

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra práva

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodní podnikání

Ekonomicko-právní aspekty přijetí eura v ČR

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Rudolf Hrubý

Autor:

Bc. Jan Zedník

2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci, Ekonomicko-právní aspekty přijetí eura v ČR, vypracoval samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 sb. v plném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly, v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 14. 4. 2012

.....
Bc. Jan Zedník

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce za cenné rady a vědecky otcovský přístup, byl to právě pan JUDr. Rudolf Hrubý, který určoval mantinely práce a inspiroval mne pro sepsání řady pasáží. Také bych chtěl poděkovat členům své rodiny za podporu, jež mi při studiu poskytovali.

OBSAH

Úvod.....	2
1. Teoretická část.....	4
1.1. Počátky evropské integrace.....	4
1.2. Historie evropské integrace mezi roky 1959 – 1979.....	5
1.3. Historie evropské integrace mezi roky 1980 – 1993.....	6
1.4. Historie evropské integrace mezi roky 1994 – 2012.....	7
1.5. Peněžní a měnová unie	10
1.5.1. Příklad měnových unií mimo evropský kontinent.....	11
1.6. Evropská měnová unie	13
1.6.1. Wernerova zpráva	14
1.6.2. Evropský měnový systém	15
1.6.3. Cesta k euru a dovršení evropské měnové unie	17
1.6.4. Nový mechanismus devizových kurzů (ERM II)	21
1.6.5. Výhody a nevýhody měnové unie.....	22
1.7. Teorie optimální měnové oblasti	24
1.7.1 Marshall-Lernerova podmínka.....	24
2. Cíl, hypotézy a metodika	25
3. Praktická část	26
3.1. Legislativní korekce vyplývající z přijetí eura v ČR	26
3.1.1. Hloubka legislativní korekce	26
3.1.2. Dotčené právní předpisy.....	29
3.1.2.1. Změny veřejného práva a ústavy ČR.....	29
3.1.2.2. Změny soukromého práva ČR.....	35
3.2. Analýza plnění konvergenčních kritérií ČR.....	38
3.2.1. Kritérium cenové konvergence	38
3.2.2. Kritérium úrokové míry	40
3.2.3. Doplněk k cenovému a úrokovému kritériu.....	44
3.2.4. Kritérium vládního deficitu.....	47
3.2.5. Kritérium veřejného dluhu	50
3.3. Makroekonomické dopady přijetí eura na Slovensku v komparaci s ČR.....	52
3.3.1. Vývoj slovenského HDP před a po přijetí eura	52
3.3.2. Vývoj nezaměstnanosti na Slovensku před a po přijetí eura	57
3.3.3. Vývoj míry inflace na Slovensku před a po přijetí eura	64
3.3.4. Vývoj úrokové míry slovenských dluhopisů před a po přijetí eura	66
3.4. Makroekonomické dopady přijetí eura v Banskobystrickém kraji v komparaci s Jihočeským krajem	70
3.4.1. Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v Banskobystrickém a Jihočeském kraji.....	71
3.5.2. Vývoj průměrné hrubé mzdy v Banskobystrickém a Jihočeském kraji.....	73
4. Závěr.....	75
5. Summary	78
6. Přehled použité literatury	80

Úvod

Diskuse o společné evropské měně je na starém kontinentu živá již několik dekad, velmi aktuální je pro země, které se svým vstupem do Evropské unie zavázaly v budoucnu společnou měnu euro přijmout, leč zatím tak z různých důvodů neučinily.

Pro členské země Evropské unie stojící mimo eurozónu vyvstává v kontextu událostí souvisejících s hospodářskou krizí, problémy v Řecku, Portugalsku, Irsku a jinde otázka, kdy a zda vůbec dostát svému závazku zapojit se do projektu společné evropské měny. Euro vzniklo jako politický nástroj, který měl pomoci Evropě ke zvýšení konkurenceschopnosti a vytvořit silnější ekonomicko-politický celek vůči Spojeným státům americkým a dalším rozvojovým ekonomikám stále silněji hlásícím se o slovo na poli mezinárodního obchodu i mezinárodní politiky. Evropští ekonomové mají povinnost pravidelně nastavovat tomuto projektu zrcadlo, přičemž poctivá, kritická reflexe by měla spravovat veřejnost s mírou korelace nastavených cílů a skutečného stavu. Tato práce nebude realizovat onu komplexní reflexi celého projektu, nýbrž vezme si na paškál jeden mikrosegment a to ještě z hlediska parciálních zájmů jedné členské země – České republiky.

Pro členské země s podobnou situací jakou zažívá Česká republika je zkušenost zemí vstoupivších do eurozóny nesmírně cenná. Pro Českou republiku mají jednu z největších hodnot z tohoto hlediska zkušenosti našich sousedů ze Slovenska, jelikož geograficky, politicky a hospodářsky lze najít mezi oběma zeměmi mnoho společných jmenovatelů.

Ve všech úvahách o evropském integračním procesu politickém ba i měnovém je třeba mít neustále na paměti základní teze základajících smluv Společenství. Nosnými pilíři veškerého integračního snažení by měly být politická a hospodářská spolupráce v podobě vnitřního trhu. Užší formy integrace musí být přijímány obezřetně a s ohledem na trvalou udržitelnost. Těsnější integrační prvky je potřeba podrobit detailní diskusi, zvažovat možné dopady, reflektovat mediální a občanské zpětné vazby, jinak hrozí riziko vzniku dezintegračních tendencí pramenících z příliš urputného a nesprávně načasovaného integračního snažení.

Společně budovaný chrám jednotné Evropy započatý římskými respektive pařížskými smlouvami je třeba ochraňovat na straně jedné a zároveň nespěšně budovat dále na straně druhé. Leč rozšiřování společné stavby musí stát na základech tak pevných, že vydrží i největší možné bouře v podobě hospodářských krizí či negativních společenských pnutí. A bylo by chybou, kdyby jeden z integračních prvků měl působit jako urychlovací katalyzátor některých výše uvedených jevů, jelikož pak by se základy společně vybudovaného chrámu mohly začít otřásat. Takový stav by zcela jistě nevedl k zamýšlenému synergickému efektu vycházejícího z plodů interevropské spolupráce.

S případným zavedením společné evropské měny též souvisí nutnost adaptace některých částí právního systému na nové platidlo. Není radno podceňovat tyto případné změny, a pro Českou republiku je tudíž důležité důkladně rekonoskovat její právní řád a identifikovat místa, jichž se akceptace společné evropské měny bezprostředně dotkne. Kromě možných příprav hospodářských se tedy Česká republika musí poctivě připravit i na nutné změny v jejím právním systému.

Proč má tedy smysl se zabývat ekonomicko-právními aspekty přijetí eura v ČR? Poněvadž se Česká republika při svém vstupu do Evropské unie v roce 2004 zavázala, že v nespécifikovaném termínu společnou měnu přijme za svou, poněvadž se situace a okolnosti týkající se evropské měnové integrace v dnešním dynamickém světě poměrně rychle mění, a konečně poněvadž ke společně vybudovaným hodnotám Společenství je zapotřebí přistupovat velmi, velmi zodpovědně s důrazem ochrany zejména politické a hospodářské spolupráce, z čehož si ochranu nejvíce zaslouží především společný vnitřní trh.

1. Teoretická část

1.1. Počátky evropské integrace

Po druhé světové válce v roce 1945 byla Evropa hospodářsky zesláblá a ve vzduchu bylo dle Baldwina a Wyplozse (2007) cítit napříč státy spojenecké společenské klima, jehož hlavním podněcovatelem se stal Winston Churchill se svými návrhy na Spojené státy evropské. V roce 1945 končil v pořadí již čtvrtý válečný konflikt za posledních 130 let mezi Francií a Německem, který vždy přesahoval hranice obou zemí, a kterým trpěl též zbytek evropských států. Střední a starší generace byly pamětníky obou světových válek a obrovského utrpení souvisejícího s válkami, bylo tudíž logické, že po těchto životních zkušenostech se zvětšovala všeobecná touha po míru. Pro zajímavost spočítali Baldwin a Wyplozse (2007) úroveň HDP některých evropských zemí po druhé světové válce, například Německo vytvářelo v té době domácí produkt na úrovni roku 1908, Itálie na úrovni roku 1909, Rakousko dokonce na úrovni roku 1886 a Francie na úrovni roku 1891. Z toho je patrné, jak byly evropské ekonomiky po válce zesláblé, některé se ve vývoji vrátily dokonce až do 19. století. V řadě západních evropských států byly potraviny na přiděl až do poloviny 50. let 20. století.

Základní otázka hýbající společností po druhé světové válce byla, jak dosáhnout trvalého míru v Evropě. Existovalo několik hlavních názorových proudů, od transformace Německa z průmyslové na pouze zemědělskou a pasteveckou zemi, přes touhu stoupenců Marxismu-leninismu v nastolení komunismu, až po hlasy volající k integraci evropských států – tento názorový proud nakonec zvítězil. Paláček (2005) uvádí, že již 19.9.1946 vyzval v Zurichu k založení Spojených států evropských sám ministerský předseda Velké Británie Winston Churchill, jedním z konkrétních výsledků jeho snažení bylo založení Evropské federalistické unie v Paříži dne 17.12.1946, dalším jeho dílem bylo založení Hnutí za sjednocenou Evropu dne 14.5.1947. Sir Winston Churchill se nesmazatelným písmem do historie evropské integrace zapsal i jako předseda Evropského kongresu v Haagu konaného ve dnech 7. – 11. května 1948, který dal impuls k institucionalizaci evropského sjednocování. Vyvrcholením integračních snah evropských politiků ve druhé polovině 40. let 20. století bylo podepsání Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli v Paříži dne 18.4.1951. Mezi signatáři

Smlouvy byly Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Francie, Německo a Itálie. Dne 1. ledna 1958 vstupují v platnost Římské smlouvy, na jejichž základě vzniká Evropské hospodářské společenství a EURATOM. Společně s Římskými smlouvami se na scéně objevují instituce jako Komise EHS a EURATOMU, Evropská investiční banka, Hospodářský a sociální výbor, rozšiřuje se působnost Soudního dvora, v témže roce vzniká Společná zemědělská politika a COREPER (výbor stálých zástupců připravující podklady pro jednání Rady).

1.2. Historie evropské integrace mezi roky 1959 – 1979

Jak uvádí Paláček (2005) dne 31.7.1959 vůbec poprvé požádalo o přidružení k Evropskému hospodářskému společenství Turecko, které své pokusy o přidružení v průběhu dalších dekád trpělivě opakovalo. Na konci ledna 1960 vzniká na základě Stockholmské úmluvy Evropské sdružení volného obchodu, známé též pod zkratkou EFTA (European Free Trade Association), mezi zakládající členy patří Dánsko, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Švédska a Švýcarska. Začátkem roku 1963 Francie odmítá Británii coby kandidátskou zemi. Prezident Francie generál de Gaulle vyjadřuje obavy o politické vůli Británie skutečně se připojit ke Společenství. Posléze jsou zastavena jednání se všemi kandidátskými zeměmi.

Dne 1.7.1964 je zřízen Evropský zemědělský orientační a záruční fond, na den přesně za rok nastává francouzský bojkot zasedání Rady ministrů Evropských hospodářských společenství (dále EHS), tento akt vstupuje do dějin jako tzv. politika prázdné židle. Na konci ledna 1966 dochází na základě Lucemburského kompromisu k dohodě s Francií, která se vrací zpět na zasedání Rady ministrů EHS, čímž končí politika prázdné židle. Lucemburský kompromis však de facto znamenal zavedení práva veta.

Důležitý milník v historii evropské integrace tvoří den 1.7.1968, kdy došlo k odstranění posledních celních poplatků pro obchod uvnitř EHS a nabyla účinnosti celní unie mezi jejími členy (PALÁČEK, 2005). Druhý stupeň integrace v Evropě vedoucí k celní unii byl dokončen.

V dubnu roku 1970 činí Rada důležité Rozhodnutí o finanční soběstačnosti Společenství, jež se též označuje jako Lucemburská smlouva. Smlouvou si Společenství zajišťuje financování z vlastních zdrojů, vytvářených příjmy ze cla na dovoz průmyslových výrobků, z poplatků za dovoz zemědělských produktů do celní unie a z odvodu části daně z přidané hodnoty (PALÁČEK, 2005).

Po 9 letech od odmítnutí připojení nových členů na základě tlaku Francie se přece jen dne 1.1.1973 dočkaly tři země přijetí, jednalo se o Dánsko, Velkou Británii a Irsko. Nově tedy tvořilo EHS 9 členských států, přičemž Norsko mělo být desátým, leč občané Norska v září roku 1972 v referendu připojení k EHS odmítají.

Paláček (2005) ještě upozorňuje na vznik Účetního dvora, jež se váže k roku 1975, v tomto roce také získal Evropský parlament širší rozpočtové pravomoci, o 4 roky později, přesně mezi 7. – 10. červnem 1979, proběhly první přímé volby do Evropského parlamentu, čímž se zvýšila prestiž a vážnost této instituce. Důležité je neopomenout 13. březen 1979, kdy vstoupil v platnost Evropský měnový systém a ruku v ruce s ním vzniká i evropské měnová jednotka ECU (European Currency Unit). Více bude o vzniku Evropského měnového systému pojednáno v dalších kapitolách práce.

1.3. Historie evropské integrace mezi roky 1980 – 1993

Počátkem roku 1981 vstupuje do EHS v rámci druhého rozšíření integrace Řecko, nově tak Společenství čítá 10 členů. Paláček (2005) dále uvádí, že 23. února 1982 se Grónsko na základě proběhnuvšího referenda rozhodlo vystoupit ze Společenství. Grónsko vstoupilo do EHS jako součást Dánska v roce 1973. Grónané si po oficiálním vystoupení ze Společenství k 1.2.1985 zachovali statut zámořského teritoria s výhodami celní unie. Došlo tím k paradoxu, kdy Grónané jsou sice oficiálními občany Evropské unie, poněvadž jsou stále občany Dánska, leč Grónsko jako autonomní oblast Dánska již členem Evropské unie není.

V srpnu roku 1983 předložil Altiero Spinelli Evropskému parlamentu návrh smlouvy zakládající Evropskou unii. Následně v únoru roku 1984 prošel návrh Evropským parlamentem. V červnu téhož roku se do Evropského parlamentu konaly druhé přímé

volby. Červen roku 1985 se zapsal do historie Společenství tím, že byla podepsána dohoda o odstranění hraničních kontrol mezi účastnickými státy, kterými byly státy Beneluxu, Německo a Francie. Tato dohoda nebyla součástí práva Společenství, je označována jako Schengenská dohoda I (PALÁČEK, 2005). V lednu 1986 dochází ke třetímu rozšíření Společenství, tentokrát vstoupily Španělsko a Portugalsko. V roce 1987 Turecko oficiálně prostřednictvím své vlády žádá o vstup do Společenství.

Paláček (2005) zmiňuje 1.7.1987 jako den nabytí účinnosti Jednotného evropského aktu, který stanovil Společenství zejména cíl vybudovat do konce roku 1992 Jednotný vnitřní trh jako prostor pro volný pohyb osob, služeb, zboží a kapitálu. V červenci 1989 vzniká program PHARE na podporu hospodářské restrukturalizace zemí střední Evropy, o který se opírá Akční program pro střední a východní Evropu, jenž byl schválen Radou v únoru 1990. Na podporu zemí střední a východní Evropy vzniká ještě téhož roku dohoda o Evropské bance pro rekonstrukci a rozvoj (EBRD), jež je v dubnu 1991 skutečně v Londýně zřízena. V červnu 1990 byla podepsána Schengenská dohoda II a hned v červenci vstupuje Hospodářská měnová unie do první fáze, což znamená spolupráci centrálních bank členů Společenství a koordinaci hospodářské politiky. Mezi 9. – 12. prosincem 1991 zasedala Evropská rada v Maastrichtu, kde se zrodila dohoda o návrhu budoucí Smlouvy o Evropské unii, později známé pod pojmem Maastrichtská smlouva.

Rok 1993 se nese ve znamení dovršení předchozí práce, hned prvního ledna se Jednotný vnitřní trh stává realitou a s ním spojený volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. V listopadu nabývá účinnosti Maastrichtská smlouva.

1.4. Historie evropské integrace mezi roky 1994 – 2012

Paláček (2005) vypichuje datum 1.1.1994 jako vstup Hospodářské a měnové unie do druhé fáze, což se reálně projevuje v založení Evropského měnového institutu (EMI). EMI zajišťuje procesy nezbytně spojené s přípravami k vytvoření měnové unie a založení Evropské centrální banky coby další fáze Hospodářské a měnové unie. V březnu 1994 vzniká Výbor regionů založený Maastrichtskou smlouvou a v tomtéž

měsíci je dovršeno jednání s kandidátskými zeměmi Finskem, Rakouskem, Švédskem a Norskem. Dne 1.1.1995 se stávají kandidátské země členy Evropské unie, výjimkou je Norsko, jehož občané vstup v referendu odmítli. V březnu roku 1995 nabývá účinnosti Schengenská dohoda mezi státy Beneluxu, Německem, Francií, Nizozemskem, Portugalskem a Španělskem. V červenci podepisují členské státy úmluvu o policejní spolupráci a vzniku Europolu. Koncem roku, konkrétně v prosinci, je Evropskou radou právě zasedající v Madridu stanoven datum 1. ledna 1999 jako den zavedení jednotné měny euro.

První den roku 1996 vstupuje v platnost celní unie mezi Tureckem a Evropskou unií. V prosinci 1996 se k Schengenské dohodě připojují Dánsko, Finsko a Švédsko. V červnu 1997 je Evropskou radou přijata tzv. Amsterodamská smlouva, která například začlenila Schengenskou dohodu do právního systému Evropské unie, upravila systém dosazování členů Komise ve prospěch menších států a došlo k posílení pravomocí institucí EU v boji proti finanční kriminalitě. V červnu 1998 započala psát svojí historii Evropská centrální banka se sídlem v německém Frankfurtu nad Mohanem.

Euro se stalo oficiální měnou pro státy Beneluxu, Finsko, Francii, Německo, Lucembursko, Irsko, Itálii, Portugalsko, Rakousko a Španělsko k 1.1.1999, zatím se jednalo jen o bankovní operace, jak uvádí Paláček (2005). O tři roky později vstoupily mince a bankovky euro v těchto zemích do oběhu. Na konci roku 2000 se Evropská rada dohodla na znění Smlouvy z Nice, podepsána byla v únoru 2001 a účinnosti nabyla až v roce 2003. Gillingham (2003) komentuje obsah smlouvy jako úpravu dosavadních smluv s akcentem na přípravu Evropské unie na rozšíření o kandidátské země ze střední a východní Evropy. Dne 1. května 2004 vstupuje do Evropské unie deset kandidátských zemí:

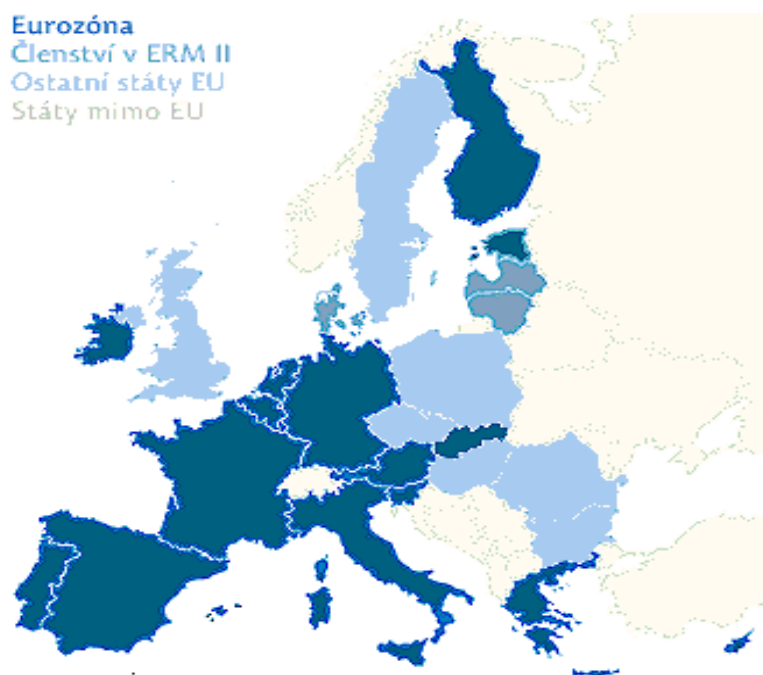
- Česká republika
- Slovensko
- Polsko
- Maďarsko
- Slovinsko

- Estonsko
- Litva
- Lotyšsko
- Malta
- Kypr

Na konci října 2004 byla podepsána Smlouva o ústavě pro Evropu, kterou však občané Francie a Nizozemska v referendech následně odmítli, a tak se nakonec z plánované velmi těsné integrace členských zemí majících společnou euroústavu ustoupilo. Smlouvu o ústavě pro Evropu kritizuje například Šrámek (2005), když říká, že si Evropská unie činí monopol na evropskou identitu, přičemž zapomíná nejen na souhlas občanů, voličů členských zemí s tvorbou evropského superstátu, nýbrž zapomíná v tomto kontextu i na ostatní evropské země, jež nejsou členy Evropské unie.

V roce 2007 přistoupily dle konstatování Martina Dedmana (2010) do Evropské unie Bulharsko s Rumunskem, v témže roce přijalo euro za svou měnu Slovinsko, následované s ročním zpožděním Maltou a Kypr. V roce 2009 se eurozóna rozrostla o Slovensko a zatím posledním nováčkem se ve spolku zemí platících eurem stalo Estonsko.

Obrázek 1: Mapa eurozóny k 20.3.2012

Zdroj: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.html

Jean-Claude Piris (2010) analyzuje kořeny, obsah a důsledky Lisabonské smlouvy, kdy ve Smlouvě vidí nástupkyni neúspěšného pokusu o euroústavu s politicky přijatelnějšími změnami. Již se nehovoří o symbolech Evropské unie, nepoužívají se termíny typu zákon či rámcový zákon EU, nýbrž zůstává dosavadní zavedená terminologie práva EU v podobě nařízení, směrnic, rozhodnutí a doporučení. Lisabonská smlouva v zásadě pouze mění dosavadní platné Smlouvy a nenahrazuje je jako odmítnutá euroústava. Přesto lze autorovo pojetí publikace interpretovat tak, že Lisabonská smlouva posouvá Evropskou unii nepatrně, ale přece k hlubší integraci.

1.5. Peněžní a měnová unie

Růst významu mezinárodního obchodu vedl státy k zakládání společných peněžních a měnových unií. Revenda a kol. (2005) definuje měnovou unii jako peněžní systém, ve kterém měnovou politiku včetně stanovení nástrojů a postupů s cíly zajišťuje společná centrální banka členských zemí měnové unie, nebo zahraniční centrální banka ve smyslu centrální banky jedné ze členských zemí unie. Tím je centrální banka každého členského státu buď plně podřízena jedné konkrétní centrální bance nějakého jiného členského státu unie a pak pouze pasivně zabezpečuje výkon měnové politiky, nebo neexistuje vůbec, nebo je první varianta modifikována diferencí existence k účelům unie nově vzniknuvší centrální banky. Podstatný je fakt, že přes existenci jedné autority v podobě uznávané centrální banky unie se rozhoduje o strategických krocích v měnové oblasti konsenzem členských zemí.

Revenda a kol. (2005) dále uvádí tři standardní varianty měnové unie, kdy je zákonným platidlem na daném území:

- vedle domácí měny také zahraniční měna jednoho z členských států unie, přičemž mezi oběma měnami je stanoven fixní kurs;
- pouze zahraniční měna, obvykle jedné z členských zemí unie;
- výhradně společná, nově vytvořená měna (než je tato zavedena mohou s ní krátkodobě obíhat národní měny členských zemí unie).

Revenda a kol. (2005) považují za první novodobou peněžní unii Latinskou peněžní unii založenou roku 1865 mezi Francií, Švýcarskem, Belgií a Itálií. K unii se ještě

v roce 1868 přidalo Řecko. Unie se definitivně rozpadla až v roce 1914, aby bylo možno hovořit o peněžní unii, je třeba konstatovat, že se jednalo o společné podmínky výhradně pro hotovostní oběh peněz. Rozdíl mezi peněžní a měnovou unií zachycuje Revenda a kol. (2005) jednoduchým způsobem – v měnové unii probíhá peněžní styk v hotovostní stejně jako v bezhotovostní formě, zatímco v unii peněžní se jedná výhradně o platební styk hotovostní, tedy pouhý oběh mincí a bankovek.

Nejúspěšnější peněžní unií z 19. století byla ta v rámci německé říše píšící svůj počátek léta páně 1871, jež vedla k nezvykle rychlému zavedení společné měny pod taktovkou jedné centrální banky (Reichsbank) již v roce 1875. Neméně úspěšným příkladem je fungování tentokráte již měnové unie mezi Belgií a Lucemburskem. Tato měnová unie byla založena fixním poměru obou národních měn (1:1) a na jednotné měnové politice belgické centrální banky v letech 1921 – 1998 (REVENDA a kol., 2005). Úctyhodnou 78 letou tradici Belgicko-lucemburské měnové unie přerušil až přechod k evropské měnové unii k 1.1.1999.

1.5.1. Příklad měnových unií mimo evropský kontinent

Revenda a kol. (2005) uvádějí dva příklady měnových unií současnosti a to v oblasti Karibiku a západní Afriky:

- Eastern Caribbean Currency Union
- West African Economic and Monetary Union

Van Beek (2000) mapuje politickou a ekonomickou integraci států východního Karibiku, která v 80. letech 20. století vyústila až ve vytvoření měnové unie. Základní principy fungování současné měnové unie byly položeny Smlouvou z Basseterre z roku 1981, na jejímž základě o dva roky později vzniká Východokaribská centrální banka (Eastern Caribbean Central Bank) nahrazující Východokaribský měnový úřad. Ve Východokaribské měnové unii je základním platidlem východokaribský dolar značivše se jako EC\$. Nejdříve byl východokaribský dolar navázán fixním měnovým kurzem k britské libře v poměru EC\$ 4,80 = £1, následně k americkému dolaru poměrem EC\$ 2,70 = \$1. Unie vykazuje prvky fiskální stability, například v 90. letech 20. století

nezaznamenala mezi roky 1990 – 1998 žádný meziroční pokles HDP a míra inflace se mezi roky 1993 – 1998 pohybovala v rozmezí 2,1 – 3,1%.

Obrázek 2: Východokaribská měnová unie

Zdroj: <http://geocurrents.info/geopolitics/maps-of-caribbean-geopolitics>

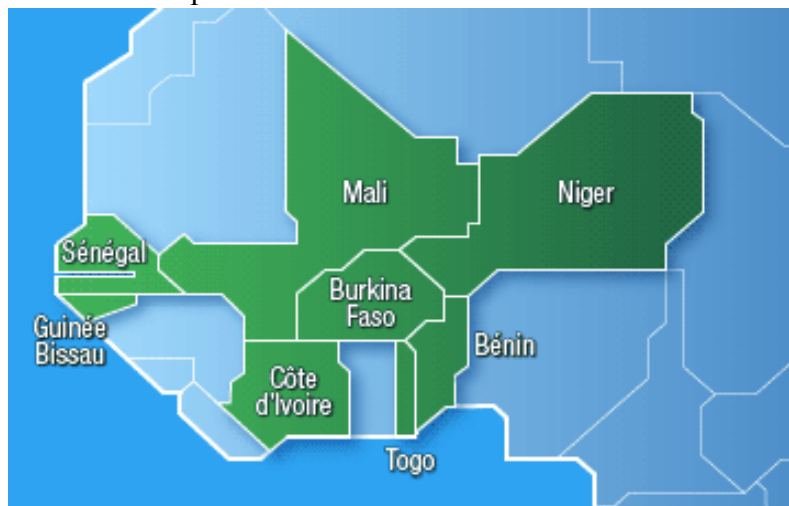
Hernández-Catá (1998) mapuje problematiku Západoafrické hospodářské a měnové unie, jež vznikla podepsáním Dakarské smlouvy dne 10.1.1994. Smlouva byla podepsána mezi sedmi zakládajícími státy, kterými byly:

- Benin
- Burkina Faso
- Pobřeží slonoviny
- Mali
- Niger
- Senegal
- Togo

V roce 1997 přistoupil prozatím poslední osmý člen – Guinea-Bissau. Společnou měnou je CAF frank, který používá i 6 dalších států mimo Západoafrickou měnovou unii, jsou to země z centrální části Afriky jako např. Gabon, Čad, Rovnicková Guinea. V současnosti je CAF frank fixně navázán na euro v poměru 100 CFA franků = 0,152449 euro.

Hernández-Catá (1998) na základě makroekonomických dat z 90. let 20. století usuzuje, že měnová unie členskými státy prospívá a pomáhá této části Afriky v rozvoji hospodářském a politickém.

Obrázek 3: Západoafrická měnová unie

Zdroj: <http://www.brvm.org/Default.aspx?tabId=104&language=en-US>

1.6. Evropská měnová unie

Myšlenka o měnové unii se ještě neobjevuje v souvislosti se vznikem Evropského hospodářského společenství v roce 1957, jehož snahou bylo vytváření společného trhu. Římské dohody se dotýkají měnových otázek spíše okrajově. Podle „Článku 104“ měly státy provádět takovou politiku, která by zajišťovala rovnováhu platebních bilancí, stabilitu cen, vysokou míru zaměstnanosti a důvěru ve vlastní měnu. Byl to zřejmě důsledek skutečnosti, že základní pravidla kursově politiky a tím nepřímo i měnové politiky určoval v té době brettonwoodský měnový systém pevných kursů s úzkými pásmy oscilace $\pm 1\%$. Série měnových krizí, která v šedesátých letech postihla některé evropské země (v r. 1963 Francii a Itálii, v r. 1967 Velkou Británii, v r. 1968 Francii) a ohrožovala základní cíle EHS, vedla k diskusím o novém měnovém uspořádání (DURČÁKOVÁ, MANDEL, 2003).

Durčáková, Mandel (2003) uvádí, že po měnových krizích šedesátých let se zrodily dva hlavní myšlenkové proudy, dvě koncepce řešící nové stabilnější měnové uspořádání, šlo o:

- Koncepce motoru (Barreho plán)
- Koncepce korunovační (Schillerův plán)

Francie, Belgie, Lucembursko prosazovaly koncepci motoru, která požadovala relativně rychlé kroky v devizové a kursově oblasti (pevné kursy s úzkými pásmy oscilace, omezení možnosti devalvací ústředních kursů, vytvoření společných měnových rezerv). Tato radikální politika v oblasti devizových kursů by pak nutila členské země ke sladění měnové a fiskální politiky. Postupně by probíhala liberalizace zboží a kapitálových kroků. Naproti tomu Německo, Nizozemí a Itálie byly zastánci korunovací koncepce, která nejdříve požadovala úplnou liberalizaci v oblasti pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu, přísnou koordinaci měnové a fiskální politiky a až následně pevnější kursovou politiku s přechodem na měnovou unii (DURČÁKOVÁ, MANDEL, 2003).

1.6.1. Wernerova zpráva

Durčáková, Mandel (2003) charakterizují Wernerovu zprávu jako kompromis mezi oběma koncepcemi, korunovací a motoru, přičemž plán předpokládal rychlé zkoordinování fiskálních a měnových politik členských států za postupného přenosu vybraných kompetencí na úroveň Společenství.

Wernerova zpráva definovala následující principy měnové unie a nezbytné kroky na cestě k ní:

- 1) Vytvořit zónu, v níž by se mohli svobodně pohybovat lidé, zboží, kapitál i služby, aniž by se tím narušila soutěž a kde hospodářské podnikání je možné bez zábran na celém území Společenství.
- 2) To si ale vyžaduje postupné kroky:
 - vytvořit jednotný měnový celek uvnitř mezinárodního měnového systému, který bude charakterizován úplnou a nezrušitelnou směnitelností měn,
 - eliminovat kolísání kursů měn členských států,
 - fixovat natrvalo jejich paritní vztah,
 - přejít na společnou měnu, zřídit k tomu i potřebné instituce vybavené potřebnými pravomocemi.

- 3) ES musí mít dostatečné pravomoci v měnové a hospodářské oblasti, aby jeho instituce mohly zabezpečit řízení hospodářské unie. To znamená, že nezbytná hospodářská rozhodnutí musí být přijímána na úrovni Společenství a jeho instituce musí být vybaveny potřebnými pravomocemi. Navrhovalo se zřízení „Řídícího centra pro hospodářskou politiku“, které by bylo aktivní i v mimoměnové oblasti a ovlivňovalo národní politiky včetně rozpočtů. Zejména by šlo o tyto aktivity:
- rozhodovat o vlastních rysech veřejných rozpočtů, zejména o změnách jejich objemu, rozsahu salda, metodách jeho krytí nebo použití,
 - regionální a strukturální politiky nebudou nadále spadat pod výlučnou pravomoc členských států,
 - systematické a trvalé konzultace mezi sociálními partnery budou zajišťovány na úrovni Společenství (ŠREIN, 2003).

Brůžek (1996) říká, že první fáze programu Wernerovy zprávy se měla začít realizovat v letech 1971 – 1973, jenomže v téže době začal kolabovat brettonwoodský systém s dominantním dolarem. Navíc členské státy v té době nebyly zcela připraveny k politickému kompromisu převedení pravomocí v oblasti měnové politiky na nadnárodní úroveň. A tak se Rada zemí ES v březnu 1971 dohodla na pouhém zesílení spolupráce mezi centrálními bankami s cílem prohloubit měnové a úvěrové politiky, na mechanismu finanční pomoci ke krytí deficitů platebních bilancí a posílení koordinace hospodářských politik. Problémem byla i nejasná formulace konečného cíle. Březnové jednání Rady ES z roku 1971 de facto znamenalo ústup od Wernerova kompromisního plánu a jeho odložení na neurčito.

1.6.2. Evropský měnový systém

Šrein (1999) datuje zahájení činnosti Evropského měnového systému k 13.3.1979 a jako motivaci vzniku označuje nestabilitu kurzu dolaru, který ztratil svoji schopnost sehrávat roli stabilizační a vůdčí v rámci mezinárodního měnového a obchodního systému.

Po ztroskotání úsilí západoevropských zemí obnovit na počátku sedmdesátých let měnovou stabilitu, a to i v rámci ES jakožto předpokladu pro postupný přechod na Evropskou měnovou unii na základě Wernerova plánu, dochází k dalšímu, tentokrátě však reálnému pokusu. Nachází svůj výraz v podobě Evropského měnového systému (European Monetary System – EMS). Jeho členy se staly všechny země ES – Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Holandsko, SRN a Velká Británie. Vstupem Řecka do ES v roce 1982 a Španělska s Portugalskem v roce 1986 se ES rozšířilo z devítky na dvanáctku, ale Řecko se členem EMU nikdy nestalo. Od 1.1.1995 vstupem Rakouska, Švédska a Finska tvoří EU 15 zemí. Ale s tím, že všechny země nemusí dodržovat pravidla, na nichž je EMS založen. Členské země EU tudíž nemusí být členy EMS, ale člen EMS musí být členem EU. EMS je založen na třech vzájemně propojených prvcích, jimiž jsou:

- evropská měnová jednotka (European Currency Unit – ECU),
- mechanismus devizových kurzů či směnný mechanismus (ERM),
- mechanismus úvěrový (ŠREIN, 2003).

Společná měnová jednotka ECU je dle Brůžka (1996) košovou měnou, jež byla při svém vzniku definována jako suma měnových komponent, tj. určité množství každé z měn členských států. Ony komponenty byly stanovovány na základě ekonomických kritérií, kupříkladu se jednalo o podíl na vnitrospolečenském obchodu či relativní význam HNP daného členského státu v rámci ES. Složení ECU nebylo neměnné, váhy měn členských států na ECU bylo kontrolováno již šest měsíců od zavedení, dále pak dle dohody každých pět let, přičemž zde byla možnost členského státu požádat o revizi i mimo standardní termíny.

Helísek (2007) uvádí, kterak si členové EMS stanovili centrální či střední kurzy svých měn k ECU, a tím také vzájemné bilaterální kurzy. Tyto bilaterální kurzy mohly mít divergenci v rozmezí $\pm 2,25\%$, větším divergencím bylo učiněno za dost kurzovými intervencemi centrálních bank. Kurzová stabilita měla vytvořit pozitivní podmínky pro vzájemný obchod členských zemí tehdejších ES.

Šrein (1999) upřesňuje, že pásma odchylek středních parit kursu sice byla stanovena na $\pm 2,25\%$, nicméně pro Itálii, Španělsko a Velkou Británii bylo pásmo rozšířeno na $\pm 6\%$. V srpnu 1993 však začaly měnové kurzy kolísat natolik, že nastalo riziko

rozpadu EMS, protože bylo flukтуаční pásmo rozšířeno paušálně pro všechny zúčastněné měny na +/- 15 %.

Jestliže se některá měna zapojená do EMS začala přibližovat nebezpečně k hranici flukтуаčního pásma nebo ji dokonce překročila, byla centrální banka povinna zahájit protiopatření, tedy intervenční nákupy nebo prodeje své měny tak, aby se tržní kurs dostal zpět dovnitř flukтуаčního pásma. Protože zájem na stabilitě kursů je vzájemný, prováděly podpůrné nákupy a prodeje i další zúčastněné centrální banky. Je například známý zásah německé centrální banky na záchranu francouzského franku v roce 1997.

ERM také vytvořil úvěrový mechanismus, který měl umožnit zemi se slabou měnou (jejíž kursová odchylka překročí limitní hodnotu) si vypůjčit potřebné prostředky pro stahování své měny na trhu výměnou za jiné devizy. Již v roce 1973 byl jako reakce ES na kolaps brettonwoodského systému založen Evropský fond měnové spolupráce. Ten se po zřízení EMS stal součástí ERM (mechanismu směnných kursů). Účastněné státy do něho vložily 20 % svých zlatých a dolarových rezerv, které jim byly směnny na ECU (ŠREIN, 1999).

1.6.3. Cesta k euru a dovršení evropské měnové unie

Hlavní roli ve vzniku evropské měnové unie sehrály dle Durčákové, Mandela (2003) Francie s Německem, stejně jako tomu bylo při vzniku evropského měnového systému. Obzvláště aktivním iniciátorem se stala Francie, která cítila dominanci německé marky, jež byla v postavení neformálního vůdce v doposud fungujícím evropském měnovém systému navázaném na ECU.

Myšlenka evropského měnového systému byla německými politickými představiteli, ekonomickými experty i podnikatelskými kruhy zprvu přijímána relativně chladně. H. Schlesinger (viceprezident Deutsche Bundesbank) zdůrazňoval, že je nutno současně se vznikem evropské měnové unie vytvořit i politickou unii, čímž se značně omezoval okruh subjektů podporujících vznik evropské měnové unie (DURČÁKOVÁ, MANDEL, 2003).

Jak píše Lacina (2007), myšlenka další fáze integrace do měnové unie se zrodila v prostředí relativně stabilně fungujícího evropského měnového systému v osmdesátých letech. Komise v čele s jejím předsedou Jacquesem Delorse si v lednu 1985 stanovila za cíl dokončit jednotný vnitřní trh, což vedlo nejdříve k revizi primárního práva v podobě Jednotného evropského aktu, v jehož preambuli byla měnová unie společně s jednotnou evropskou měnou jednou z prioritních otázek, ačkoliv bez právní závaznosti a konkrétní časové specifikace. Nástin tvorby společného trhu do roku 1992 byl však například pro Velkou Británii v čele s Margaret Thatcherovou nepřijatelný. Právě Margaret Thatcherová v pozici oponenta Delorsovým snahám vylučovala další převedení pravomocí z národní úrovně na společné orgány Společenství, jež by tvorbu evropské hospodářské a měnové unie determinovalo. Zatímco Velká Británie byla vůči snahám Delorsovy komise skeptická, německý ministr zahraničních věcí Dietrich Genscher demonstroval politické snahy Německa vydáním politického memoranda dne 26. února 1988, ve kterém navrhoval vytvoření Evropského měnového prostoru a Evropské centrální banky.

Na jednání hlav států a předsedů vlád 27. a 28. června v Hannoveru učinila Evropská rada zásadní krok pro další rozvoj měnové integrace. Udělila mandát 17 člennému výboru expertů, pod vedením tehdejšího předsedy Komise ES Delorse k tomu, aby během jednoho roku prozkoumali a předložili zprávu s návrhem konkrétních etap k uskutečnění Hospodářské a měnové unie. Výbor předložil tzv. Delorovu zprávu 12. dubna 1989. Dokument obsahoval kromě shrnutí dosavadního stavu hospodářské a měnové integrace analýzu důsledků při vytváření závěrečné fáze budování HMU (včetně institucionální uspořádání) a detailní návrhy, kterých má být dosaženo v rámci realizace HMU. Je příznačné, že zpráva ideově vycházela z Wernerova plánu a navrhla vybudovat měnovou unii ve třech etapách. První etapa měla začít 1. července 1990, o termínech ostatních fází sice nehovořila, ale zdůraznila, že by mělo dojít k jasnému načasování třetí etapy. Což byla zřetelná pojistka vůči tomu, aby se neopakovala situace ze sedmdesátých let spojená s realizací Wernerova plánu, kdy státy vstoupily do první etapy a následně celý koncept zkrachoval (LACINA, 2007).

Delorsova zpráva obsahovala tyto návrhy:

- zavedení úplně směnitelnosti měn,
- úplnou liberalizaci toků kapitálu a úplnou integraci kapitálových trhů,

- neodvolatelnou fixaci měnových kurzů,
- zavedení společné měny nahrazující národní měny,
- koordinaci rozpočtové politiky národních zemí,
- zřízení Evropské centrální banky jako nezávislé instituce realizující měnovou politiku na celém území eurozóny,
- makroekonomickou konvergenci,
- harmonogram přípravy a realizace evropské měnové unie (CIHELKOVÁ, 2008).

Larsen, Vanhoonacker (1994) hodnotí Smlouvu o evropské unii či též Maastrichtskou smlouvu podepsanou v Maastrichtu v prosinci 1991 jako integraci první etapy hospodářské a měnové unie vyplývající z Delorsovy zprávy a konkretizaci druhé s třetí etapou. Zároveň však akcentují fakt, že Maastrichtská smlouva díky zavedení institutu měnové a hospodářského unie reformuje Společenství i v mnoha oblastech mimo problematiku společné evropské měny, které byly dle tehdejších tvůrců Smlouvy nutné ke stabilnímu fungování společného trhu s volným pohybem osob, služeb, zboží a kapitálu.

Durčáková, Mandel (2003) poukazují na princip diferencovaného přístupu k integraci zakotvivše v Maastrichtské smlouvě. Princip diferencovaného přístupu de iure zamezil nějaké zemi zablokování přechodu do třetí etapy tvorby evropské měnové unie.

Že nebyly ani začátky tehdy ještě de facto neexistující evropské měnové unie jednoduché, dokazuje Brůžek (1996), když mapuje rozdílné názory evropských politiků při vyjednávání o podobě evropské měnové unie. Odlišné názory se objevily i v těch méně podstatných oblastech, jakým byl například název jednotné společné měny. Název ECU byl totiž pro mnohé země nepřijatelný z politických důvodů, a tak došlo k hledání kompromisního řešení. Seriózně se hovořilo o názvu franken používaný Němci pro švýcarský frank, dále eurofranken či eurofrank. Předseda Evropského parlamentu Hansch pro změnu navrhoval zachování autentických názvů měn jednotlivých států s tím, že před název dané měny by byla vložena předpona euro – eurofrank, euromarka, eurolira a v tomto smyslu dále. Taktéž padaly návrhy na název koruna anebo pouze

euro, což byla varianta prosazovaná Německem. Evropská rada v Madridu 25.12.1995 nakonec rozhodla o pojmenování nové společné měny euro.

Harmonogram jednotlivých etap přechodu ke společné evropské měně dle Maastrichtské smlouvy v z hlediska interpretace Šreina (1999):

- první etapa 1992 – 1993,
- druhá etapa 1994 – 1998,
- třetí etapa 1999 – 2002.

První etapa byla dle Šreina (1999) rozdělena do dvou fází. V rámci první fáze bylo třeba, aby došlo k ratifikaci dojednané Maastrichtské smlouvy všemi signatáři. V druhé fázi po ratifikaci byl definitivně zafixován měnový koš definující ECU na úrovni poslední úprav z konce osmdesátých let. Signatářské země se zároveň s tím zavázaly přijmout neodvolatelně společnou měnu. Pouze Velká Británie a Dánsko si vyjednaly výjimku na povinný vstup do měnové unie. Tuto výjimku však již nemohly vyjednat nově přistoupiční státy do Evropské unie, tito noví členové musí akceptovat *aquis communautaire* bez výjimek coby celek.

V druhé etapě se také objevily dvě fáze, Šrein (1999) vidí v první fázi dokončení plné liberalizace pohybu kapitálu tím, že byla rozšířena i na třetí země mimo Evropskou unii a novou funkci Komise, která spočívala v kontrole plnění konvergenčních kritérií z Maastrichtské smlouvy, jejichž dodržování bylo formulováno jako podmínka ke vstupu příslušného státu do třetí etapy. Druhá fáze druhé etapy započala na zasedání Evropské rady 2. května 1998, která rozhodla o tom, jaké státy se na základě plnění konvergenčních kritérií mohou stát členy evropské měnové unie a rozhodla o termínu zahájení třetí etapy. Druhá fáze druhé etapy byla zakončena vznikem Evropské centrální banky. Třetí etapa pak začala zavedením eura k 1. lednu 1999, čímž se euro stává plnohodnotnou měnou, byť zatím pouze v bezhotovostní formě. Třetí etapa byla završena mezi 1. lednem a 1. červencem 2002, kdy byly postupně zaváděny mince a bankovky euro do oběhu.

Konvergenční kritéria z Maastrichtské smlouvy:

- poměr schodku veřejných financí a hrubého domácího produktu nesmí překročit 3 %;
- poměr veřejného dluhu a hrubého domácího produktu nesmí překročit 60 %;
- musí být zajištěn udržitelný stupeň cenové stability a průměrné míry inflace, která po dobu jednoho roku před posuzováním nepřekročí míru inflace tří členských států s největší cenovou stabilitou o více než 1,5 %;
- dlouhodobé nominální úrokové míry nesmí o více než dva procentní body přesáhnout úrokové míry tří členských států s nejlepší cenovou stabilitou;
- po dobu posledních dvou let musí být bez vážného napětí dodržováno stanovené flukтуаční pásmo dané měny v Evropském měnovém systému (http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_63_cs.htm).

1.6.4. Nový mechanismus devizových kurzů (ERM II)

U nových členských zemí EU, které se chtějí zapojit do EMU, se předpokládá minimálně dvouleté působení v mechanismu devizových kurzů ERM 2. Evropský mechanismus devizových kurzů 2 se týká nového uspořádání systémů devizových kurzů zemí EU po 1. lednu 1999, kdy 11 zemí vytvořilo Evropskou měnovou unii. První krok v otázce vymezení nového kursového mechanismu byl učiněn v Dublinu na zasedání Evropské rady v prosinci 1996. Členství v ERM 2 bylo odsouhlaseno jako dobrovolné, avšak předpokládalo se, že členské země EU, které nevstoupí do Evropské měnové unie, se tohoto mechanismu automaticky zúčastní. Konečná rezoluce o ERM 2 byla přijata v červenci 1997 Evropskou komisí. Podle této rezoluce země, která je členem ERM 2, musí definovat svůj centrální kurs k euru a udržovat pásma oscilace +/- 15 %. Na základě uzavřeného dohody mezi Evropskou centrální bankou a danou národní centrální bankou může dojít k zúžení pásem oscilace (DURČÁKOVÁ, MANDEL, 2003).

ERM 2 nyní funguje ve zjednodušeném režimu, kdy komplikovaný systém paritní mřížky a ECU nahradilo jednoduché sledování fluktuace směnného kurzu vůči euru při zachování pásma oscilace +/- 15 %. S využitím ERM 2 se počítá pro země, které nově vstoupí do EU, ale nestanou se současně členy EMU (SLANÝ, 2003).

Helísek (2007) potvrzuje, že systém ERM II vznikl současně se zavedením eura k 1.lednu 1999 na základě Rezoluce Evropské rady z roku 1997 – tzv. Amsterodamská rezoluce – a nahradil do té doby fungující mechanismus ERM I.

Přijetí systému ERM II vedlo podle Helíška (2007) k těmto změnám:

1. jednotka ECU byla nahrazena eurem v poměru 1:1
2. vznik závazné povinnosti intervence národních bank i ECB očitne-li se kurz na okraji flukтуаčního pásma, v případě fluktuace uvnitř pásma nemusí ECB intervence národních bank podpořit
3. banky se mohou zdržet intervencí, je-li to v zájmu cílů cenové stability
4. změnu centrálních parit může iniciovat také ECB

1.6.5. Výhody a nevýhody měnové unie

Přínosy a náklady samozřejmě porovnává každý zájemce o členství. Obvykle rozhodujícím důvodem ke vstupu do hospodářské unie je zvýšení ekonomické výkonnosti ekonomiky – daná země se stává součástí mnohem většího trhu. Vstupem do měnové unie dochází k dalšímu prohloubení vzájemné ekonomické spolupráce – ale za určitou „cenu“, kterou je především ztráta národní měnové suverenity. V případě měnové unie založené na jediné společné měně se tato „cena“ zvyšuje o nutnost vzdát se domácí měny jako zákonného platidla. Rozhodnutí – přes všechny ekonomické aspekty – se tak nakonec stává politickým rozhodnutím. O tom mimo jiné svědčí neúčast tří původních z patnácti zemí Evropské unie – Dánska, Švédska a Velké Británie – v Evropské měnové unii. Všechny tři země svou neúčast zdůvodňovaly především neochotou vzdát se své národní měny ve prospěch společné měny euro (REVENDA a kol., 2005).

Výhody společné měny dle Brůžka (1996) a Durčákové, Mandela (2003):

- snížení transakčních nákladů – v Evropské unii jsou tyto náklady odhadovány na 0,3 - 0,4 % HDP celé Evropské unie
- snížení kurzového rizika – výkyvy kurzu eura například vůči americkému dolaru či japonskému jenu

- snížení možnosti diferenciacie cen/cenové diskriminace v různých zemích dle kupní síly obyvatelstva
- zvýšení konkurence v oblasti nabídky služeb a výrobků
- zlepšení pozice spotřebitelů – transparentnější cenové porovnání

Brůžek (1996) vypočítává, že jednotlivci, který by v roce 1996 navštívil 12 členských států Evropské unie a na počátku svého cestování by měl v peněžence např. 1 000 DEM, by nakonec v kapse zůstalo jen na základě výměn měn daných států pouze necelých 500 DEM.

Durčák, Mandel (2003) ještě mezi výhody uvádí snížení nákladů na získávání větších objemů úvěrových zdrojů v důsledku hlubšího trhu společného než mělkého národního. Tomuto uvažování oponuje Kohout (2011), který vidí v dostupnějším úvěrování roztočení úvěrové bubliny, která podle něj působila jako katalyzátor hospodářské recese na konci první dekády třetího tisíciletí.

K nevýhodám společné měny dle Evropské komise patří:

- ztráta samostatné měnové politiky;
- stanovování úrokových sazeb Evropskou centrální bankou (obtížnější reagování na ekonomické změny prostřednictvím měnového kurzu nebo úrokových sazeb);
- pro některé státy také ztráta určitého národního symbolu;
- možné inflační tlaky při přechodu na novou společnou měnu (http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/ceska_cs.htm).

Nevýhody měnové unie z jiného úhlu pohledu:

- ztráta národní suverenity v měnové oblasti,
- náklady spojené se zahájením společné měnové unie (REVENDA a kol., 2005).

1.7. Teorie optimální měnové oblasti

Problémem měnových oblastí se poprvé (v roce 1961) zabýval kanadský ekonom Robert Mundell. Mundell si položil otázku, proč mají USA a Kanada vlastní měny, když pohyb zboží, kapitálu a práce mezi USA a Kanadou je mnohem snadnější a intenzivnější než třeba mezi východními a západními provinciemi Kanady. Z hlediska ekonomického by západní část Kanady měla používat spíše vlastní měnu, protože její hospodářská integrace s východní Kanadou (měřená výměnou zboží a migrací kapitálu a práce) je poměrně nízká (HOLMAN, 2010).

Gandolfo (2002) interpretuje Mundellova nutná kritéria teorie optimální měnové oblasti společné měny mezi zeměmi:

1. vysoká mobilita pracovního kapitálu
2. vyšší stupeň otevřenosti ekonomiky
3. diversifikace produkce
4. vysoký stupeň integrace kapitálových toků
5. podobnost úrovně inflace
6. vysoký stupeň politické integrace

Šrein (1999) navíc zdůrazňuje, že v jakékoli měnové unii by měly být státy s malou pravděpodobností vzniku asymetrického šoku a shodnými hospodářskými cykly s velmi podobnými strukturami.

1.7.1 Marshall-Lernerova podmínka

Marshall-Lernerova podmínka dle Holmana (2010) znamená, že depreciační české koruny povede ke zvýšení objemu a zároveň hodnoty exportu jen tehdy, bude-li součet cenových elasticit vývozu a dovozu vyšší než jedna.

Cenová elasticita vývozu (poptávky po vývozním zboží) udává, o kolik procent se změní množství vývozu, změní-li se vývozní cena o jedno procento. Cenová elasticita dovozu obdobně udává, o kolik procent se změní množství dovozu, změní-li se dovozní cena o jednotku (HOLMAN, 2010).

2. Cíl, hypotézy a metodika

Cílem práce je identifikovat dopady přijetí eura v ČR v kontextu vybraných legislativních změn a zanalyzovat makroekonomické konsekvence na úrovni národního hospodářství včetně regionální interpretace pro Jihočeský kraj při komparativním využití makroekonomických dat ze Slovenska respektive z Banskobystrického kraje jakožto ekonomiky blízké demograficky, kulturně a hospodářsky.

Hypotézy:

1. Při přijetí eura bude muset dojít ke změně ústavy ČR
2. Euro nebude mít žádný vliv na trendy vybraných makroekonomických ukazatelů Slovenska při komparaci s ČR

Metodika

Platnost první hypotézy bude autor zkoumat studiem ústavy ČR a zákona o ČNB z hlediska zakotvení Evropské centrální banky jakožto potencionální ústřední banky ČR. Zkoumány budou jednotlivé dotčené části obou dokumentů s tím, že autor na závěr vysloví názor a doporučení, ze kterých vyplyne potvrzení či vyvrácení stanovené hypotézy.

Druhá hypotéza bude zkoumána na základě sekundárních statistických dat za použití výpočtů podílů, součinů a klouzavých průměrů za účelem získání trendů a grafické demonstrace získaných výsledků v programu Microsoft Office Excel.

Získaná data pro druhou hypotézu budou předmětem autorova studia a následné interpretace výsledků v rámci získávání informací o vlivu eura na slovenské makroekonomické ukazatele respektive makroekonomické ukazatele Banskobystrického kraje ve smyslu komparace s ČR respektive Jihočeským krajem.

3. Praktická část

3.1. Legislativní korekce vyplývající z přijetí eura v ČR

Česká republika je vázána přístupovými smlouvami k přijetí společné měny euro, není však stanoven přesný datum přijetí. Stanovena jsou pouze determinující měnová a fiskální kritéria vstupu do eurozóny, tudíž dějová souslednost je z tohoto úhlu pohledu zřejmá. Nejdříve jest třeba vyhovět daným kritériím a až posléze lze začít uvažovat o konkrétním termínu vstupu do eurozóny, přičemž ani po splnění kritérií není specifikován povinný časový harmonogram přijetí, tudíž i v této situaci bude mít Česká republika stále ještě volné ruce. Makroekonomickými konsekvencemi přijetí společné evropské měny se autor práce zabývá v dalších kapitolách, nicméně už nyní lze říci, že půjde o komparace a sledování trendů makroekonomických ukazatelů a konvergenčních kritérií. Jaké konsekvence lze však již nyní označit za jisté, jsou konsekvence legislativního charakteru. Autor práce se pokusí z jeho pohledu ty nejzásadnější či nejzajímavější legislativní korekce po přijetí eura zmapovat.

3.1.1. Hloubka legislativní korekce

Přijetím společné evropské měny budou dotčeny nejrůznější právní předpisy. Obzvláště potom ty zákony respektive jejich části, u kterých se vyskytuje jakékoli peněžní vyjádření v českých korunách. Dále se budou legislativní korekce vztahovat i na právní předpisy s obecnější vazbou na českou korunu, například ustanovení o managementu určování výše sazeb Českou národní bankou.

Bude-li se jednat o konkrétní součásti zákonů, kde se přímo uvádějí částky v českých korunách, bude možno použít institut implementace práva Evropské unie do české legislativy dle zásady přímé použitelnosti nařízení EU. Půjde-li o případ právních předpisů s obecnější vazbou na českou korunu, bude muset být přistoupeno k novelizaci.

Podle Národní koordinační skupiny pro legislativu pod dohledem Ministerstva spravedlnosti České republiky se zavedením eura bude novelizovat přibližně 450 právních norem, z čehož 270 zákonů.

Česká republika má dvě možnosti přijetí legislativních změn, existují totiž dva základní pohledy na způsob přizpůsobení korunových peněžních údajů euru. Jedná se o metody postupné nebo jednorázové změny. Metoda jednorázové změny předpokládá novelizaci všech dotčených právních předpisů s účinností ke dni zavedení eura. Zatímco metoda postupné změny nabízí jednotlivým zúčastněným subjektům volnou ruku v posouzení, zda budou chtít ten či onen právní předpis novelizovat, eventuálně jak ho budou chtít novelizovat.

V rámci metody postupné změny patří mezi dotčené subjekty například ministerstva vlády České republiky, územní samosprávné celky a Česká národní banka. Nebude-li chtít daný subjekt právní předpis novelizovat, bude tento změněn na základě předpisů ES. Tato druhá metoda však klade vysoké nároky na organizaci, koordinaci a bezchybnost všech zúčastněných osob, které by aplikaci změn měly na starost, nehledě na možný zmatek objevivší se v právních předpisech po dni zavedení eura. Autor práce se tudíž domnívá, že využití metody postupných změn je velmi málo pravděpodobné. Dostupné materiály k této problematice dávají autorovi za pravdu, neboť počítají s využitím metody jednorázové změny, kterou použilo při zavádění eura například i Slovensko.

Další změnou související s právem bude otázka hotovostního a bezhotovostního přechodu české koruny k euru. Zde je z hlediska hotovostního styku patrné, že bude muset existovat přechodné období, v němž budou oficiálně paralelně fungovat mince a bankovky české koruny společně s mincemi a bankovkami euro. Časové období sloužící občanům k výměně hotovosti českých korun za eura je v materiálech mapujících právní aspekty přijetí společné měny nazýváno jako duální. Bezhotovostní přechod však bude o poznání jednodušší, neboť bankám budou legislativní změny pravděpodobně nařizovat automatický nezpлатněný přepočítání zůstatků účtů vedených v českých korunách na zůstatky vedené v eurech s určeným směnným fixním kurzem.

Tabulka 1 : Porovnání metody jednorázové a postupné změny

Hledisko	Metoda jednorázové změny	Metoda postupné změny
<i>Právní jistota</i>	Výhodou je zajištění právní jistoty adresátů, neboť ke dni zavedení eura budou veškeré korunové částky v právní úpravě nahrazeny eurovými. Vzhledem k rozsahu změn nelze ovšem vyloučit riziko chyb, což naopak může právní jistotu snížit.	Ke dni zavedení eura v určité části právního řádu budou nadále korunové částky, které adresáti budou muset v případě potřeby individuálně přepočítat s rizikem chyb a dopadu na právní jistotu.
<i>Administrativní náročnost</i>	Existují pochybnosti o proveditelnosti vzhledem k rozsahu řádově stovek legislativních změn, byť napjaté časové lhůty se týkají pouze rutinní operace vkládání eurových částek a nikoliv analýzy toho, jakým způsobem právní předpisy přizpůsobit.	Podstatně menší rozsah legislativních změn minimalizující reputační riziko.
<i>Nesouvisějící změny</i>	Metodu nelze využívat k legislativním úpravám, které nesouvisí s přechodem na novou měnu. V období po zavedení eura je menší pružnost pro případné řešení problému zastaralých částek.	Metodu nelze využívat k legislativním úpravám, které nesouvisí s přechodem na novou měnu. Období po zavedení eura je relativně pružnější pro případné řešení problému zastaralých částek.
<i>Jednotnost přístupu</i>	Problém diferencovaného přístupu rezortů nehrozí, neboť přeměna právního řádu proběhne najednou přímou novelizací všech dotčených norem.	Riziko diferencovaného vnímání rozhraní, které normy je žádoucí novelizovat k datu zavedení eura a které přenechat působení přímé použitelnosti práva ES.
<i>Odpovědnost a koordinace</i>	Vzhledem k časovým omezením i organizačním nárokům legislativního procesu je při obou metodách nezbytné, aby vláda pověřila svého člena koordinací celého procesu a dohledem nad plněním časového harmonogramu. Hlavní odpovědnost za věcný obsah novelizovaných právních předpisů v obou metodách spočívá na jednotlivých rezortech.	
<i>Právní</i>	Metoda využívá zásadu přímé použitelnosti nařízení ES pouze výjimečně pro případy opomenutých právních předpisů, nově vznikajících předpisů, které nebude možné z časových důvodů novelizovat, a předpisů, jejichž novelizace by byla vzhledem k obsahu neúčelná.	Metoda pojímá přímou použitelnost nařízení ES jako svoji organickou součást. Její uplatnění lze očekávat u velkého počtu předpisů, u nichž bude rozhodnuto posečkat s novelizací peněžních částek do období po zavedení eura.

Zdroj: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/narod_koord_skup_legislativa.html

3.1.2. Dotčené právní předpisy

Legislativní změny se dotknou veřejného i soukromého práva. Veřejné právo však bude muset doznat větších změn, signifikantním příkladem budiž zákon o České národní bance.

Změny ve veřejném právu:

- obecný zákon
- změnový zákon
- zákon o České národní bance

Změny v soukromém právu:

- občanský zákoník
- obchodní zákoník

3.1.2.1. Změny veřejného práva a ústavy ČR

Podle dostupných materiálů se v České republice připravuje návrh obecného zákona, který zavede euro. Účastníci na návrhu obecného zákona jsou Česká národní banka, Ministerstvo financí a Národní koordinační skupina pro zavedení eura. Právě obecný zákon se má stát nejzásadnějším právním předpisem koordinujícím bezvadný přechod k euru. Jeho obsahem budou principy korespondující s legislativou EU. Vedle obecného zákona by měl vzniknout změnový zákon, jehož součástí budou už konkrétní pozměněné paragrafované odkazy vztahující se k jednotlivým částem zákonů, jejichž znění bude nutno kvůli nové měně přeformulovat. Obecný a změnový zákon by tedy měly sehrát stěžejní roli v adaptaci českého práva na novou měnu, přičemž musí vycházet z platných nařízení EU.

Obecný zákon

Obsahem obecného zákona budou opatření vztahující se k euru jakožto zákonnému platidlu na území České republiky, pročež důležitými prvky v této oblasti budou zejména odkazy na koeficient přepočtení korun a eur společně se způsobem onoho přepočtu, konverzi a duální označování cen oběma měnami, pravidla pro zaokrouhlování.

Tabulka 2 : Základní obsahové pilíře Obecného zákona

Základní pilíře	Obsah
<p><i>Princip kontinuity právních závazků</i></p>	<p>Zavedení eura nesmí ovlivnit platnost právních nástrojů, kterými se rozumí právní předpisy, rozhodnutí soudů a správních orgánů, smlouvy, jednostranné právní akty, platební nástroje jiné než bankovky a mince a ostatní dokumenty a nástroje mající právní účinek. Zavedení eura, nemění obsah závazků a neopravňuje žádnou ze stran právního vztahu k jakýmkoli jednostranným změnám nebo ukončení tohoto vztahu. Tento princip zajišťuje právní jistotu.</p>
<p><i>Princip nepoškození občana, princip neutrality</i></p>	<p>Zavedení eura především nesmí poškodit občany a spotřebitele. Z toho vyplývá, že částky daní a poplatků, které odvádějí občané do veřejných rozpočtů, pokud se nepřevedou přesně podle stanovených pravidel přepočtu, jak jsou uvedena níže, se upraví (zarovnájí) směrem dolů, vratky daní a částky výnosů daní zasílané příjemcům dle rozpočtového určení daní a platby státu občanům se upraví (zarovnájí) směrem nahoru.</p>
<p><i>Zaokrouhlování a zarovnávání</i></p>	<p>Obecné principy zaokrouhlování jsou obsaženy v nařízení č. 1103/97/ES: částky, které mají být zaplacený nebo vyúčtovány, se zaokrouhlují na dvě desetinná místa, tzn. na nejbližší cent. Zaokrouhlují se pouze konečné částky.</p>

Základní pilíře	Obsah
<i>Duální cirkulace</i>	Zákon stanoví první a poslední den duálního období. Uplynutím posledního dne duálního období přestanou být bankovky a mince znějící na koruny české zákonnými platidly na území České republiky. Během období duální cirkulace mají vybrané subjekty povinnost přijímat při platbách bankovky a mince znějící na koruny české i eura, a vydávat zpět pouze eurobankovky a euromince.
<i>Duální označování cen</i>	Období, kdy se ceny v obchodech, částky na výplatních páskách a zůstatky na bankovních účtech atd. budou uvádět jak v českých korunách, tak v eurech.
<i>Konverze peněžních prostředků na účtech</i>	Konverze prostředků na bankovních účtech bude bezplatná a klienti musí být úvěrovými institucemi včas a jasně informováni o podmínkách konverze.
<i>Výměna oběživa</i>	Výměnu budou zajišťovat Česká národní banka, úvěrové instituce provádějící pokladní operace a další subjekty určené zákonem bezplatně minimálně po dobu šesti měsíců po zavedení eura.
<i>Přeměna jmenovité hodnoty cenných papírů</i>	Přeměna jmenovité hodnoty na listinném cenném papíru či změna údaje jmenovité hodnoty v listinné formě.

Zdroj: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/dokumenty.html>;

zpracování vlastní

Jak patrně z tabulky číslo 2 Obecný zákon je soubor netriviálních procesů, které musí zajistit právní jistotu všem zúčastněným subjektům. Zákon je tudíž zapotřebí plánovat s dostatečným předstihem, leč současně nesmí být legisvakanční lhůta příliš dlouhá, aby v době nabytí účinnosti, tedy v den přijetí eura, byly paragrafované součásti Obecného zákona stále ještě aktuální a nedošlo tak ke zmatku v právním řádu České republiky.

Aby bylo lze zvládnouti optimálně implementovat Obecný zákon do českého práva, byl stanoven v souladu s Národním plánem zavedení eura předběžný harmonogram činností.

Tabulka 3 : Harmonogram činností tvorby Obecného zákona

Příprava paragrafovaného znění zákona:	4 měsíce
Vnitřní připomínkové řízení:	3 týdny (včetně vypořádání připomínek)
Mezirezortní připomínkové řízení:	2 měsíce (včetně vypořádání připomínek)
Konzultace ECB:	1 měsíc min.
Legislativní rada vlády:	2 měsíce
Projednání a schválení návrhu zákona vládou a zpracování vládního návrhu zákona:	1 měsíc
Projednávání zákona Parlamentem:	7 měsíců
Prezident, Sbírka zákonů:	1 měsíc
Nabytí platnosti Obecného zákona:	18 - 24 měsíců před dnem zavedení eura
Nabytí účinnosti Obecného zákona:	den zavedení eura

Zdroj: Dokument odboru 35 Ministerstva financí České republiky, zpracování vlastní

Harmonogram v tabulce číslo 3 naznačuje, že je počítáno s 36 měsíčním obdobím před zavedením eura coby času pro tvorbu Obecného zákona. Je tedy patrné, že v současnosti při nejasném termínu přijetí eura jsou finální procesy uvedené v harmonogramu nerealizované, a tudíž ani v tuto chvíli nelze počátek jejich realizace časově konkrétně zařadit.

Zákon o ČNB a změna ústavy ČR

Případným vstupem České republiky do eurozóny se změní postavení a některé funkce České národní banky, čímž dojde i ke změně zákona o ČNB. Některé funkce jí budou ponechány, s jinými se bude muset ČNB rozloučit. Objevují se diskuse, že se změnou postavení České národní banky se bude muset měnit také česká ústava, kde podle článku 98 odstavce 1 je definována jako ústřední banka státu s hlavním cílem její činnosti – péče o cenovou stabilitu.

V ústavě poněkud vágně stanovená definice ČNB jakožto ústřední banky státu vybízí v kontextu členství České republiky v eurozóně k polemice, zda ústřední bankou státu nebude nově spíše Evropská centrální banka. Stejná otázka vyvstává v kontextu péče o cenovou stabilitu, která nadále nezůstane v kompetenci ČNB, a tudíž se autor práce domnívá, že druhou polovinu odstavce 1 článku 98 ústavy je zapotřebí změnit. Samotná definice ČNB jako ústřední banky je po přijetí eura též zpochybnitelná, ústava ani zákon č. 6/1993 Sb. o ČNB sice blíže pojem ústřední banka nespécifikují. Nicméně, bude-li se rozumět pod pojmem ústřední banka instituce, která je zodpovědná především za provádění měnové politiky, udržování vhodného kursu měny a provádění opatření naplňujících cíl cenové stability, bude ústřední bankou ČR v tomto případě více Evropská centrální banka než ČNB. V této optice vidění se autor domnívá, že přijetím eura by mělo dojít ke změně ústavy ČR, konkrétně pak k reformulaci názvu hlavy VI. a článku 98 odstavce 1, 2. Autor práce navrhuje následující reformulace:

Současný název hlavy VI., ústavy ČR:

„Česká národní banka“

Autor práce navrhuje pro případ přijetí eura reformulaci názvu hlavy VI., ústavy ČR:

„Česká národní a Evropská centrální banka.“

Současné znění ústavy ČR, hlavy VI., článku 98, odstavce 1 ústavy ČR:

„Česká národní banka je ústřední bankou státu. Hlavním cílem její činnosti je péče o cenovou stabilitu; do její činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona.“

Autor práce navrhuje pro případ přijetí eura následující reformulaci článku 98, odstavce 1 ústavy ČR:

„Ústřední bankou státu je Evropská centrální banka, která prostřednictvím České národní banky vykonává péči o cenovou stabilitu, což je jejím hlavním cílem. Do jejich činnosti lze zasahovat pouze na základě legislativy EU a zákona o ČNB.“

Současné znění ústavy ČR, hlavy VI., článku 98, odstavce 2:

„Postavení, působnost a další podrobnosti stanoví zákon“

Autor práce navrhuje pro případ přijetí eura následující reformulaci článku 98, odstavce 2 ústavy ČR:

„Postavení, působnost a další podrobnosti stanoví legislativa EU a zákon o ČNB.“

Dalším konkrétním změnám bude podléhat zákon č. 6/1993 Sb. o ČNB. Autor práce nebude podrobně analyzovat a navrhopvat reformulace tohoto zákona, jelikož toto není cílem práce, leč pouze shrne obecné změny, které jsou nevyhnutelné v případě přijetí eura.

Česká národní banka se stane součástí eurosystému – Evropského systému centrálních bank. V rámci systému bude fungovat převážně jako zprostředkující mechanismus, jenž bude realizovat politiku Evropské centrální banky při zachování primárního cíle – cenové stability. Právo tisknout bankovky a ražby mincí ČNB sice zůstane, avšak o množství stejně jako časovém harmonogramu bude rozhodovat výhradně ECB, ČNB bude plnit jen její pokyny.

Z hlediska organizační struktury ČNB nemusí dle legislativy EU dojít ke změnám, respektive konkrétní složení orgánů není nikterak nadefinováno. Autor práce tak očekává indiferentní pohyby v organizační struktuře při zachování statutu quo i v rámci nejvyššího vedení ČNB – bankovní rady, víceguvernéra a guvernéra, přičemž standardní mechanismy sestavování managementu ČNB zůstanou s největší pravděpodobností zachovány. Velké změny však čekají finanční oddělení ČNB, které bude muset začít účtovat dle účetních standardů eurozóny, jelikož ČNB bude jedna z organizačních složek Evropské centrální banky.

Dohled nad finančním trhem bude mít ČNB na svých bedrech i po přijetí eura, čili funkce orgánu dozorového bude ČNB ponechána. Povinné minimální rezervy budou stanovovány ECB, dále přibude novinka v podobě povinnosti úročit tyto povinné minimální rezervy, což v současnosti ČNB nečiní.

Operace na volném trhu budou prováděny ČNB na pokyn ECB. ČNB tedy bude moci provádět transakce s likviditou, kdy půjčí či stáhne likviditu výměnou za cenné papíry, ovšem úrokovou sazbu a realizaci bude nastavovat respektive posvěcovat ECB.

3.1.2.2. Změny soukromého práva ČR

V rámci vztahů v soukromém právu se často vyskytují odkazy na peněžní vyjádření předmětu soukromoprávního charakteru, které bude zapotřebí po přijetí eura změnit. Byť změn v soukromém právu bude méně než v právu veřejném, nesmí v žádném případě dojít k podcenění nutných změn, jelikož soukromé právo přímo ovlivňuje vztahy mezi osobami – fyzickými i právnickými.

Obchodní zákoník

Flagrantní změnou v obchodním zákoníku bude změna ve výši základního kapitálu obchodních společností, který je v současné době uváděn v českých korunách. Po přijetí eura se bude muset změnit výše základního kapitálu přepočtem. Základem přepočtu bude stanovený fixní kurz eura k české koruně.

U výše základního kapitálu autor pro serióznost musí zmínit fakt, že si tuto problematiku berou na paškál politické strany, které diskutují nastavení výše základního kapitálu s tendencí ke snížení částek. Dokonce se už v médiích objevila informace ke společnosti s ručením omezením, jejíž základní kapitál by mohl být radikálně snížen až k 1 Kč. Stalo-li by se skutečně tak ještě před přijetím eura, bude problematické směnným kurzem transformovat tuto hodnotu do eura, respektive bylo by při simulovaném kurzu 25 czk/eur zvláštní, aby byla výše základního kapitálu u nejfrekventovanější formy obchodní společnosti 0,04 euro či 4 centy. Pro tento případ by autor doporučoval zařadit do změnového zákona odkaz, který by z 1 Kč učinil 1 euro. Samozřejmě za předpokladu, že bude vize radikálního snížení základního kapitálu až na 1 Kč realizována.

Tabulka 4: Přepočtení výše základního kapitálu simulovaným směnným kurzem
25 czk/eur

Název společnosti	Min. výše základního kapitálu (v Kč)	Po přepočtu v euro (25 czk/eur)
Komanditní	5 000	200
S ručením omezeným	200 000	8 000
Akciová s veřejnou nabídkou akcií	20 000 000	800 000
Akciová s neveřejnou nabídkou akcií	2 000 000	80 000
Družstvo	50 000	2 000

Zdroj: obchodní zákoník, č. 513/1991 Sb.

Neméně důležitá změna se bude muset odehrát v rámci § 34, odstavce 2, ve kterém je stanovena povinnost fyzické osoby podnikatele zapsat se do obchodního rejstříku, více napoví citace dotčeného paragrafu z obchodního zákoníku:

„Fyzická osoba, která je podnikatelem, se zapíše do obchodního rejstříku vždy, jestliže výše jejich výnosů nebo příjmů snížených o daň z přidané hodnoty, je-li součástí výnosů nebo příjmů, dosáhla nebo přesáhla za dvě po sobě bezprostředně následující účetní období v průměru částku sto dvacet milionů Kč.“

Autor práce doporučuje jednoduše umístit odkaz do Změnového zákona a danou částku tak změnit dle fixního směnného kurzu.

Občanský zákoník

Před analýzou změn v občanském zákoníku je potřeba zmínit fakt, že v současnosti se v Parlamentu ČR projednává vládní návrh zákona zcela nového občanského zákoníku, není zatím však jisté, v jaké podobě a zda vůbec bude tento přijat, proto se autor práce zaměří na v tuto chvíli účinný občanský zákoník č. 40/1964 Sb. se všemi platnými novelami.

Změnou, kterou nesmí změnový zákon opomenout, bude odkaz na § 444, odstavec 3, písmena a) až f). Tato část občanského zákoníku se zabývá náhradou škody v případě usmrcení člověka, přičemž v jednotlivých písmenech a) až f) jsou uvedeny konkrétní osoby mající na náhradu škody právo a konkrétní částky. Náhrada škody uvedená v českých korunách musí být Změnovým zákonem zohledněna a přepočítána směnným kurzem na eura.

Smlouva o sdružení respektive její část se musí zcela určitě v Obecném zákoně objevit také, konkrétně § 839 občanského zákoníku říká:

„Účastníkovi, který vystoupil nebo byl vyloučen, se vrátí věci vnesené do sdružení. Podíl majetku podle stavu v den vystoupení nebo vyloučení se mu vyplatí v penězích.“

Vklad společníků do sdružení a společně nabytý majetek po dobu fungování sdružení, nastane-li či bude-li nabyt ještě v době před přijetím eura, bude oceněn v českých korunách. V případě odchodu nebo vyloučení společníka mu budou věci vnesené a společně nabytý majetek vyplaceny v penězích, bude-li v té době jediným zákonným platidlem euro, bude muset Obecný zákon pamatovat i na takovéto případy a neopomenout obecně definovat přepočet dle směnného kurzu v těchto případech, které se mohou objevit například i v rámci obchodního zákoníku při vypořádání podílů společníků obchodních společností.

Další věc nesměje býti opomenuta jsou úroky v různých částech občanského zákoníku. Například půjde-li o úroky pravomocně uznané, nevztahuje se na ně dle § 110, odstavce 3 promlčecí doba, nicméně může nastat situace, kdy budou úroky pravomocně přiznány v době, kdy bude zákonným platidlem euro, ačkoliv to bude rozhodnutí vztahující se k době, kdy byla zákonným platidlem česká koruna – výše úroků pak bude muset být opět přepočtena na eura. Je to problematika obecnějšího charakteru, a tak autor práce doporučuje její zahrnutí do Obecného a nikoli Změnového zákona, jelikož změnový zákon má pouze odkazovat na konkrétní části právních předpisů, které se v souvislosti s přijetím eura budou pro zajištění kvalitního právního prostředí měnit. Zatímco Obecný zákon bude připravovat obecné či principiální změny právních předpisů na přijetí nové měny, lze tudíž definovat obecné ustanovení řešící tuto problematiku.

3.2. Analýza plnění konvergenčních kritérií ČR

V této části se autor práce věnuje analýze plnění konvergenčních kritérií Českou republikou v průběhu let. K přijetí eura je totiž nutnou podmínkou splnění všech pěti kritérií stanovených Maastrichtskou smlouvou, proto se lze mnohdy setkat s lidovějším výrazem tzv. maastrichtských kritérií. Je tedy patrné, že v otázce přijetí eura nejde jen o ryze politické rozhodnutí či rozhodnutí občanů v referendu, leč pozornost si vynutí i makroekonomická kondice a sladěnost ekonomiky České republiky s ostatními členy eurozóny.

V práci bude pominuto jedno z pěti konvergenčních kritérií a to stabilita měnových kurzů, kterou v tuto chvíli nelze seriózně analyzovat, jelikož Česká republika zatím nevstoupila do režimu ERM II a nerozhodla o fixním směnném kurzu koruny k euru. Navíc do posuzování konvergence tohoto kritéria může vstoupit ještě řada dalších faktorů jako např. posuzování krátkodobých úrokových měr, brání ohledu na centrální paritu kurzu nejenom k euru, brát v potaz se též doporučuje aktuální ekonomickou situaci a tlaky na kurzy měn.

3.2.1. Kritérium cenové konvergence

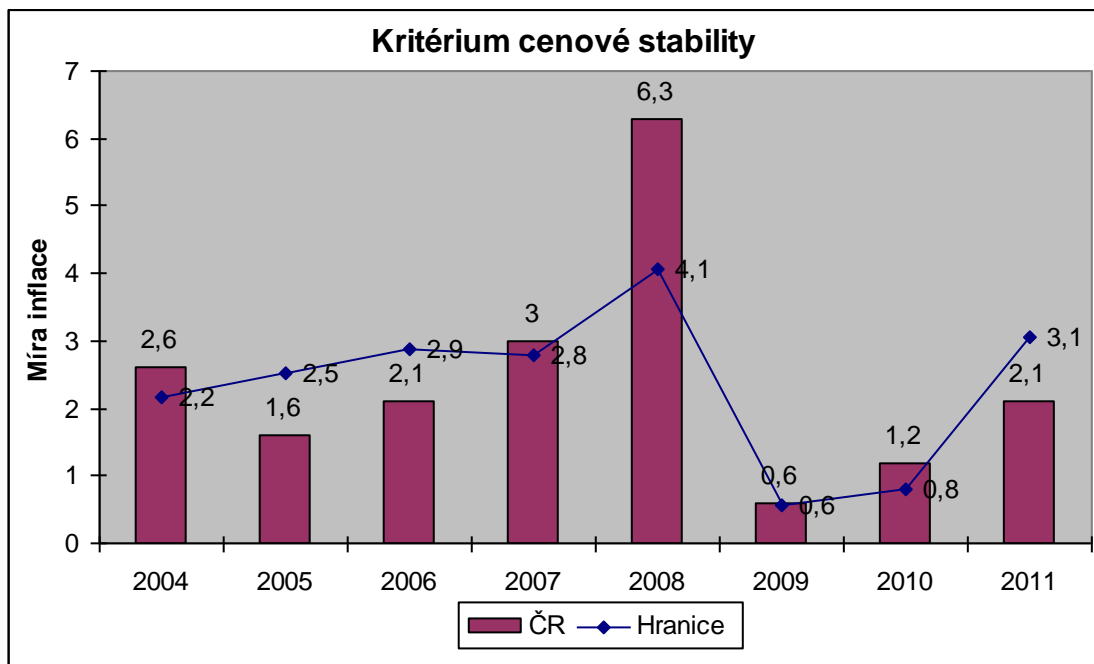
Důležitá podmínka pro vstup do eurozóny, která ukazuje sladěnost ekonomiky se stávajícími členy z hlediska míry inflace. Ta je důležitá pro zjištění stabilního vývoje cen v daném státě a napovídá o celkové stabilitě národního hospodářství. Kritérium cenové stability vychází z harmonizovaného indexu cen, míry inflace, v jednotlivých členských státech eurozóny. Za referenční hodnotu či též hranici, kterou nesmí uchazeč o členství překročit, je považována průměrná hodnota míry inflace třech členů eurozóny s její nejnižší hodnotou, tj. s nejmenší mírou inflace.

Tabulka 5: Plnění konvergenčního kritéria cenové stability ČR ve 4 posledních letech

<i>Roky</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>
Splněno	NE	ANO	NE	ANO

Zdroj: autor, Eurostat

Graf 1: Plnění konvergenčního kritéria cenové stability ČR

Zdroj: autor, Eurostat

Z tabulky 1 a grafu 5 je vidět, kterak si česká ekonomika stála nejenom v posledních čtyřech letech z hlediska kritéria cenové stability. Jak vidno fráze s houpačkou je zcela na místě, mezi lety 2004 a 2011 se střídají výsledky s diferencí na obě strany. Mezi roky 2005 až 2008 nejdříve dvakrát ČR bez problémů kritérium splnila, načež poslední dva zmíněné roky byla ČR v plnění neúspěšná. Vychýlení od referenční hranice nabylo nejvyšších hodnot v roce 2008, kdy diference v procentuálním vyjádření vystoupala až k hodnotě 2,2 procentních bodů.

Rok největší odchylky od referenční hodnoty, tedy rok 2008, byl však velmi specifický z důvodu endogenních stejně jako exogenních proinflačních tlaků. Došlo ke značnému celosvětovému nárůstu ceny komodit, z čehož nejvíce v ČR ovlivnily inflaci rostoucí ceny ropy a potravin. Z hlediska exogenních tlaků došlo v tomto roce ke zvýšení dolní sazby daně z přidané hodnoty z 5 na 9%, čímž se zdražily například potraviny či léky. Dalším proinflačním faktorem se stalo zvýšení spotřební daně, zavedení ekologických daní a zavedení poplatků ve zdravotnictví. Endogenní faktory se tak dle ČNB podílely na 6,3% míře inflace ze 60% a exogenní pak ze 40%. Za ceteris paribus a statusu quo české vlády z hlediska ovlivnění proinflačních faktorů by míra inflace v tomto roce teoreticky činila 2,52% a ČR by se tak bez problémů vešla pod referenční hranici 4,1%.

Je však nutno dodat, že kritérium vyvolává diskusi zejména pro období, kdy několik členských států dosáhne negativní míry inflace. Otázka zní, zda tyto negativní hodnoty lze považovat v situaci globální ekonomické recese za vhodné pro výpočet konvergenčních hodnot. Autor práce se přiklonil k názoru, že s těmito hodnotami lze počítat, jelikož při hospodářské recesi či krizi je negativní míra inflace nejen logickou rezonancí svobodného trhu, ale též nástrojem, který má velký potenciál k oživení poptávky jak u domácností, tak u vlády a firem – autor to považuje pro ekonomiku v dané situaci za zdravé. Názor autora se shoduje s pohledem Evropské komise, nicméně rozchází se s názorem Evropské centrální banky i ČNB.

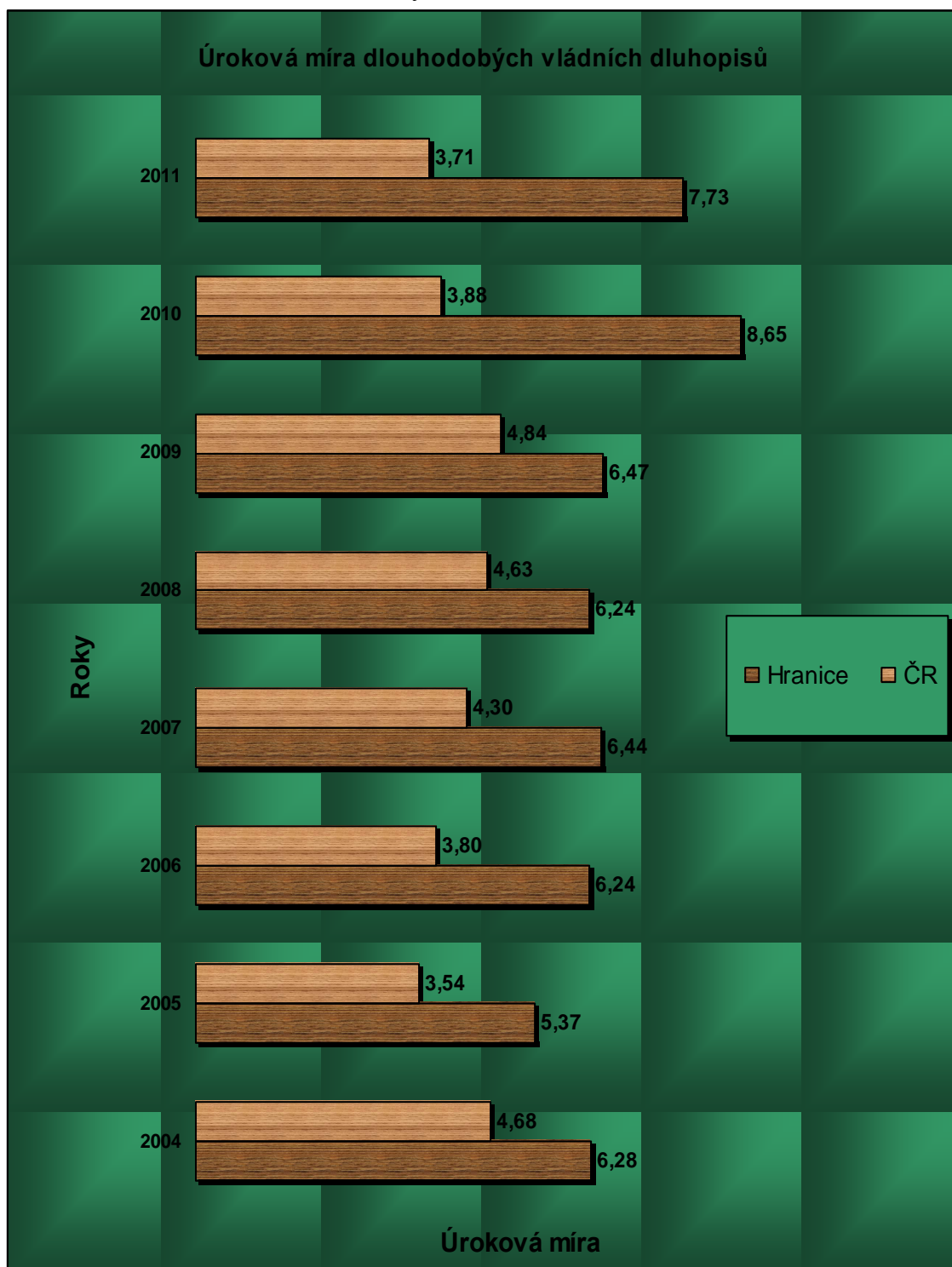
3.2.2. Kritérium úrokové míry

Dalším z konvergenčních kritérií je kritérium úrokové konvergence, které sleduje vývoj dlouhodobých vládních dluhopisů. Lze říci, že jde o kritérium, kteréžto má sledovat důvěryhodnost uchazečského státu na finančních trzích. Důvěra finančních trhů je v současné době pro každý stát klíčová. Drtivá většina států, nejen v EU, realizuje rok co rok schodkové rozpočty, jež musí financovat na dluh, neboli nabízí na trhu cenné papíry v podobě dluhopisů k prodeji za určitý úrok. Akumulace úroků plynoucích z prodaných dluhopisů se v peněžním vyjádření nazývá dluhová služba. Čím větší důvěru finančních trhů si daný stát získá, tím má na obsluhu dluhové služby nižší náklady. Pro udržení dlouhodobé ekonomické stability potřebuje v současné době každý stát více než kdykoli jindy míti co nejlevnější obsluhu dluhové služby, jinak řečeno potřebuje být maximálně důvěryhodný. V opačném případě mu hrozí vystavení se nebezpečí insolvence a s ní spojeného defaultu, na což doplatí zejména samotní občané takto postiženého státu.

Samotné kritérium úrokové míry pak technicky znamená, že se spočítá průměrná úroková míra desetiletých vládních dluhopisů kandidátské země a průměr třech členů EU s nejnižší mírou inflace, tuto metodiku používá Eurostat a autor práce se jí drží. Více poví citace z protokolu ke Smlouvě o fungování EU: „*Kritérium konvergence úrokových sazeb znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků. Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých*

státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.“

Graf 2: Plnění kritéria úrokové míry ČR

Zdroj: autor, Eurostat

Samozřejmě i u tohoto kritéria může dojít k totožné diskusi jako u kritéria cenové konvergence, neboť se budou střetávat dva pohledy na interpretaci nejnižší míry inflace z hlediska akceptace negativní míry inflace v případě ekonomických recesí nebo krizí. Autor práce se pro systematicčnost drží stejné metodiky jako v předchozí kapitole, která koresponduje s pohledem Evropské komise, nikoli ECB či ČNB.

Z grafu 2 pro ČR vyplývá pozitivní skutečnost v podobě bezproblémového plnění kritéria úrokové míry. Data byla sledována v osmi letech mezi roky 2004 až 2011, ČR ve sledovaném období nepotkal žádný výkyv, natož pak nějaká výrazná diference jako v roce 2008 u kritéria cenové stability. Dostupnější a méně nákladná obsluha dluhové služby není jen komfortem v očích finančních trhů důvěryhodných ekonomik, nýbrž nyní i nutností pro zachování stability veřejných financí každého státu. Česká republika patří v tomto ohledu mezi nejdůvěryhodnější ekonomiky v rámci celé EU. Kritérium úrokové míry či slovy autora práce důvěryhodnosti ekonomiky v optice finančních trhů splňuje česká ekonomika bez problémů a je z tohoto pohledu připravena na přijetí společné evropské měny.

Závěrem této kapitoly chce autor práce upozornit na neaktuálnost konvergenčních kritérií, se kterou se potýkal při výpočtech pro sestavení dat ke grafu 2. V době po hospodářské globální recesi, v době krize důvěry a zadlužených ekonomik, se jeví kritérium úrokové míry jako podstatnější než cenové stability, s kterýmžto nemá v tuto chvíli žádná ekonomika v EU potíže. Navíc pokud dojde ke zpomalení tempa růstu HDP nebo dokonce k jeho poklesu, tenduje míra inflace k nižším či až záporným hodnotám. Proto považovat státy s nejnižší mírou inflace z obou hledisek interpretace dle EK nebo ECB za nejvhodnější srovnávací základnu pro výpočet konvergenčních kritérií autor považuje za nešťastné. Bude-li se míra inflace a společně s ní tempo růstu HDP blížit nule, bude přesto taková ekonomika zařazena mezi tři členské země s nejlepší cenovou stabilitou a poslouží jako srovnávací základna jak v kritériu cenové stability, tak v kritériu úrokových měr. Kritérium úrokových měr totiž pro výpočet konvergence musí dle dohod považovat za základnu průměr úrokových měr dluhopisů třech zemí s nejnižší mírou inflace, což mohou být právě ony stagnující či klesající ekonomiky, jejichž dluhopisy však mohou mít vyšší úrokovou přírážku, poněvadž v očích finančního trhu bude taková ekonomika rizikovějším dlužníkem než ekonomika s růstem HDP a vyšší mírou inflace. Pro kandidátskou zemi je pak za daných okolností

úrokové kritérium snáze splnitelné, když se má srovnávat s takovou stagnující nebo klesající ekonomikou, která musí finančním trhům nabídnout za své dluhopisy vyšší úroky, aby je vůbec prodala. Kritérium úrokových měr tak z tohoto úhlu pohledu postrádá význam. Ačkoliv autor práce považuje schopnost efektivní obsluhy dluhové služby za fiskálně mimořádně důležité kritérium, může být váha významnosti v takovýchto případech degradována.

Další argument hovořící v neprospěch současné konstrukce výpočtu kritéria úrokové míry z třech nejnižších hodnot zemí s nejnižší cenovou stabilitou je fakt, že centrální banka kandidátské země rozhodně jednodušeji změní například hlavní úrokovou sazbu či výši povinných minimálních rezerv v boji s inflací, než vláda provede reformy potřebné k získání důvěry finančních trhů. Navíc centrální banka a měnová politika nasbíraly z historie už mnoho zkušeností a mají nástroje, díky nimž případné inflační tlaky dokázaly úspěšně korigovat, pregnantním příkladem necht' je úspěšné cílování inflace ČNB v poslední dekádě. Zatím však neexistuje žádný osvědčený jednoduchý nástroj, který by dokázal jen ze své podstaty získat důvěru finančních trhů tak, aby tyto začaly levně půjčovat státům prostředky. Jediná cesta vedoucí k získání důvěry tkví v již zmíněném nepopulárním politickém rozhodnutí provést transparentní reformy veřejných financí a to je zcela určitě složitější a náročnější proces než provádění změn centrální bankou v rámci nástrojů monetární politiky. Existuje tak větší pravděpodobnost, že se v současné době centrální banka vyrovná s inflačními tlaky, než že politici realizují nepopulární efektivní reformy veřejných financí.

Autor práce se tak v duchu výše uvedených argumentů domnívá, že by se měla začít vést odborná diskuse o technické revizi konvergenčních kritérií cenové stability a úrokové míry. Autorův návrh k revizi je, aby se otočila logika stanovování základů obou kritérií tak, aby kritérium úrokové míry bylo nadřazeno kritériu cenové stability. Prakticky by se dle autora měly hodnoty míry inflace třech států s nejnižší hodnotou úrokových měr brát jako základna pro výpočet kritéria cenové konvergence.

3.2.3. Doplněk k cenovému a úrokovému kritériu

Autor práce navrhuje kromě výše popsané technické revize cenového a úrokového kritéria z hlediska změn základů pro výpočet ještě jednu technickou revizi. Kandidátská země usilující o vstup do eurozóny musí splnit maastrichtská konvergenční kritéria, která však vychází z hodnot všech členských zemí EU a nikoli pouze z hodnot zemí v eurozóně, což je velmi zvláštní. Teoreticky může nastat komická situace, kdy při současné logice výpočtu kritérií cenové a úrokové stability mohou být jako základna pro výpočet využity hodnoty třech členských zemí EU, přičemž ani jedna nemusí být členem eurozóny. Přesto se musí kandidátská země s těmito zeměmi poměřovat, byť v eurozóně by hodnoty třech zemí s nejlepší cenovou stabilitou mohly vypadat jinak. Paradoxně tak namísto sladění s měnovou oblastí, do které chce uchazečská země vstoupit, se může sledovat sladění se zeměmi, jež mají vlastní měnu a nejsou členy eurozóny. Odporuje to všeobecně uznávaným kritériím teorie měnových oblastí od Mundevilla, kde jednou z podmínek je sladění v rámci cenové stability mezi zeměmi usilujícími o vstup do společné měnové oblasti a ne se zeměmi mimo tuto oblast. Autor práce tak navrhuje přehodnocení základů výpočtu kritérií cenové a úrokové stability tak, aby tyto musela kandidátská země poměřovat se členy uvnitř eurozóny a aby se nemohlo stát, že budou brány hodnoty zemí mimo eurozónu.

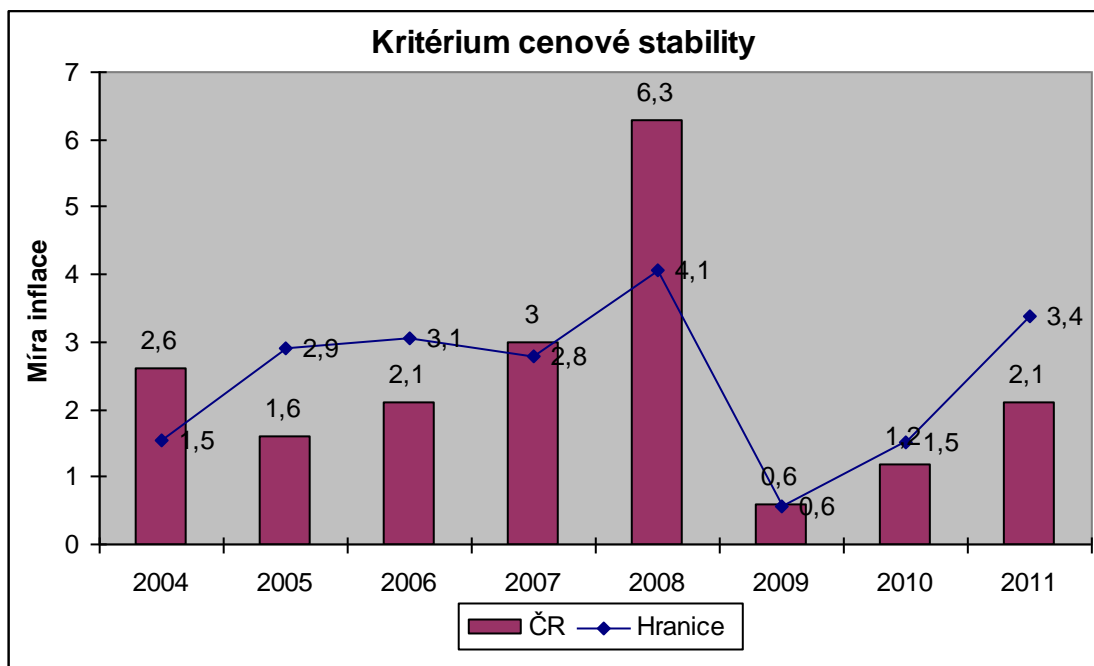
Jak by vypadala tato kritéria po autorem navrhovaném přehodnocení a to konkrétně pro ČR lze vidět na následující tabulce a grafech.

Tabulka 6: Míra inflace v procentech v ČR a hranice kritéria cenové stability dle oficiální respektive autorem navrhované metody výpočtu

<i>ROK</i>	<i>ČR</i>	<i>Hranice EU</i>	<i>Hranice eurozóna</i>
<i>2004</i>	2,6	2,2	1,5
<i>2005</i>	1,6	2,5	2,9
<i>2006</i>	2,1	2,9	3,1
<i>2007</i>	3	2,8	2,8
<i>2008</i>	6,3	4,1	4,1
<i>2009</i>	0,6	0,6	0,6
<i>2010</i>	1,2	0,8	1,5
<i>2011</i>	2,1	3,1	3,4

Zdroj: autor, Eurostat

Graf 2: Plnění konvergenčního kritéria cenové stability ČR při autorem navrhované změně výpočtu z hodnot členských zemí eurozóny

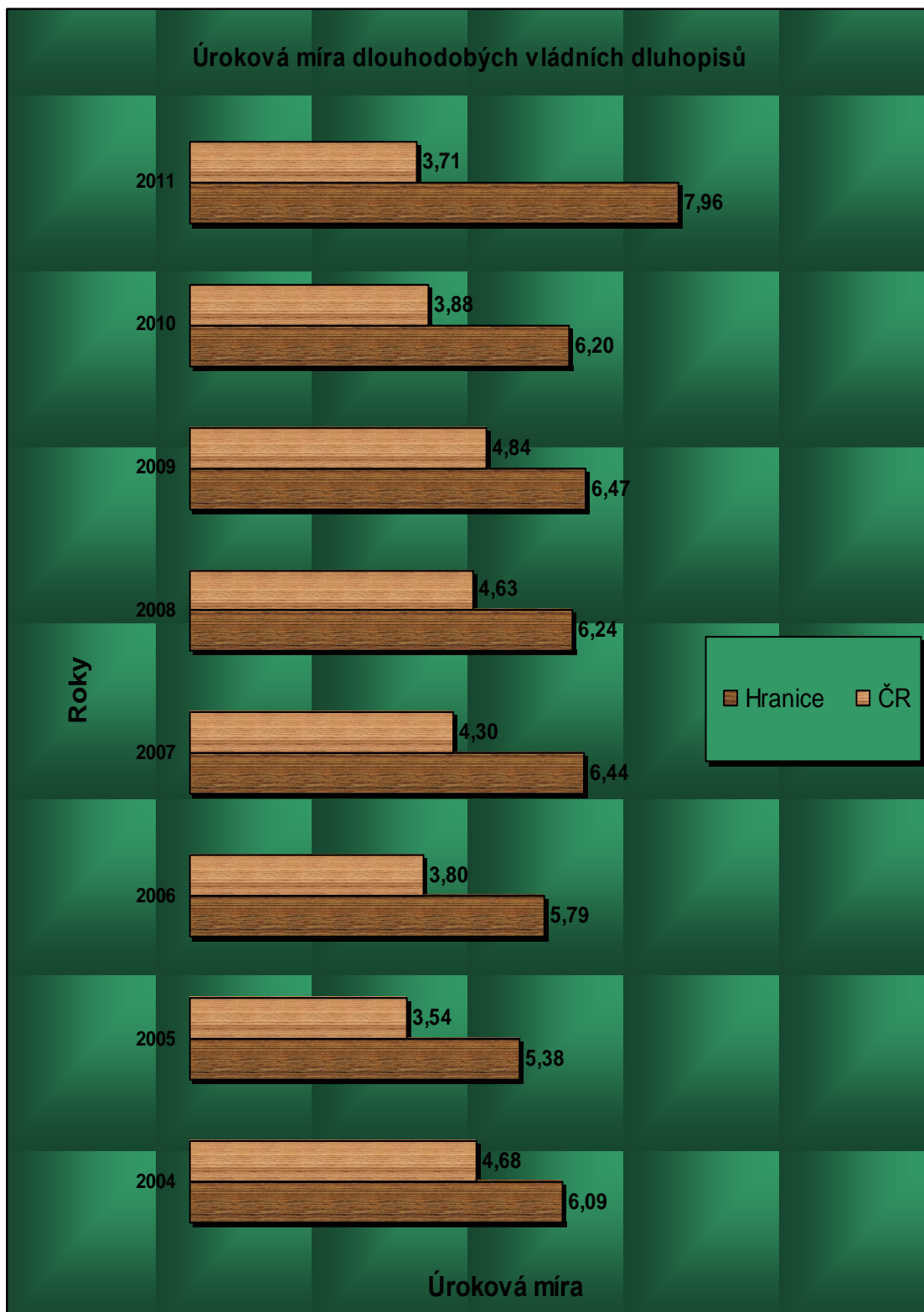

Zdroj: autor, Eurostat

Z tabulky 6 je vidět diference v pěti případech z celkem osmi zkoumaných let. To znamená, že z analyzovaných osmi let vyšlo kritérium cenové stability odlišně v 62,5% případech. To je vážný signál k serióznímu zamyšlení nad konstrukcí konvergenčních kritérií pro kandidátskou zemi. Je-li považována Mundellova teorie optimálních měnových oblastí za všeobecně platnou, pak autor práce doporučuje systém plnění konvergenčních kritérií pro uchazeče o členství v eurozóně modifikovat tak, aby byly brány v potaz při výpočtu kritéria cenové stability výhradně hodnoty získané ze statistik členských zemí, které jsou součástí evropské měnové unie, nikoli Evropské unie jako celku.

Principálně stejný problém se vyskytuje také u kritéria úrokových měř, kde výše průměrných úroků dlouhodobých státních dluhopisů jednotlivých zemí doznává podobně jako u kritéria cenové stability diferencí, je-li počítáno nejdříve dle současné konstrukce s hodnotami ze všech členských zemí EU a následně pouze z členských států eurozóny. Autor již nebude zbytečně opakovat argumenty uvedené v předchozím odstavci, pouze pro demonstraci opět doloží graf a tabulku, aby bylo lze lépe vidětí oněch disonancí.

Graf 3: Plnění kritéria úrokové míry při autorem navrhované změně výpočtu z hodnot členských zemí eurozóny

Zdroj: autor, Eurostat

Tabulka 7: Dlouhodobé úrokové sazby státních dluhopisů v procentech v ČR a hranice kritéria úrokové stability dle oficiální respektive autorem navrhované metody výpočtu

<i>ROK</i>	<i>ČR</i>	<i>Hranice EU</i>	<i>Hranice eurozóna</i>
<i>2004</i>	4,68	6,28	6,09
<i>2005</i>	3,54	5,37	5,38
<i>2006</i>	3,8	6,24	5,79
<i>2007</i>	4,3	6,44	6,44
<i>2008</i>	4,63	6,24	6,24
<i>2009</i>	4,84	6,47	6,47
<i>2010</i>	3,88	8,65	6,2
<i>2011</i>	3,71	7,73	7,96

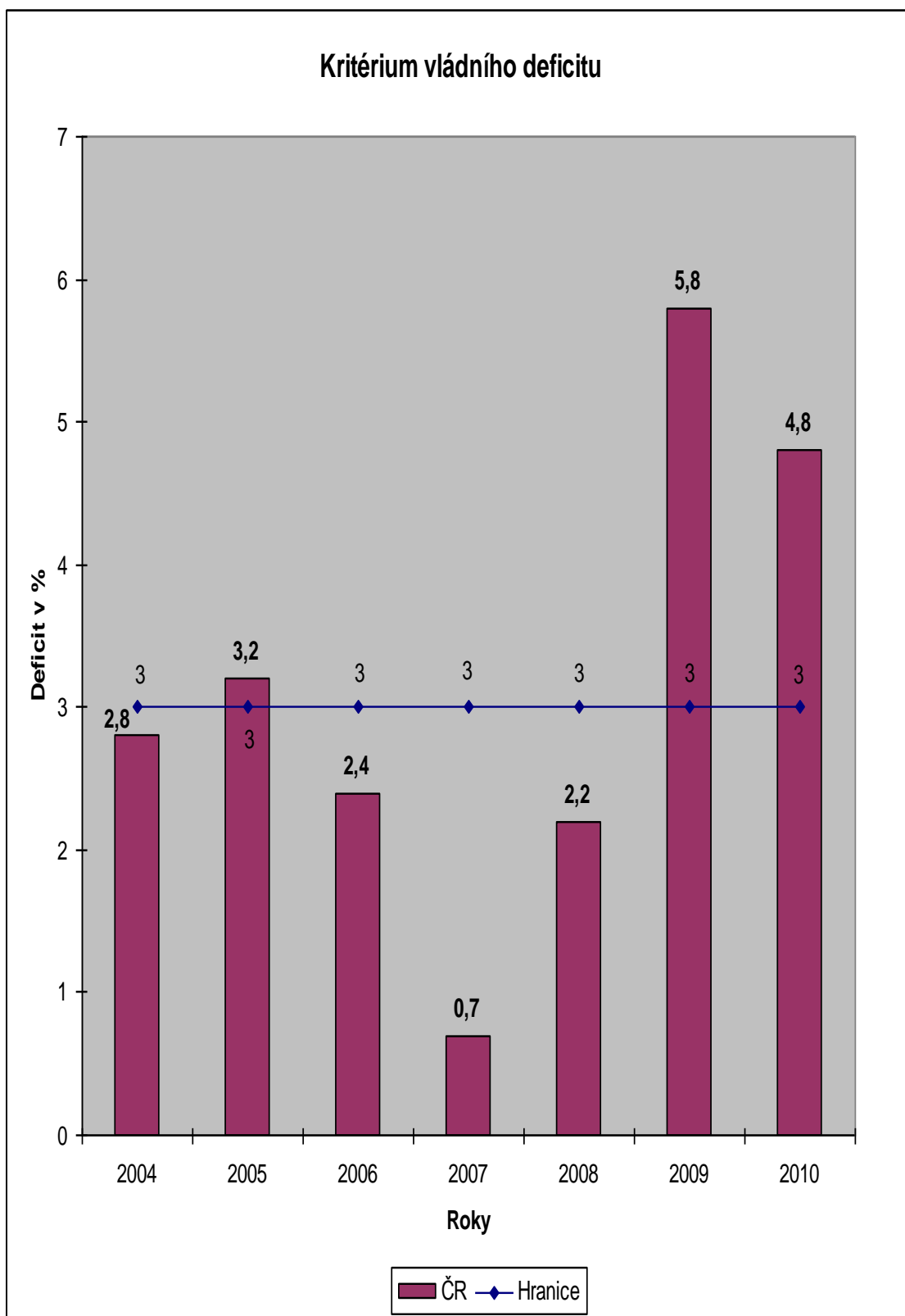
Zdroj: autor, Eurostat

3.2.4. Kritérium vládního deficitu

Kritérium má ambici sledovat aktuální respektive krátkodobý stav veřejných financí v daném státě. Často bývá spojováno s kritériem veřejného dluhu pod hlavičkou kritéria udržitelnosti veřejných financí. Nicméně autor práce se věnuje oběma kritériím zvláště, jelikož vládní deficit charakterizuje okamžitou situaci hospodaření vlády v daném státě, které může být ovlivněno vnějšími i vnitřními faktory jako například globální hospodářskou recesí přenesenou do dané země, a tudíž nemusí vypovídat o dlouhodobém trendu a kvalitě správy veřejných financí.

Referenční hodnota kritéria vládního deficitu byla stanovena na 3% ku HDP, vše vztaženo na hodnoty daného státu. Samotné nastavení referenční hodnoty vyvolává diskusi, proč má kritérium mající vypovídat o zdraví veřejných financí deficitní základnu. Ekonomika, která se každý rok zadlužuje maximálně třemi procenty ku HDP ročně, je dle vnímání Evropské unie zdravá. Tento fakt vypovídá o způsobu myšlení evropských politiků v posledních dekáдах, že zadlužování státu může pokračovat donekonečna – poslední finanční krize však možná tuto epochu ukončila.

Graf 4: Plnění konvergenčního kritéria vládního deficitu ČR

Zdroj: autor, Eurostat

Graf 4 ukazuje, jak ČR plnila kritéria vládního deficitu mezi roky 2004 – 2010, ve kterém lze vypočítat, že ČR ze sedmi zkoumaných let celkem čtyřikrát kritérium splnila a celkem třikrát nikoli. Za komentář stojí obzvláště roky 2009 a 2010, kdy se v důsledku finanční krize v USA transformující se do globální hospodářské recese projevil nečekaný výpadek daňového inkasa, na něž nebyla vláda ČR připravena. Tím došlo k diferenci od referenční hodnoty kritéria vládního deficitu v roce 2009 o 2,8% respektive v roce 2010 o 1,8%.

Zaujme jistě i rok 2007, v němž ČR naopak mířila k téměř vyrovnanému rozpočtu, když hodnota vládního deficitu činila 0,7%. Bez detailní znalosti tvorby a realizace rozpočtu pro rok 2007 by bylo možné tehdejší vládu ČR pochválit. Při bližším zkoumání však autor práce došel ke smutnému závěru, totiž že rozpočet byl uměle pomocí příjmů státních finančních aktiv, tedy víceméně operacemi účetního charakteru, snížen k oné úrovni 0,7% ku HDP. Původní návrh zákona o státním rozpočtu pro daný rok počítal s deficitem 3,7%. Autor práce nepočítal, zda by po odečtení oněch účetních transakcí ČR kritérium vládního deficitu vůbec splnila, na každý pád autor práce alespoň upozorňuje na otazníky spojené s finální hodnotou kritéria za rok 2007, se kterou počítá i Eurostat, a jež nemusí plně korelovat s realitou.

Hodnocení konvergenčního kritéria vládního dluhu v ČR vyplývá z grafu 4, v němž lze vidět nesplnění jednoho z nutných požadavků pro přijetí společné měny euro i v posledních dvou zkoumaných letech – 2009 a 2010. ČR by tak nesplnila maastrichtská konvergenční kritéria jako celek a nemohla by tak z hlediska sledovaných dat k 1.1.2012 vstoupit do eurozóny.

Autor práce na závěr této kapitoly dodává, že nesouhlasí s parametrickou strukturou kritéria, jelikož nejen *de iure*, nýbrž i *de facto* legalizuje prohlubování zadlužení evropských států. Jakožto kritérium sledující zdraví veřejných financí by dle autora mělo vyžadovat alespoň vyrovnaný rozpočet s možností výjimky již aktuálně platné podle článku 126 (3) Smlouvy o dočasnosti překročení referenční hodnoty, například v dobách hospodářských krizí nebo recesí.

3.2.5. Kritérium veřejného dluhu

Kritérium veřejného dluhu poukazuje na dlouhodobý trend spravování veřejných financí vládami dané země, jedná se opět o kritérium sledující makroekonomickou stabilitu a zdraví veřejných financí. Referenční hodnota kritéria je 60% ku HDP. Kritérium považuje za základnu výpočtu, pro srovnání s HDP v tržních cenách, součet nakumulovaných vládních deficitů společně s nakumulovanými dluhy veřejných institucí stojících mimo státní rozpočet, jinak řečeno jedná se o součet veřejných deficitů, jejichž součástí nejsou pouze deficity tvořené vládou.

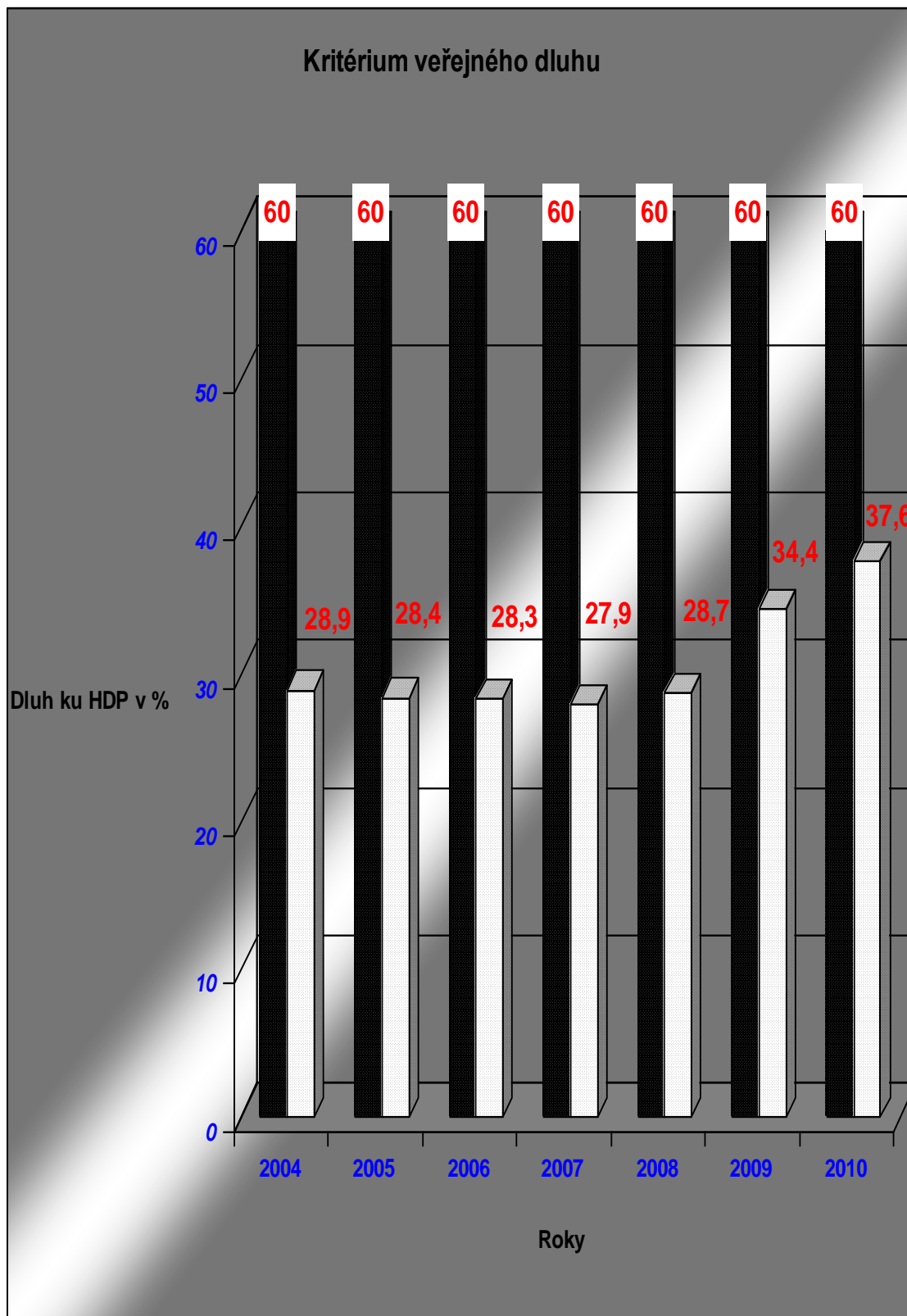
Toto kritérium má větší vypovídací hodnotu o fiskální zodpovědnosti daného státu, jelikož se nejedná, na rozdíl od kritéria z předchozí kapitoly, o zachycování stavu peněžních toků ve zkoumaném roce, nýbrž o zjištění charakteru dlouhodobě prováděné fiskální politiky.

Z grafu 5 plyne bezproblémové plnění kritéria veřejného dluhu mezi zkoumanými roky 2004 až 2010. V nezkoumaném roce 2011 a stávajícím roce 2012 se budou hodnoty veřejného dluhu zajisté zvyšovat. Nicméně ČR bude i přesto v těchto dvou letech kritérium veřejného dluhu splňovat. Autor práce tak hodnotí průběh plnění v předchozích letech za pozitivní.

Důležité však je sledovat nejen historický průběh plnění, ale též statistický trend. A to už je záležitost zasluhující nikoli chválu, nýbrž zdvižený prst a pozornost. Mezi posledními sledovanými roky 2008 – 2010 došlo k nárůstu veřejného dluhu ku HDP o zhruba devět procentních bodů. Což představuje s porovnáním s předchozími roky, kdy se jevílo plnění požadovaného kritéria jako stabilní, nebezpečně výrazný nárůst. Vždyť v letech 2004 – 2008 dokonce došlo k poklesu veřejného dluhu vůči HDP o 0,2 procentního bodu. Příčiny nastoleného negativního trendu růstu veřejného dluhu vůči HDP vidí autor v exogenních faktorech v podobě globální hospodářské recese a v příliš defenzivní korekci výdajů státního rozpočtu vlád z let 2008 – 2010, z čehož jako největší problém autor práce vnímá neúspěšné zastavení dynamiky a růstu mandatorních výdajů formou razantnějších politických reforem a úspor. Stávající vládní koalice ODS, TOP 09 a VV vládoucí od roku 2010 do současnosti schválila sice např. důchodovou reformu, nicméně dopad na státní rozpočet, vzhledem

k dobrovolnému opt-outu, je nejistý a namísto snižování výdajů chystá na občany zvyšování daní, což má opět nejisté konsekvence na snižování veřejného dluhu.

Graf 5: Plnění konvergenčního kritéria veřejného dluhu ČR

Zdroj: autor, Eurostat

3.3. Makroekonomické dopady přijetí eura na Slovensku v komparaci s ČR

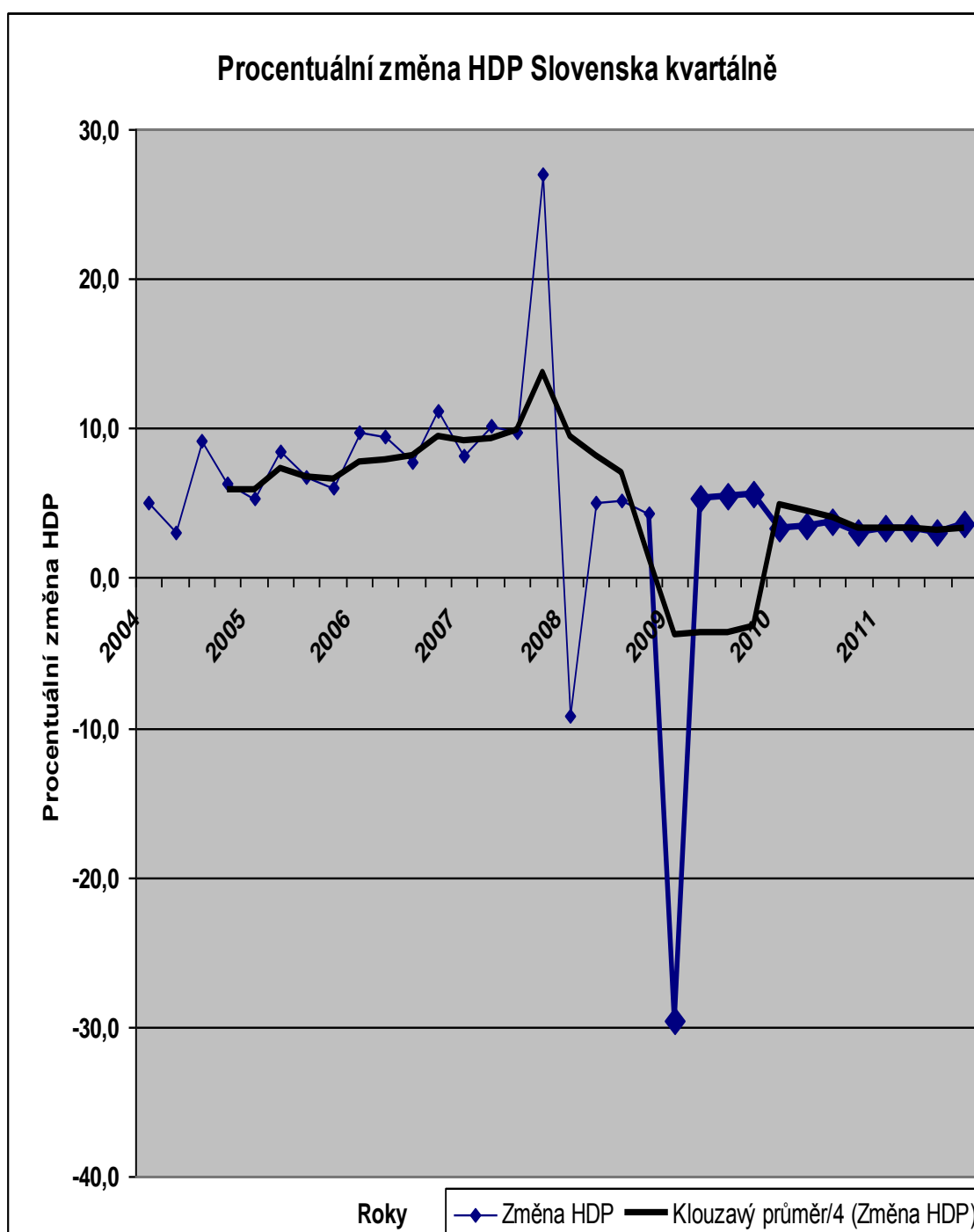
Cílem této kapitoly je zmapovat makroekonomickou situaci Slovenska před a po zavedení eura. Autor práce si je dobře vědom absence většího počtu dat ke kvalitní a zodpovědné analýze, nicméně i aktuálně dostupná data od vstupu Slovenska k 1.1.2009 do eurozóny mohou leccos napovědět a charakterizovat alespoň první roky členství. Paušalizovat analýzou získané výsledky si však autor práce nedovolí, k tomu by bylo zapotřebí mnohem dřívějšího přijetí eura na Slovensku a již zmiňovaných více dat.

3.3.1. Vývoj slovenského HDP před a po přijetí eura

Tato část práce si bere na paškál kvartální vývoj slovenského HDP před datem 1.1.2009 a po něm, neboli před a po vstupu Slovenska do eurozóny. Autor v této části graficky sleduje vývoj a trend HDP v rámci kvartálního srovnání této makroekonomické veličiny. Ukazatel HDP stále patří k nejčastějším ukazatelům kondice ekonomik po celém světě a to i přes řadu diskutabilních vlastností, proto autor začíná z hlediska makroekonomických konsekvencí právě tímto ukazatelem.

Autor pracuje s kvartálními daty až do konce roku 2011, avšak je patrné, že od přijetí eura tak má autor k dispozici pouze tři roky, dohromady tedy dvanáct kvartálních údajů o vývoji HDP Slovenska po přijetí společné evropské měny. Na nedostatek dat k analýze autor upozorňuje již v úvodu této části práce. Výsledky zkoumání jsou také zkresleny exogenním faktorem ve formě globální hospodářské recese. Ačkoliv autor práce nemůže ze zkoumání vyvozovat fatální závěry, je přesvědčen o správnosti testu makroekonomických konsekvencí i v tak krátkém čase, jelikož lze zmapovat alespoň ony první tři roky slovenského členství neboli počátek nové epochy Slovenska. Nehledě na fakt, že ČR byla ve stejné době ovlivněna totožným exogenním faktorem – globální hospodářskou krizí – a tak v tomto duchu není pro objektivní srovnání překážky.

Graf 6: Kvartální vývoj a trend tempa HDP Slovenska

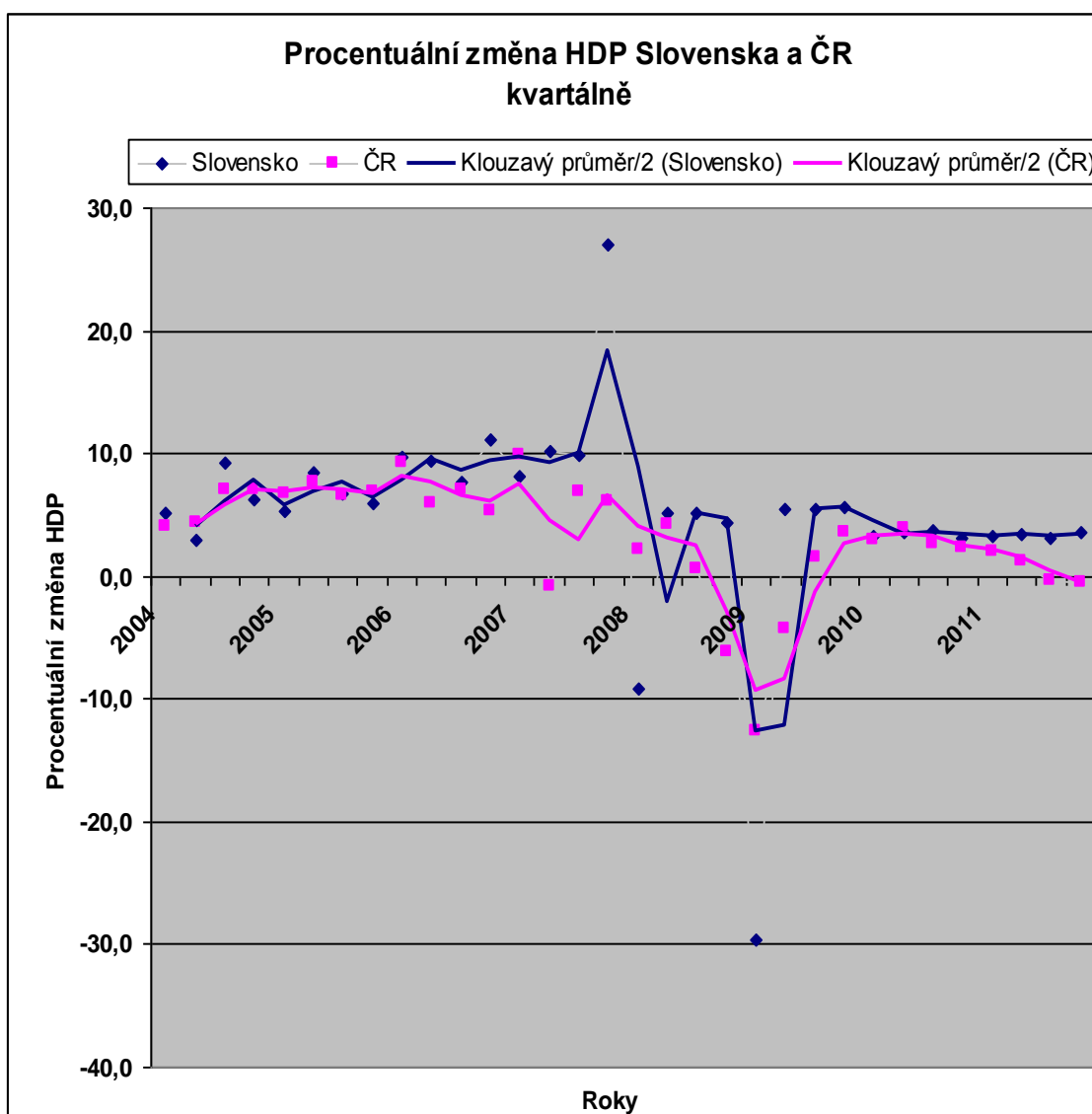

Zdroj: autor, Eurostat

Na grafu 6 autor metodou klouzavého průměru vycházejícího vždy ze čtyř období, kvartálů daného roku, demonstruje, kromě samotného vývoje slovenského HDP mezi roky 2004 a 2011, trend tohoto vývoje. Od 1.1.2009 autor na grafu 6 silněji zvýrazňuje vývoj HDP a dokresluje trendem, z čehož následně možno jest vyčísti, abstrahuje-li se od krizi extrémně ovlivněného roku 2009, pokles tempa růstu HDP po přijetí eura.

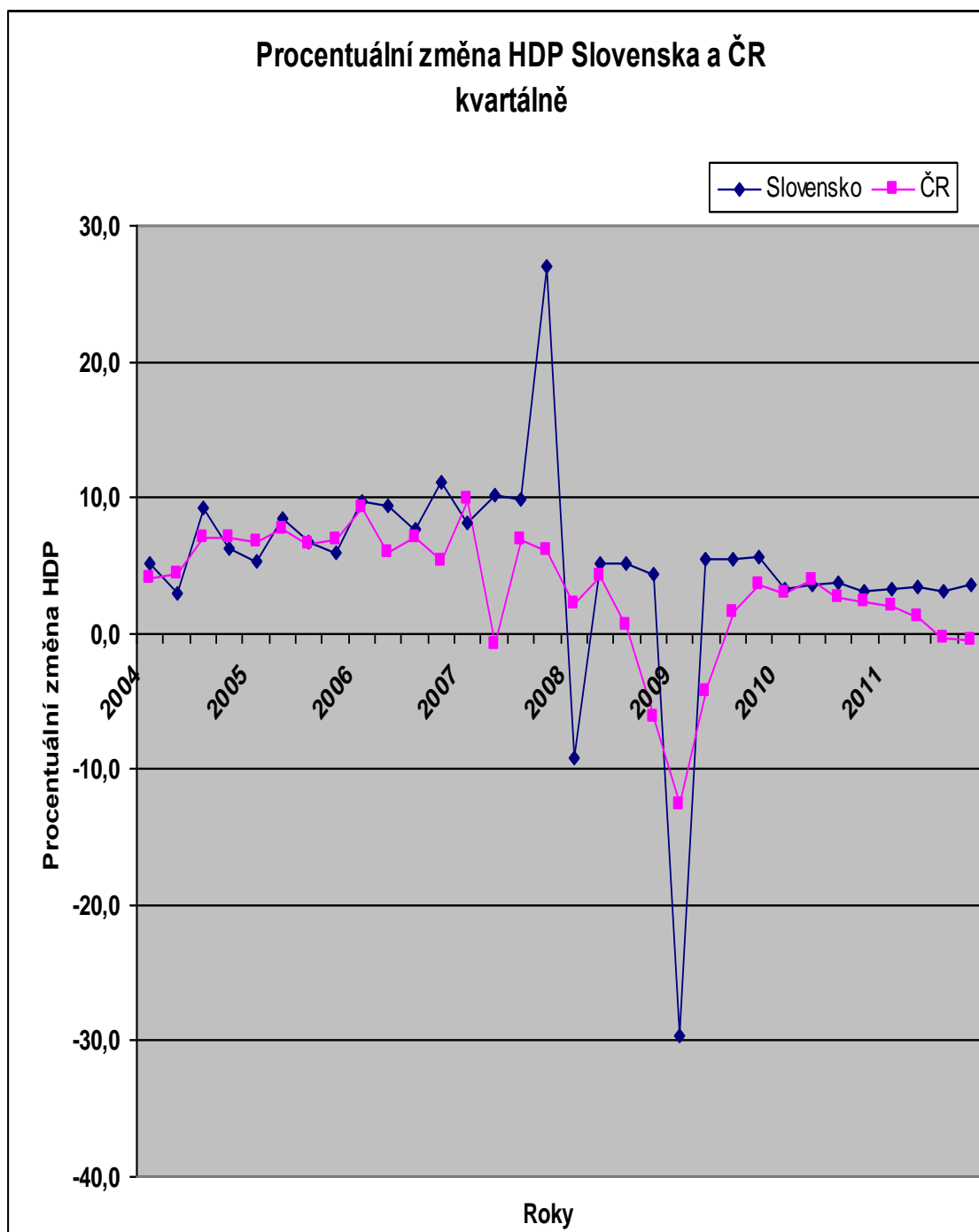
Pokud si Slovensko slibovalo vstupem do eurozóny větší růst svého HDP, tak to se zatím nenaplnilo, je tomu přesně naopak. Trend růstu tempa HDP se po přijetí eura jeví jako stagnující. Jakkoli může významnou roli sehrávat přišedší hospodářská recese zejména v euroatlantickém světě, autor práce konstatuje zpomalení tempa růstu ke stagnujícímu trendu slovenského HDP s tím, že na vině nemusí být společná evropská měna. Je nevyřešitelnou otázkou, zda by Slovensko se svou vlastní měnou neslo důsledky krize lépe či hůře. Autor práce se pokusí komparací s trendem a vývojem českého HDP zčásti odpovědět na otázku, jak nesla důsledky krize ekonomika podobná slovenské, leč s vlastní měnou, ČR.

Graf 7: Trend kvartálního vývoje tempa HDP Slovenska a České republiky

Zdroj: autor, Eurostat

Graf 8: Kvartální vývoj tempa HDP Slovenska a České republiky

Zdroj: autor, Eurostat

Grafy 7 a 8 odhalují několik skutečností. Graf 8 s kvartálním vývojem tempa HDP ukázal zajímavý jev mezi roky 2006 a 2007, v těchto dvou letech mohl český kvartální vývoj tempa HDP sloužit jako barometr Slovensku, jelikož směr tempa HDP v ČR ukázal směr tempa HDP na Slovensku a to jeden kvartál dopředu. Slovenský kvartální vývoj tempa HDP tedy rezonoval s českým s kvartálním zpožděním. Od začátku roku

2008 do konce roku 2010 se na témže grafu objevuje soulad mezi směrem tempa HDP obou zemí, nedochází tak k žádným časovým zpožděním. V roce 2011 pak slovenské tempo HDP stagnuje či mírně roste, zatímco v ČR mírně klesá až se dostává dle výpočtů Eurostatu v posledních dvou kvartálech do záporných hodnot. Graf 8 si dovoří autor práce shrnout v rámci problematiky eura tak, že slovenské kvartální tempo vývoje HDP zaznamenalo v průběhu zkoumaných let v porovnání se stejným ukazatelem za ČR větší dynamiku oběma směry a po vstupu do eurozóny zůstal tento fakt vůči disonancím indiferentní.

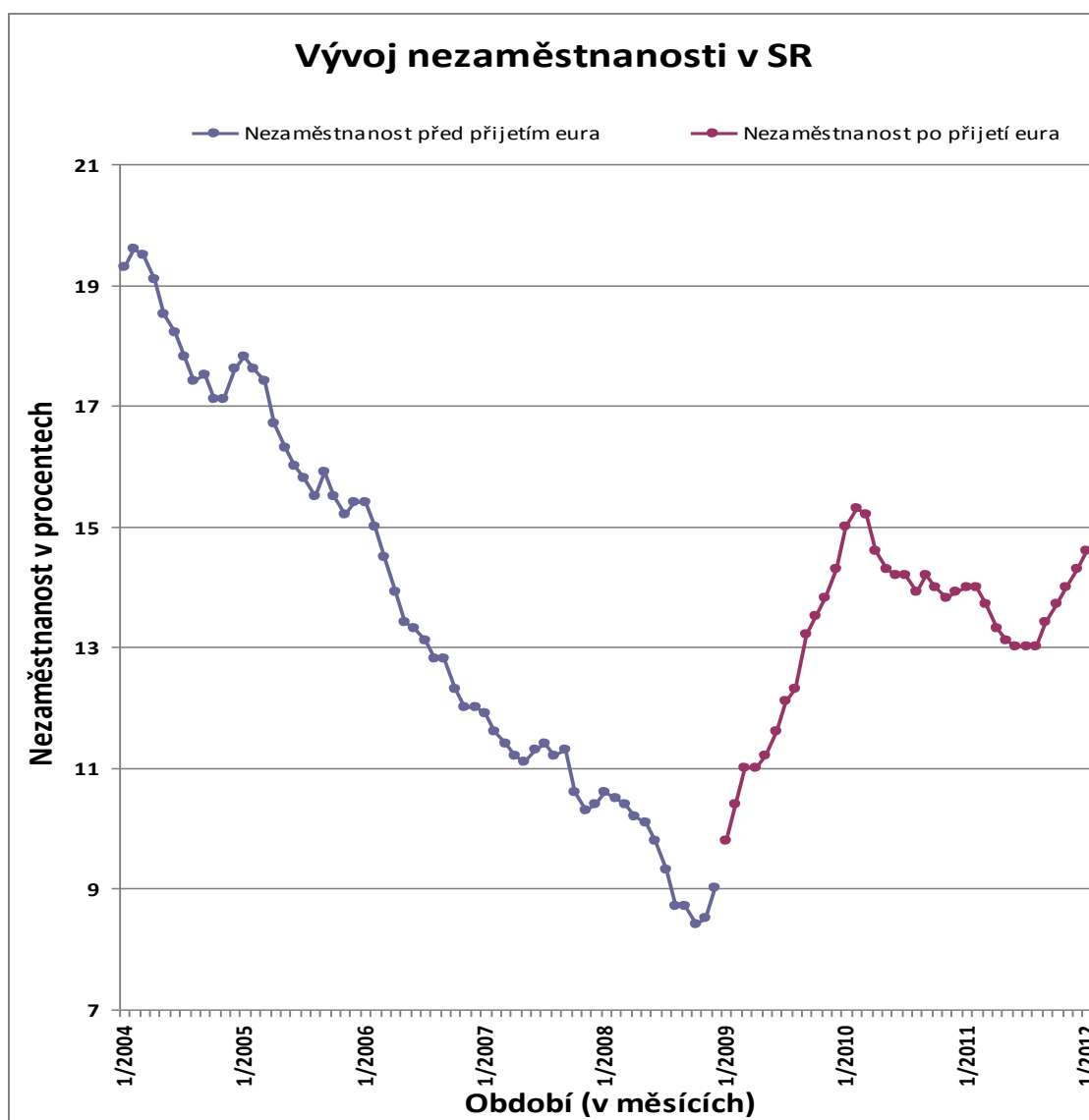
Z grafu 7 ukazují trendy zkoumaného makroekonomického indikátoru obou zemí na totožný vývoj, přičemž výjimkou jsou roky 2007 a 2008. V těchto letech došlo k výrazným disonancím, jejichž původ již není předmětem autorova zkoumání, jelikož k těmto disonancím došlo na Slovensku ještě před přijetím společné evropské měny. Mezi roky 2004 až 2006 a následně již v letech 2009 až 2011, čili po slovenském přijetí eura, je trend obou zemí totožný s již uvedeným faktem, že slovenský vývoj a tudíž i jeho trend nabývají větších diferencí oběma směry. Data obou grafů 7 a 8 v roce 2011 ještě podlehnou korekci ze strany Eurostatu, což naznačuje i ČSÚ, který například po aktualizaci dat uvádí kvartální tempo vývoje HDP v ČR v posledním čtvrtletí roku 2011 jako 0,6%, zatímco Eurostat doposud jako -0,5%, proto autor práce pro větší míru korektnosti v tuto chvíli abstrahuje od komentářů komparace zkoumaného ukazatele pro tento rok.

Celkově autor práce v rámci použité metodiky a rozsahu zkoumání konstatuje, že vstup Slovenska do eurozóny neměl na kvartální tempo vývoje HDP v komparaci s ČR, jakožto zemí blízkou hospodářsky, kulturně a s vlastní měnou, zásadní vliv. Euro se tak pro Slovensko v rámci daného zkoumání při komparaci s ČR nestalo výhodou nastartovavší dynamičtější růst zkoumaného ukazatele. Deduktivně v tomto úhlu pohledu lze říci, že ČR si udržení vlastní měny nepohoršila. Slovenské kvartální tempo vývoje HDP po přijetí eura nedosahuje předkrizové dynamiky růstu v letech 2005 – 2008, to autor konstatuje jako další fakt, nicméně z důvodu globální hospodářské recese, jejíž dopady ovlivňují ekonomiky po celém světě dodnes, si nedovolí závěr zobecnit na to, že euro je na Slovensku viníkem nižšího kvartálního tempa růstu HDP.

3.3.2. Vývoj nezaměstnanosti na Slovensku před a po přijetí eura

Nezaměstnanost je další makroekonomický ukazatel, který autor zařadil ke zkoumání. Stav pracovního trhu velmi dobře odráží ekonomickou kondici dané země, proto je důležitý zabývat se jeho vývojem. Autor pracuje s daty z Eurostatu, které vychází z metodiky ILO (Mezinárodní organizace práce). Jedná se o obecnou míru nezaměstnanosti vyjadřující podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle, přičemž v čitateli i ve jmenovateli jsou hodnoty korespondující s mezinárodními definicemi a doporučeními aplikovanými ve výběrových šetřeních pracovních sil.

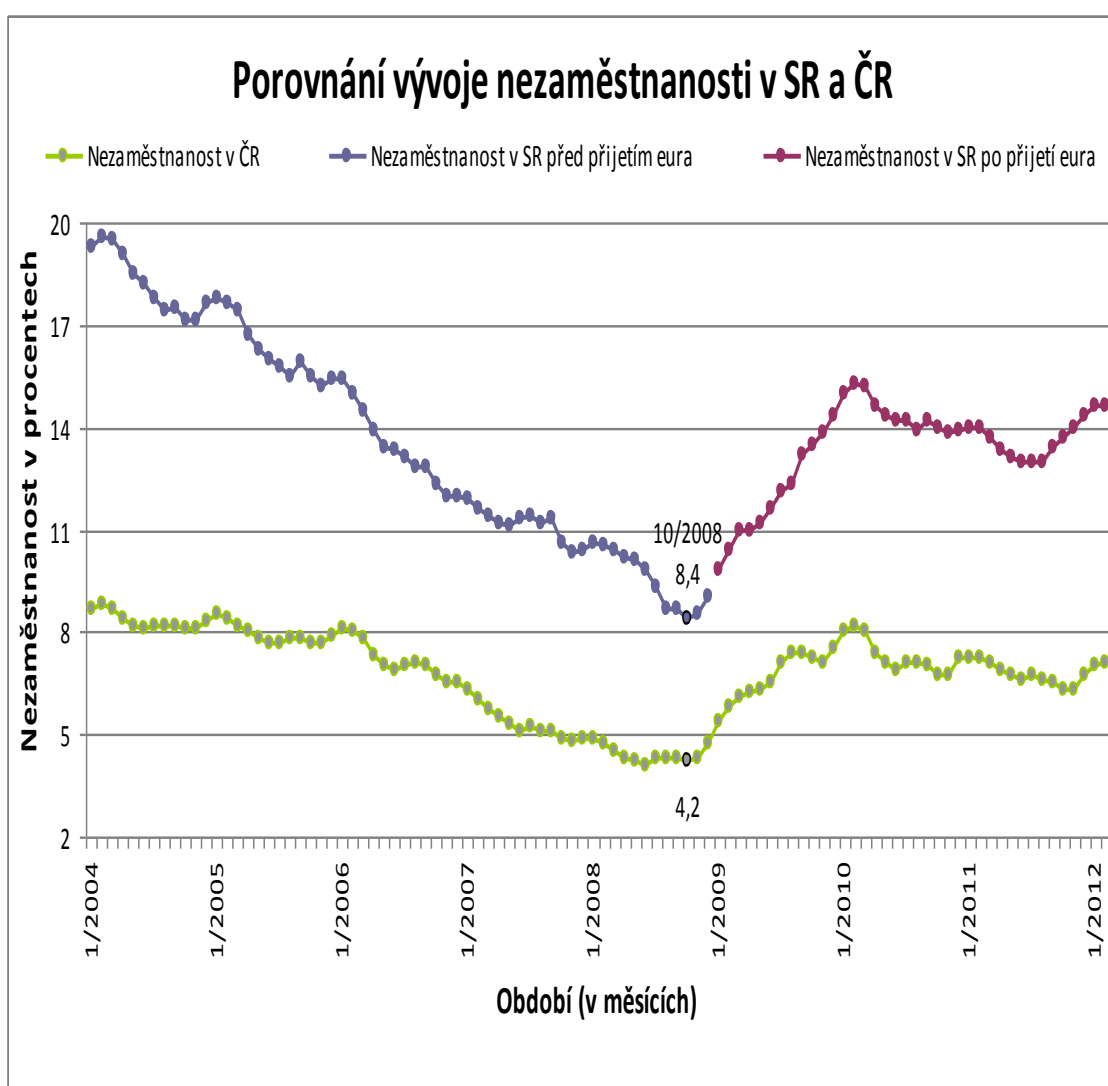
Graf 9: Nezaměstnanost na Slovensku od roku 2004 – 2012

Zdroj: autor, Eurostat

Z grafu 9 lze vyčíst, že míra obecné nezaměstnanosti na Slovensku od roku 2004 až do konce roku 2008 postupně klesala, načež negativní obrat je patrný na přelomu let 2008 a 2009, shodou okolností je to v době, kdy Slovensko dne 1.1.2009 přijímá euro. Od dne přijetí eura se obecná míra nezaměstnanosti nedostala pod 9%, přičemž koncem roku 2009 vyšplhala až přes 15%, aby následně v roce 2010 začala pozvolna klesat. Bohužel počátkem roku 2012 už obecná míra nezaměstnanosti na Slovensku opět atakuje 15% hranici. Graf 10 ukazuje komparaci vývoje obecné míry nezaměstnanosti na Slovensku a v ČR.

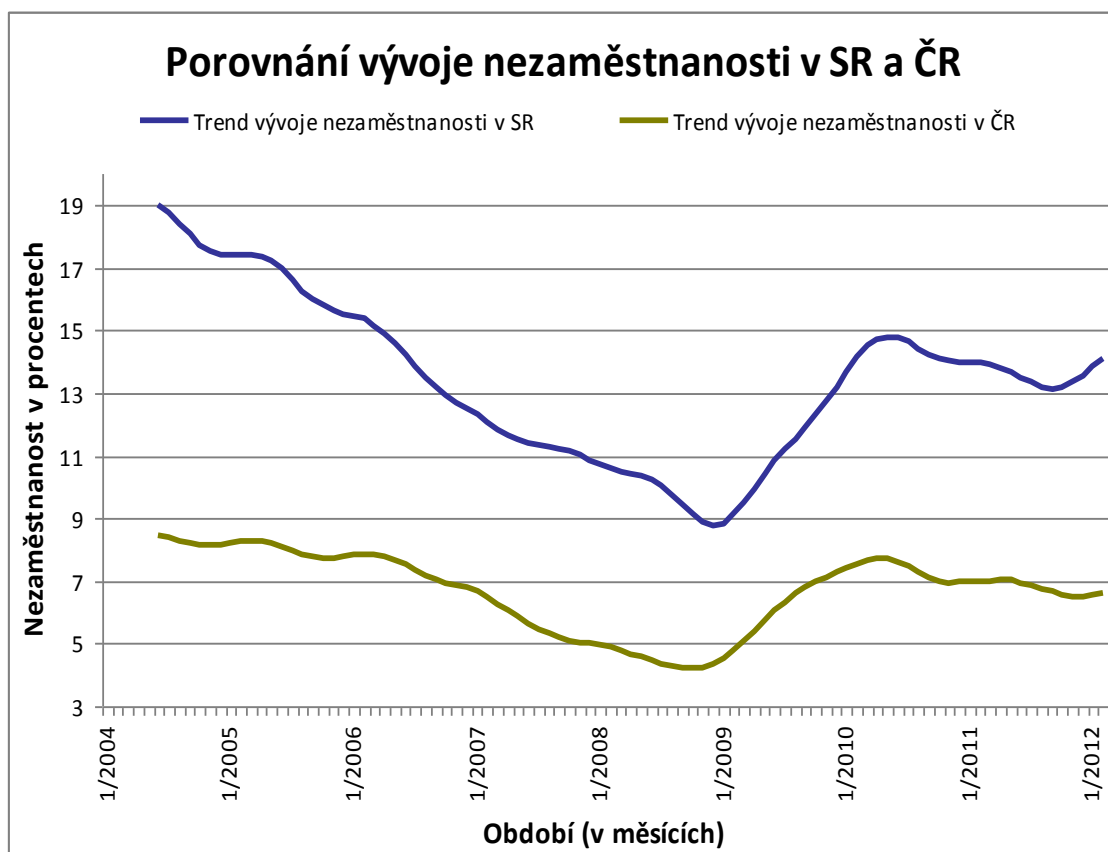
Graf 10: Obecná míra nezaměstnanosti ve Slovensku a ČR mezi roky 2004 - 2012

Zdroj: autor, Eurostat

Z grafu 10 vyplývá, že obecná míra nezaměstnanosti na Slovensku postupně konvergovala k české a v říjnu roku 2008 byl rozdíl mezi hodnotami české a slovenské obecné míry nezaměstnanosti vůbec nejmenší, v absolutní hodnotě šlo o diferenci 4,2 procentních bodů. Od října 2008 lze hovořit opět spíše o procesu divergence než konvergence. Trend vývoje prováděné komparace lépe zachycuje graf 11.

Graf 11: Trend vývoje obecné míry nezaměstnanosti v SR a ČR mezi roky 2004 a 2012

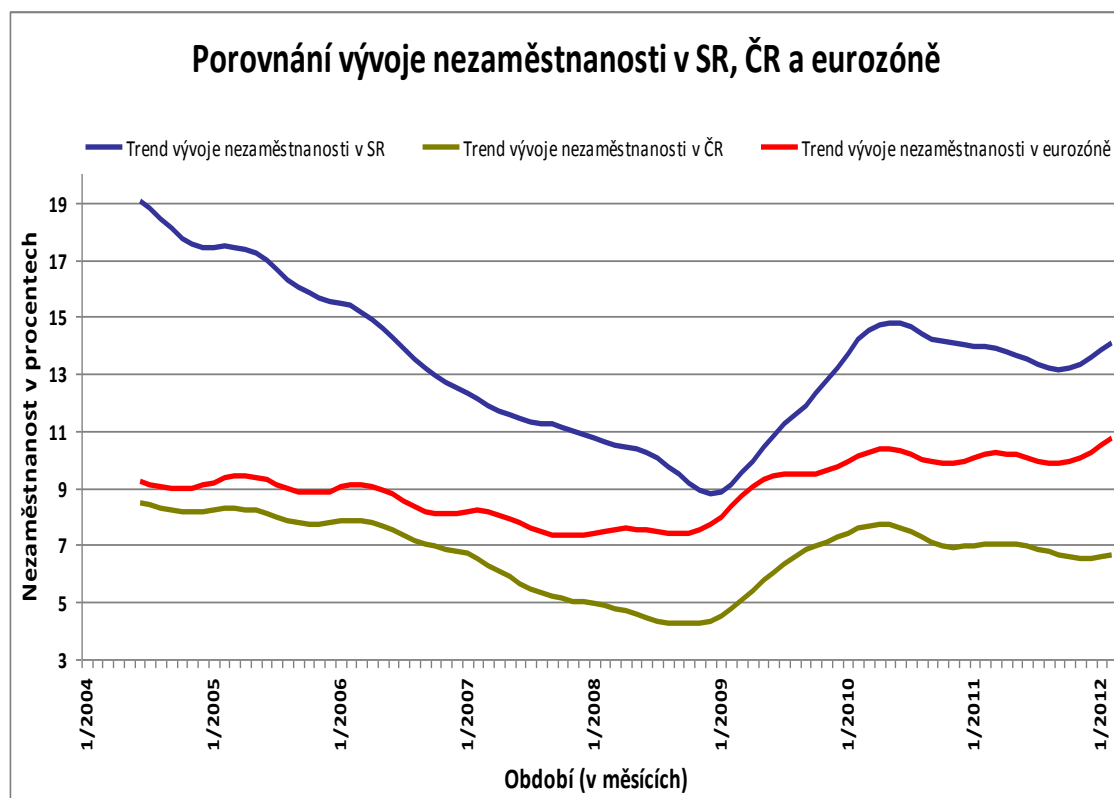

Zdroj: autor, Eurostat

Graf 11 ukazuje velmi podobný vývoj trendu obecné míry nezaměstnanosti v obou zkoumaných zemích. Autor chce obzvláště akcentovat indiferenci vlivu eura na vývoj slovenského trendu zkoumaného ukazatele. Dedukcí lze tudíž opět vyvodit závěr, že ČR zachováním vlastní měny v rámci parametru obecné míry nezaměstnanosti nenese proti členům eurozóny žádné náklady, leč pro korektnost je třeba uvést i druhou stranu interpretace, totiž že vlastní měna v komparaci se Slovenskem nepřináší ČR žádné výhody. Oba trendy totiž vykazují indiferentní postoj k procesu přijetí eura v SR respektive k zachování vlastní měny v ČR – české koruny.

V rámci grafu 12 provádí autor práce trojstrannou komparaci, kdy porovnává trendy obecné míry nezaměstnanosti v ČR, SR a eurozóně.

Graf 12: Trend vývoje obecné míry nezaměstnanosti v SR, ČR a eurozóně mezi roky 2004 a 2012

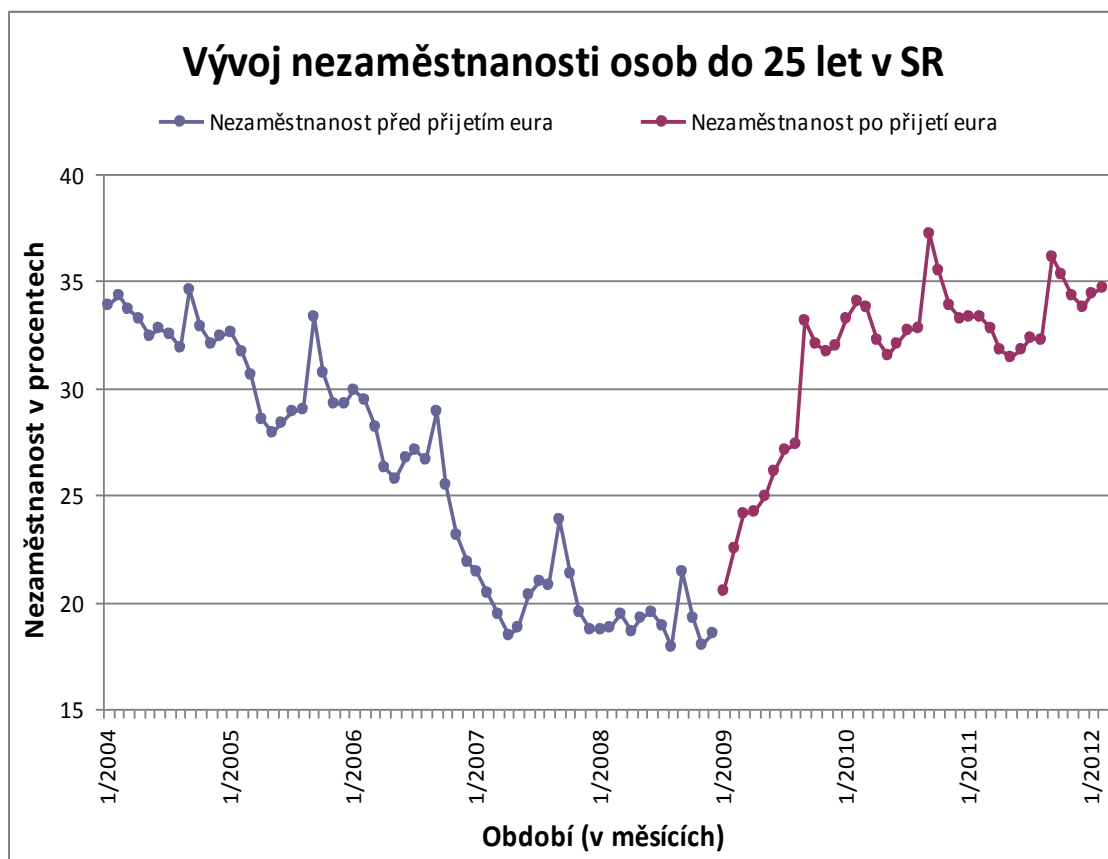
Zdroj: autor, Eurostat

Graf 12 jen potvrzuje interpretaci výsledků z grafu 11, ve kterém autor zjistil indiferentní vztah působení eura na obecnou míru nezaměstnanosti na Slovensku. V rámci eurozóny navíc trend ukazuje negativní fakt, že obecná míra nezaměstnanosti se po působení důsledků globální hospodářské recese ve zkoumaných letech trvale zvýšila o necelé dva procentní body. Zatímco v ČR a SR došlo v letech 2010 a 2011 k mírné korekci negativního trendu růstu zkoumaného ukazatele.

Kromě obecné míry nezaměstnanosti je zajímavou statistikou související s trhem práce míra nezaměstnanosti lidí ve věku do 25 let. Tento ukazatel odráží schopnost ekonomiky generovat pracovní místa pro absolventy převážně učňovských, maturitních a vysokoškolských oborů. Právě hodnota nezaměstnanosti lidí do 25 let začíná být pro řadu evropských zemí problémem, kdy jsou mladí lidé s ambicemi, entuziasmem a

ideály vržení na okraj společnosti jako nepotřební. Tím může docházet k negativním reakcím této skupiny obyvatel na daný stav a může ústít až v nepříjemné celospolečenské tenze. Dobrá schopnost trhu práce absorbovat mladé lidi znamená, že se dané ekonomice daří a správně funguje vzdělávací systém, který vychovává absolventy, o něž mají zaměstnavatelé zájem. Naopak, špatná schopnost trhu práce integrovat mladé lidi do pracovního procesu znamená, že se ekonomice nedaří, nebo vzdělávací systém produkuje mladé lidi, o něž trh práce nestojí.

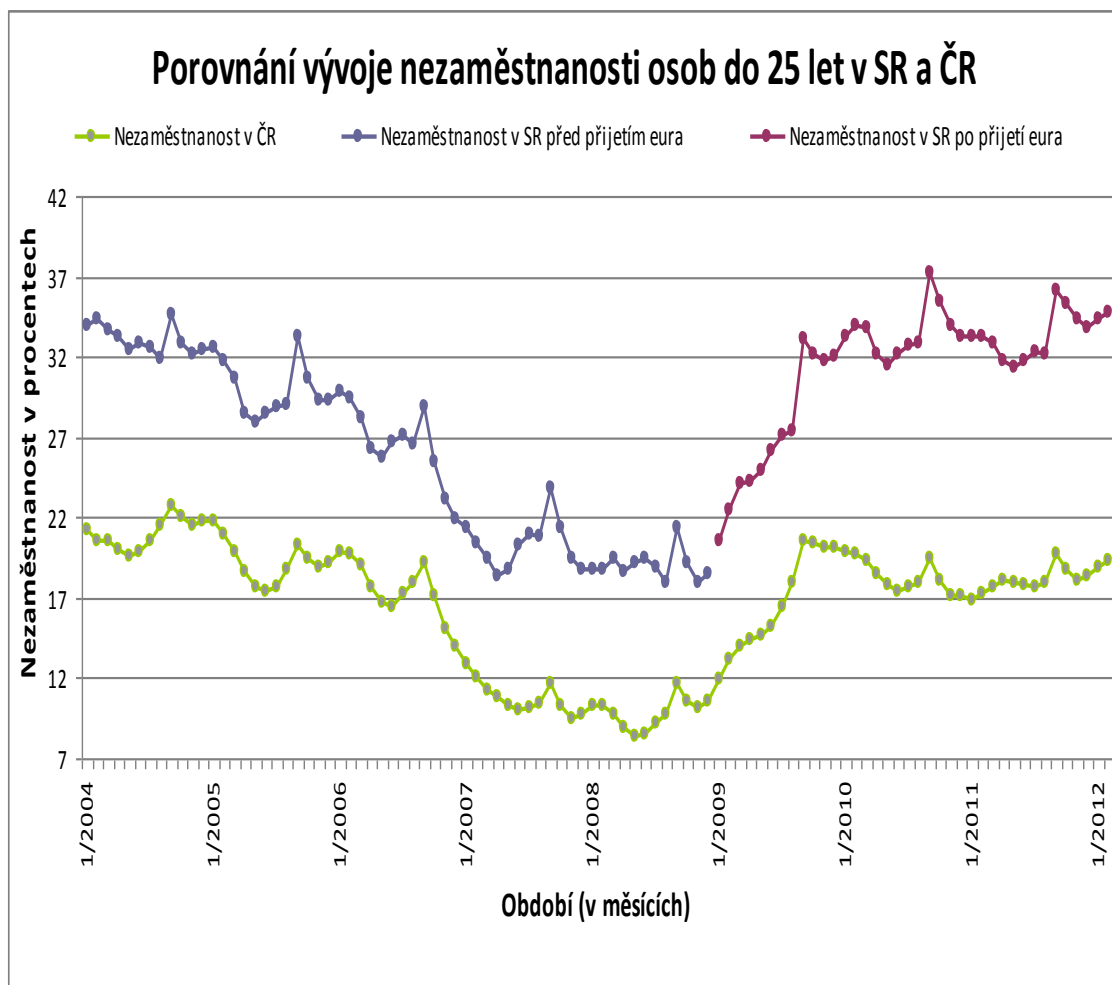
Graf 13: Nezaměstnanost osob do 25 let na Slovensku mezi roky 2004 a 2012

Zdroj: autor, Eurostat

Graf 13 přináší pro slovenskou ekonomiku tristní výsledky, poněvadž od počátku roku 2009 nezaměstnaných osob mladších 25 let přibývalo a v září 2010 dokonce padl v rámci sledovaných dat negativní rekord, když hodnota ukazatele činila 37,2%. Jelikož pouze údaje ze Slovenska nemají příliš velkou vypovídací hodnotu, autor práce znovu přichází s komparativním srovnáním hodnot Slovenska a ČR. Tuto komparaci autor práce zachycuje grafem 14.

Graf 14: Nezaměstnanost osob do 25 let na Slovensku a v ČR mezi roky 2004 a 2012

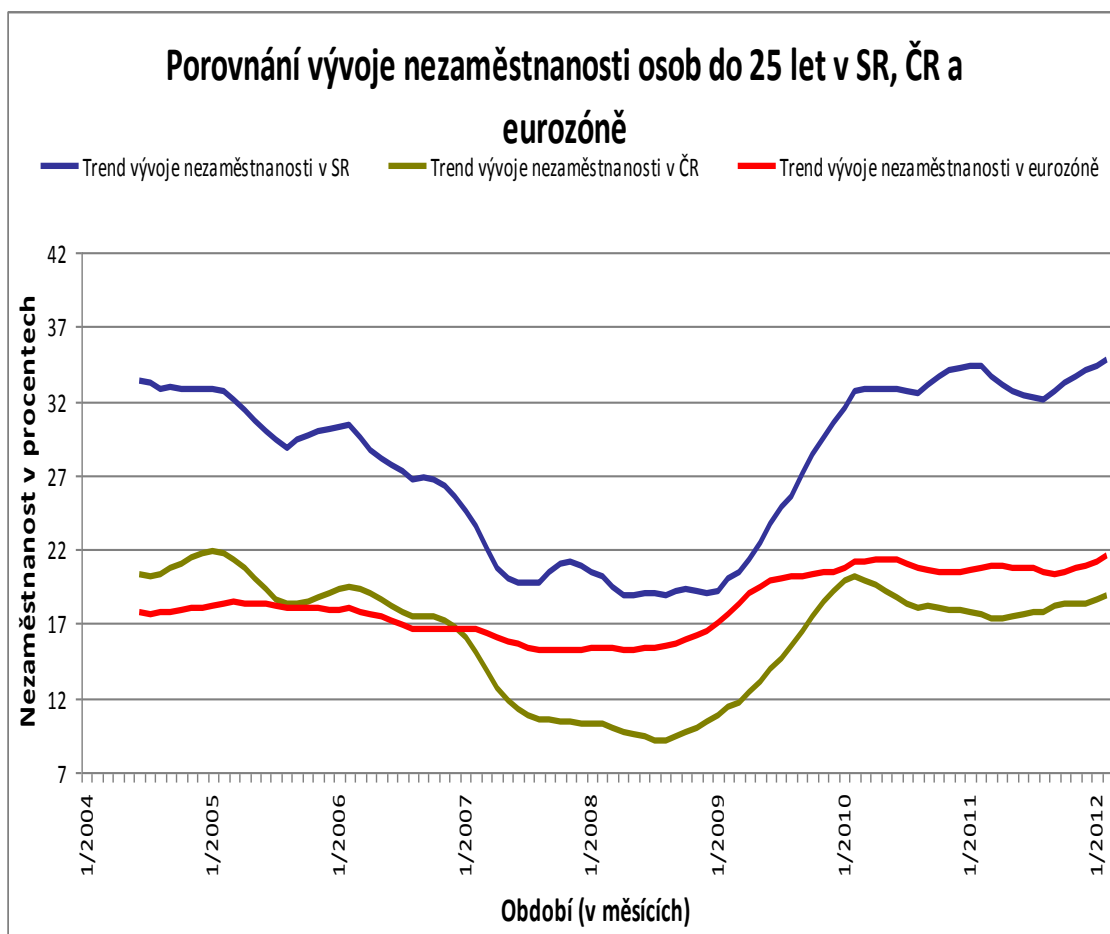

Zdroj: autor, Eurostat

Z grafu 14 lze vypožiorovat, že obě země mají totožný trend vývoje nezaměstnaných osob do 25 let. Je tu však velká diference v kvantifikaci hodnot, ČR se pohybuje zhruba o řád níže, pro představu v inkriminovaném roce 2010 v září, kdy bylo na Slovensku 37,2% mladých osob pod 25 let bez práce, dosáhla v ČR k témuž datu hodnoty 19,4%. Diference tudíž činila necelých 20%, což je flagrantní rozdíl. O slovenské ekonomice lze říci, že má buď méně kvalitní vzdělávací systém, ačkoliv tato hypotéza je napadnutelná, neboť z předchozích grafů autor zjistil, že Slovensko má vyšší i obecnou míru nezaměstnanosti. Nebo lze učinit nezpochybnitelný závěr ze všech autorem provedených komparací ukazatelů míry nezaměstnanosti, kterak obecně slovenská ekonomika zaostává za českou z hlediska generování pracovních míst pro své obyvatelstvo. Na Slovensku tento vývoj nezvrátilo ani přijetí eura, pročez v tomto úhlu pohledu autor práce deduktivně odvozuje závěr pro ČR, totiž že by euro v ČR za jinak

stejných podmínek mělo dle slovenské zkušenosti indiferentní vliv na důležitý makroekonomický ukazatel míry nezaměstnanosti. Autor závěr opírá i o zjištěné výsledku z grafu 15, kde provedl komparativní srovnání trendu ukazatele míry nezaměstnanosti osob do 25 let pro Slovensko, ČR a eurozónu jako celek.

Graf 15: Nezaměstnanost osob do 25 let na Slovensku, v ČR a eurozóně mezi roky 2004 a 2012

Zdroj: autor, Eurostat

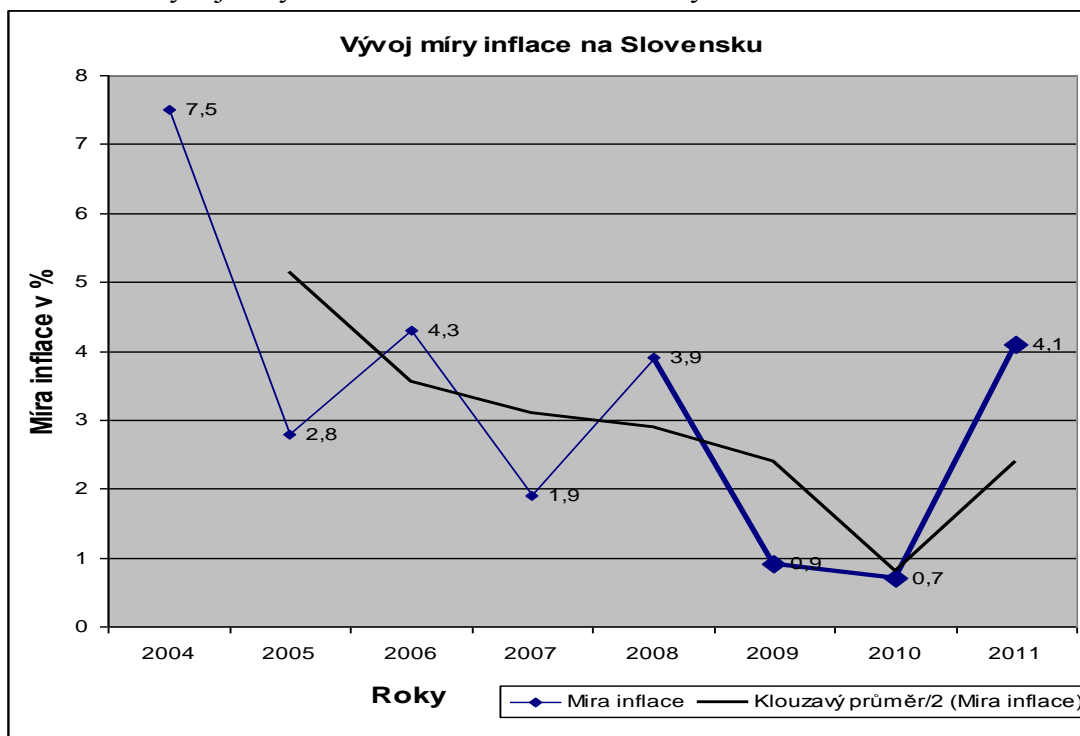
Euro nepřispělo ke zlepšení míry nezaměstnanosti osob mladších 25 let na Slovensku, ba ani v eurozóně jako celku. Zjištěné trendy z grafu 15 jsou flagrantní, v eurozóně euro nepůsobilo jako brzda růstu nezaměstnanosti cílové skupiny, nýbrž podobně jako na Slovensku se míra nezaměstnanosti dostala nad hodnoty zjištěné v letech 2004 až 2008. Byly to roky před začátkem působení dopadů krize. Zatímco ČR s vlastní měnou se prozatím nepohybuje nad bodem maxima z uvedených let. Samozřejmě autor práce si je vědom komplexnosti interakcí působících v každé

ekonomice, a tudíž nechce vyvozovat závěr, že by ČR bojovala úspěšněji s mírou nezaměstnanosti osob mladších 25 let jen díky vlastní měně. To konstatovat nelze ani dedukcí, ta by v tomto případě byla příliš triviální, než aby byla odůvodnitelná. Na každý pád lze závěr interpretovat podobně jako v předchozím odstavci – euro nepomohlo zmírnit nárůst hodnot zkoumaného ukazatele na Slovensku, ani v eurozóně jako celku, tudíž lze vyslovit domněnku, že by nepomohlo korigovat vývoj trendu ani v ČR.

3.3.3. Vývoj míry inflace na Slovensku před a po přijetí eura

Dalším makroekonomickým ukazatelem stability veřejných financí je vývoj míry inflace. Autor v této části práce zmapuje hodnoty míry inflace před přijetím a po přijetí eura. Cenová stabilita patří mezi nejdůležitější atributy národního hospodářství, přičemž centrální banky mají většinou primární cíl ve formě cílování míry inflace tak, aby bylo možno udržet cenovou hladinu pod kontrolou. I z toho je vidět důležitost autorem vybraného ukazatele. Cílem této části práce je zjistit, zda a eventuálně jak ovlivnilo euro hodnoty míry inflace na Slovensku.

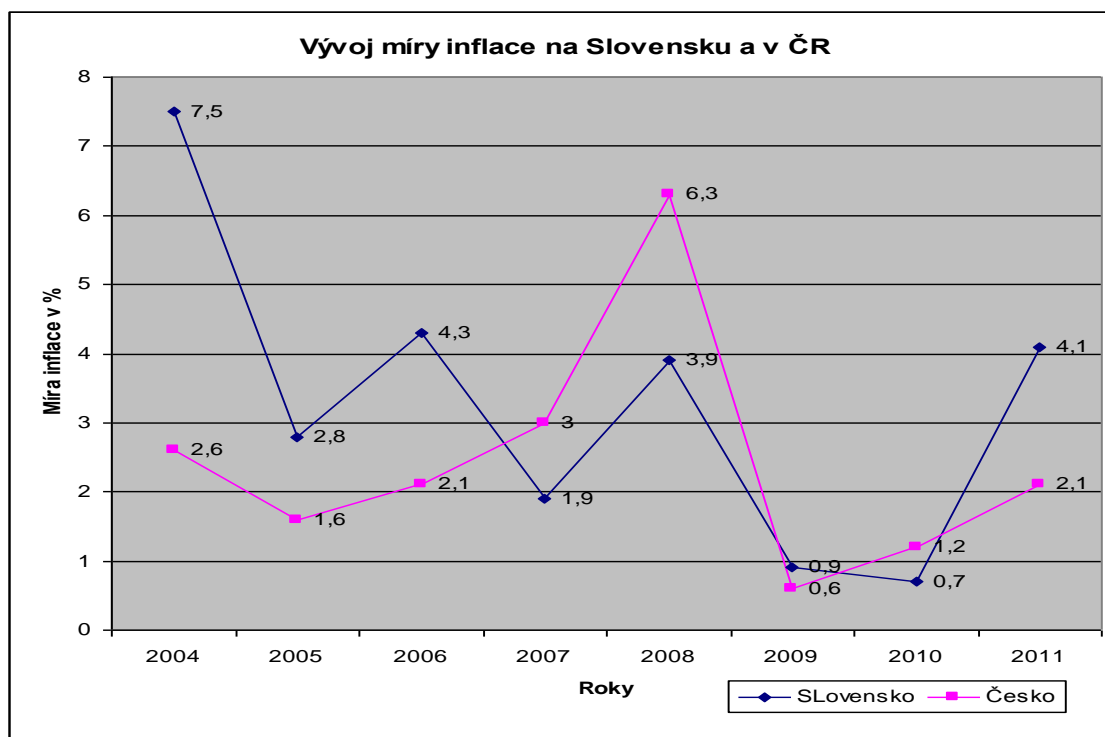
Graf 16 : Vývoj míry inflace na Slovensku mezi roky 2004 – 2011

Zdroj: autor, Eurostat

Na grafu 16 je nejvýstižnějším prvkem trend, který ukazuje na relativně úspěšnou politiku Národní banky Slovenska ve smyslu postupného snižování míry inflace až k datu vstupu do eurozóny. K 1.lednu 2009 přešla péče o cenovou stabilitu na bedra ECB ve Frankfurtu nad Mohanem. V letech 2009 a 2010 se dostala hodnota míry inflace pod 1%, nicméně toto nelze přisuzovat monetární politice ECB, ale dopadů globální hospodářské recese. Výrazné snížení míry inflace totiž velmi úzce souvisí s dynamikou HDP, pakliže dojde ke zpomalení růstu či dokonce k propadu HDP, přirozeně zpomalí míra inflace nebo dojde dokonce k deflaci. Výsledky v uvedených dvou letech jsou proto zkresleny. V roce 2011 už dosahuje míra inflace 4,1%, čímž se vrací zpět k hodnotám z předkrizových let 2006 a 2008. Nelze generalizovat závěr, nicméně je evidentní, že vliv eura na míru inflace na Slovensku je indiferentní, neboť abstrahuje-li autor od výjimečných let 2009 a 2010, jež byly pod vlivem dopadů recese, euro neochránilo Slovensko před vyšší mírou inflace ve výši 4,1% v roce 2011. Lze tudíž vyvodit závěr, že euro Slovensku neslouží jako ochrana před růstem míry inflace.

Graf 17: Vývoj míry inflace na Slovensku a v ČR mezi roky 2004 – 2011

Zdroj: autor, Eurostat

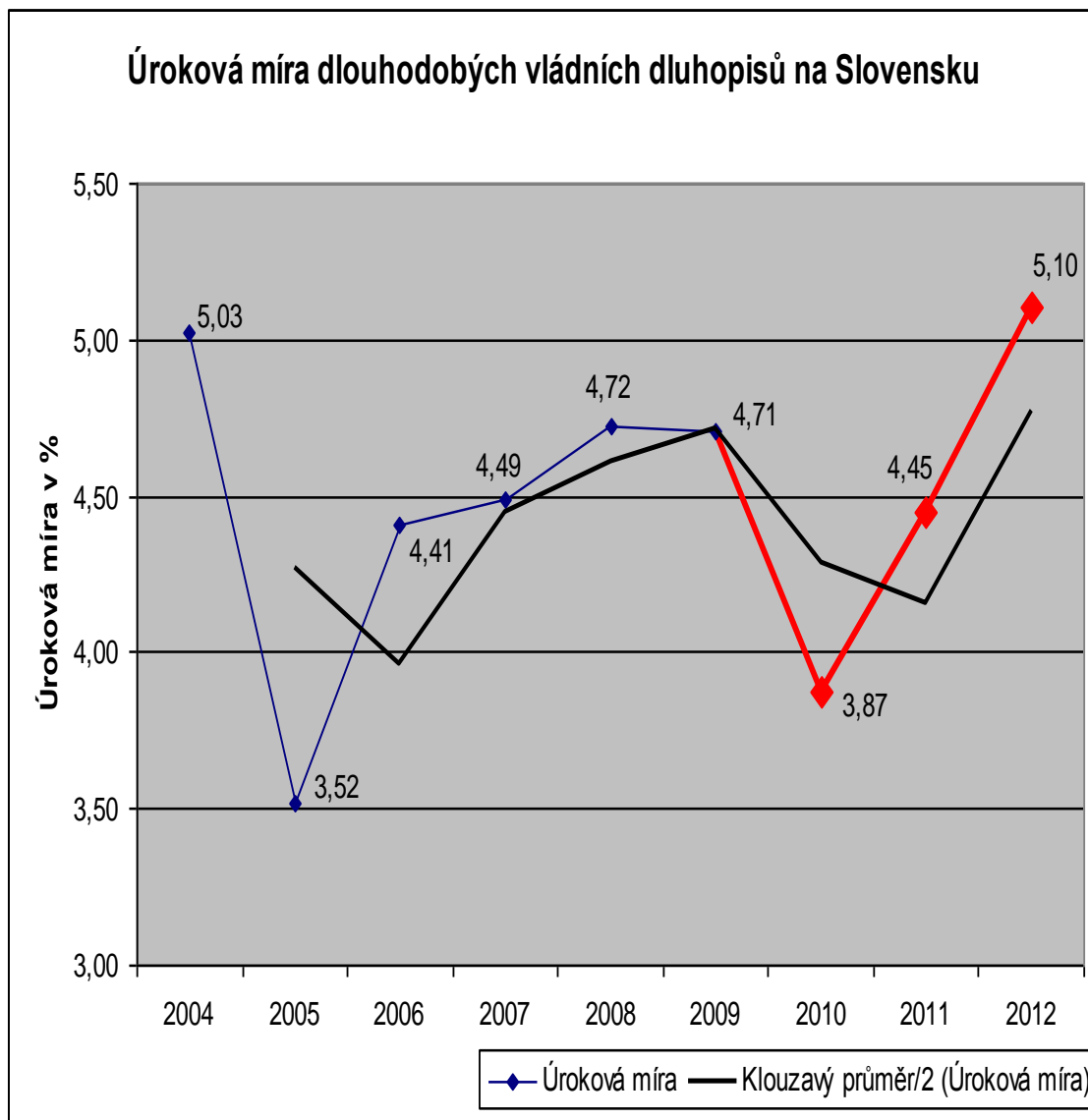
Jak vidno z grafu 17 byla ČR vystavena v letech 2009 a 2010 podobným dopadům recese jako Slovensko, když se míra inflace, ve srovnání s jinými roky, pohybovala přibližně kolem hranice 1%. Posléze se v roce 2011 vrátila míra inflace na hodnotu, jaké dosahovala zhruba v předkrizových letech, výjimku tvoří rok 2008, ve kterém vlivem endogenních faktorů v podobě několika rozhodnutí vlády ČR působily proinflační tlaky, více byl tento rok rozebrán v předchozích kapitolách.

Z tohoto zkoumání možno jest dojít k závěru, že euro Slovensku neposloužilo jako ochrana proti vyšší míře inflace, což je evidentní z grafu 17 z hodnoty míry inflace v roce 2011. Druhým závěrem budiž fakt o ČR, která se, podobně jako Slovensko, vrátila ke zhruba stejným hodnotám míry inflace jako před extrémními roky 2009 a 2010. V této optice zkoumání dat lze konstatovat, že typ měny nemá zásadní vliv na trend vývoje míry inflace.

3.3.4. Vývoj úrokové míry slovenských dluhopisů před a po přijetí eura

V předešlých kapitolách autor práce nastínil důležitost důvěry finančních trhů v solventnost států, které si na těchto trzích půjčují peníze prostřednictvím emise státních dluhopisů. Vzhledem k velkému zadlužení států euroatlantické civilizace, stávají se náklady na obsluhu dluhu zásadním prvkem ovlivňujícím zdraví veřejných financí, a tak se každý stát musí snažit dosáhnout co nejnižších úroků na svých dluhopisech respektive o co největší důvěru finančních trhů. Situaci na Slovensku před a po přijetí eura mapuje graf 18. Autor se snaží zjistit, zda euro ovlivnilo vývoj úrokových měr dlouhodobých slovenských dluhopisů, přičemž tyto jsou brána vždy jako průměr desetiletých slovenských státních dluhopisů dle metodiky Eurostat. Pakliže by členství Slovenska v eurozóně ovlivnilo jejich dluhovou službu pozitivním směrem, byl by to v komparativní rovině jeden z argumentů pro ČR hovořící pro přijetí společné evropské měny.

Graf 18: Úroková míra dlouhodobých státních dluhopisů Slovenska v letech 2004 a 2012

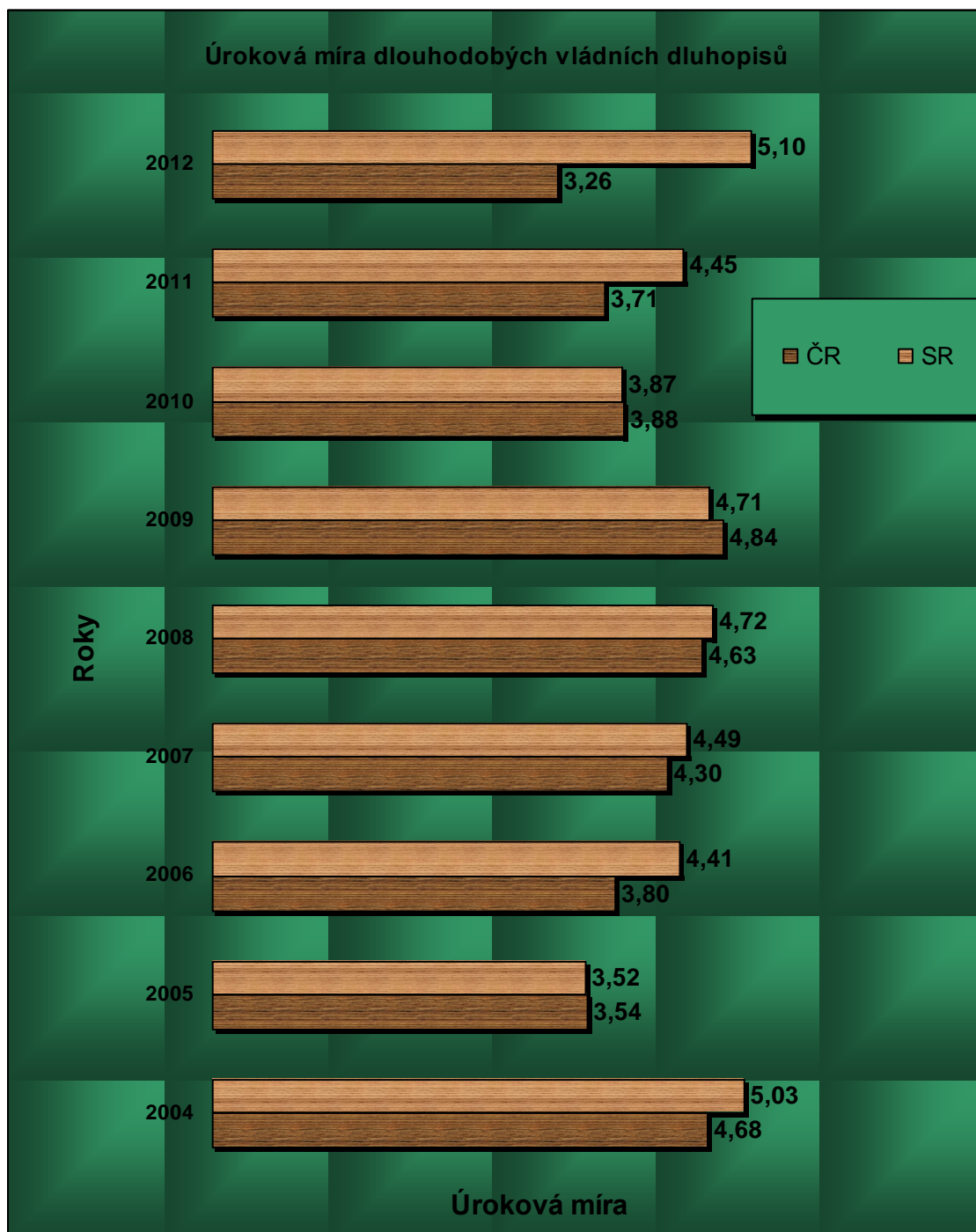

Zdroj: autor, Eurostat

Interpretace výsledků z grafu 18 opět poukazuje na fakt, že euro Slovensku nepomohlo k dosažení nižších úrokových měr státních dluhopisů s výjimkou roku 2010. V roce 2010 na Slovensku došlo k zajímavému jevu, kdy Slovensko prodávalo své dluhopisy na finančním trhu skoro o celé 1% levněji než v roce přijetí eura, nicméně v roce 2011 a v prvních dvou měsících roku 2012 tento efekt zmizel. Finanční trhy byly ochotny financovat slovenský dluh v roce 2011 s o 0,58% vyšší úrokovou přírůžkou a v prvních dvou měsících roku 2012 dosáhla úroková přírůžka, ve srovnání s rokem 2010, dokonce o 1,23% vyšší hodnoty. Trend spočítaný na základě klouzavého průměru

jen potvrzuje autorovu interpretaci výsledků. Závěr z tohoto zkoumání je, že Slovensku přijetí eura ve zkoumaném časovém období nepomohlo zajistit trvalejší důvěru finančních trhů tak, aby tyto byly ochotny nakupovat slovenské dluhopisy s trvale nižší úrokovou příirážkou.

Graf 19: Komparace úrokových měr dlouhodobých státních dluhopisů Slovenska a ČR mezi roky 2004 - 2012

Zdroj: autor, Eurostat

Graf 19 koresponduje se slovy autora práce v předchozím odstavci, v roce 2009 si Slovensko půjčilo na finančních trzích o 0,13% levněji a v roce 2010 o 0,01% levněji než ČR, v dalších letech stejně jako v předcházejících, s jednou výjimkou, se ČR těšila větší důvěře finančních trhů. V rámci daného zkoumání lze výsledky interpretovat jako krátkodobý efekt přijetí eura, kdy Slovensko v porovnání s Řeckem či Irskem působilo na finanční trhy jako stabilní součást eurozóny. Seriózní závěr však musí vycházet z jasných fakt, proto autor činí z této části práce závěr v tomto duchu – přijetí eura Slovensku nepomohlo k trvalejším nižším úrokovým mírám jejich dluhopisů.

3.4. Makroekonomické dopady přijetí eura v Banskobystrickém kraji v komparaci s Jihočeským krajem

Autor práce v rámci stanoveného cíle deduktivní interpretace makroekonomických konsekvencí na úrovni Jihočeského kraje vybral ke komparaci Banskobystrický kraj nacházející se v jižní části středního Slovenska. Autor se v dalších částech této kapitoly zaměří na komparaci registrované míry nezaměstnanosti a vývoje hrubé mzdy v uvedených krajích před a po přijetí eura na Slovensku. Banskobystrický kraj nejvíce snese srovnání s Jihočeským krajem z hlediska počtu obyvatel, rozlohy, infrastruktury a atraktivity cestovního ruchu.

Obrázek 4: Mapa Banskobystrického kraje

Zdroj: http://sk.wikipedia.org/wiki/S%C3%BAbor:Banska_okresy.png

Banskobystrický kraj čítá 662 121 obyvatel, hlavním městem je Banská Bystrica, v kraji se nachází řada přírodních atraktivit z hlediska cestovního ruchu. Jedná se například o Nízké Tatry, Slovenský raj, Muránskou planinu, Velkou Fatru Štiavnické vrchy, Ponitrie, Cerovou vrchovinu či Poľanu. Kraj patří k oblíbeným slovenským turistickým destinacím, podobně jako Jihočeský kraj.

Obrázek 5: Mapa Jihočeského kraje

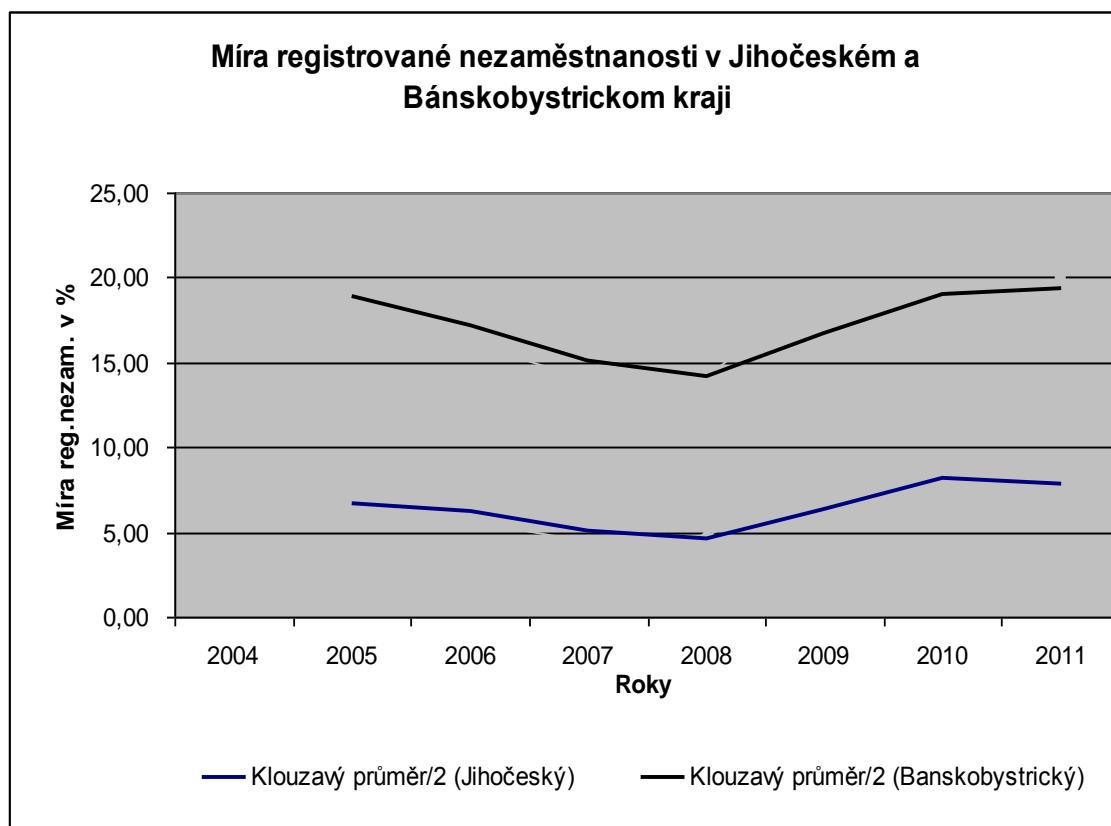
Zdroj: <http://www.superchalupy.cz/ubytovani-jihocesky-kraj/>

Hlavním městem Jihočeského kraje jsou České Budějovice, v kraji ke konci roku 2010 žilo 638 706 obyvatel. Kraj patří k vyhledávaným místům turistů z ČR i ze zahraničí, ti zde mají možnost vidět řadu přírodních a kulturních památek. Mezi nejvyhledávanější místa z hlediska turistického ruchu patří město se zámek Český Krumlov, Hluboká nad Vltavou, Jindřichův Hradec, dále jsou vyhledávány například zámek Červená Lhota či hrad Rožmberk. Z přírodních zajímavostí se nabízí kupříkladu Šumava, Chráněná krajinná oblast Třeboňsko či Česká Kanada.

3.4.1. Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v Banskobystrickém a Jihočeském kraji

V této kapitole bude autor používat jinou metodiku měření míry nezaměstnanosti než v předchozích částech práce. Nyní autor pracuje s registrovanou mírou nezaměstnanosti, která představuje podíl počtu nezaměstnaných registrovaných úřady práce na disponibilní pracovní síle, nikoli s obecnou mírou nezaměstnanosti, jejíž definici autor uvedl v předcházejících kapitolách. Nicméně pro zkoumání nebudou důležité jednotlivé hodnoty, nýbrž totožná metodika použitá na oba kraje a především pak vývoj trendu zkoumaného ukazatele.

Graf 20: Trend míry registrované nezaměstnanosti v Jihočeském a Banskobystrickém kraji

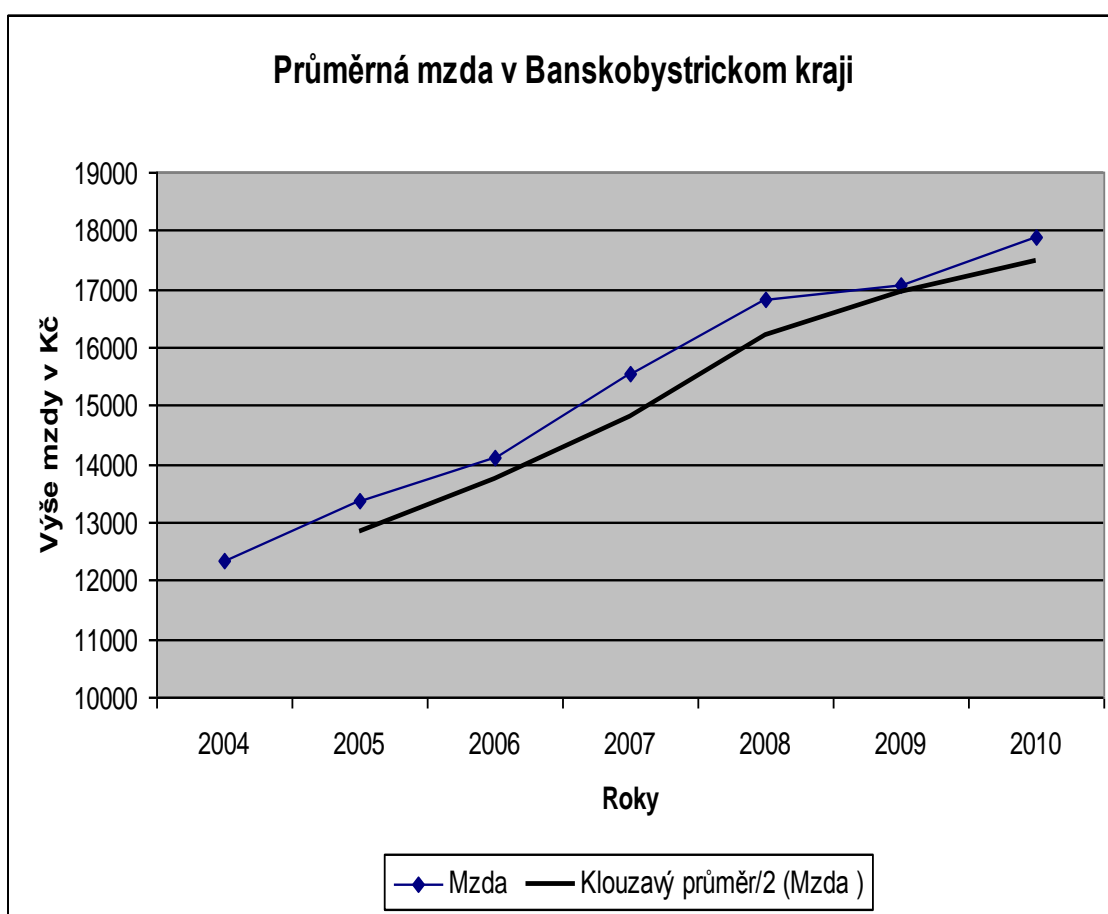
Zdroj: autor, Eurostat

Z grafu 20 vyšly zajímavé výsledky, kdy trendy registrované míry nezaměstnanosti v obou zkoumaných krajích mají velmi podobný vývoj. Mírný rozdíl v trendu je patrný až v roce 2011, kdy trend registrované míry nezaměstnanosti v Jihočeském kraji mírně klesá, zatímco v Banskobystrickém kraji trend mírně roste. Z tohoto úhlu pohledu lze učinit závěr, že euro nepomohlo Banskobystrickému kraji k lepšímu trendu vývoje zkoumaného ukazatele, zatímco česká koruna v Jihočeském kraji nezpůsobila negativní trend vývoje registrované míry nezaměstnanosti.

3.5.2. Vývoj průměrné hrubé mzdy v Banskobystrickém a Jihočeském kraji

V této části práce se autor zabývá srovnáním vývoje a trendů průměrné měsíční hrubé mzdy v Jihočeském a Banskobystrickém kraji. Důležité bude zejména porovnání vývoje a trendů před a po přijetí eura na Slovensku, zda euro v Banskobystrickém kraji pomohlo pozitivně ovlivnit sledovaný ukazatel.

Graf 21: Průměrná měsíční hrubá mzda a její trend v Banskobystrickém kraji v letech 2004 až 2010

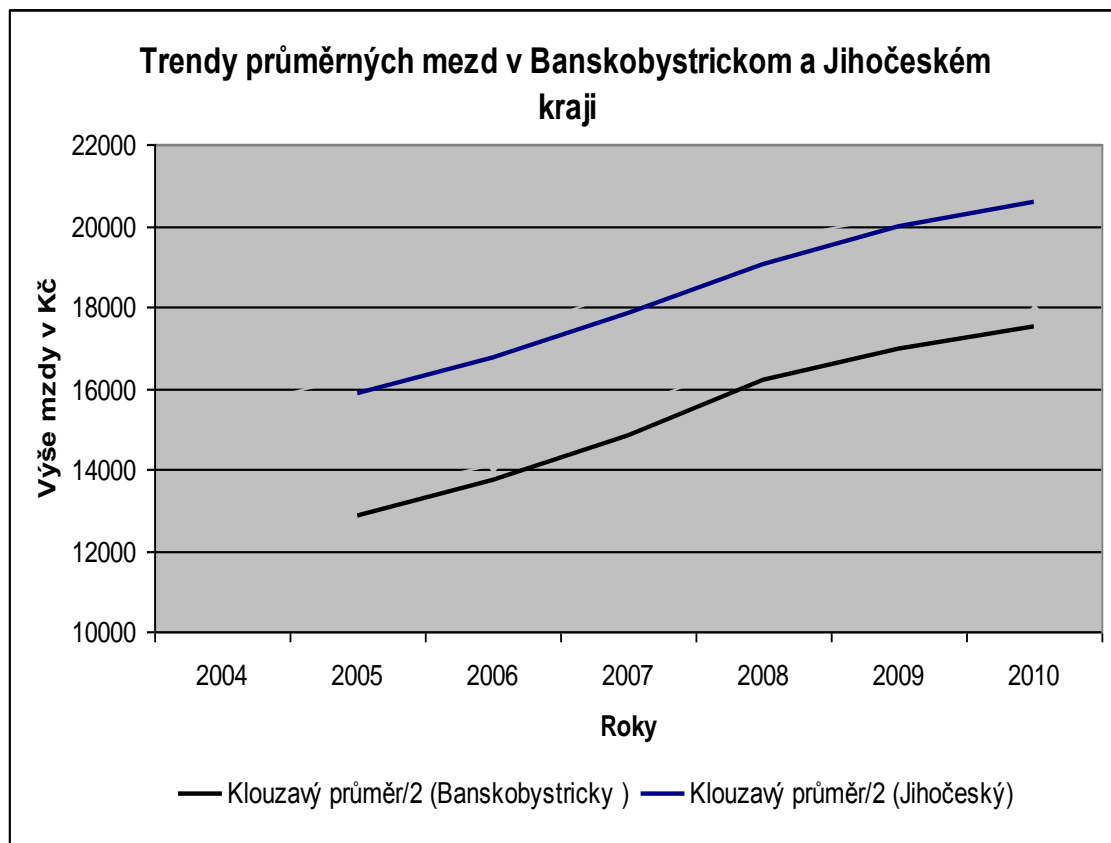

Zdroj: autor, Eurostat

Autor data v grafu 21 upravil tak, aby hodnoty průměrné hrubé měsíční mzdy v Banskobystrickém kraji byly z eur převedeny do českých korun. Jako přepočítávací koeficient posloužil směnný kurz czk/eur k datu 27.4.2012, který činil 24,9 czk/eur. Důležitý je trend, ten ukazuje mírné zpomalení růstu průměrné mzdy v Banskobystrickém kraji v letech 2009 a 2010. Slovensko přijalo euro za svou měnu

počátkem roku 2009, přičemž v témže roce nastalo zpomalení tempa růstu zkoumaného ukazatele. Graf 22 porovnává trendy Jihočeského a Banskobystrického kraje.

Graf 22: Trendy průměrné hrubé měsíční mzdy v Banskobystrickém a Jihočeském kraji v letech 2004 až 2010

Zdroj: autor, Eurostat

Dle grafu 22, který srovnává trendy průměrných měsíčních hrubých mezd v Banskobystrickém a Jihočeském kraji, se trendy obou krajů velmi podobají. Rozdíl spočívá pouze v dynamice tempa růstu, které je v Banskobystrickém kraji ve srovnání s Jihočeským do roku 2009 mírně větší, zatímco od roku 2009 naopak mírně nižší. Lze tak učinit závěr, že euro v Banskobystrickém kraji nepomohlo k větší či alespoň stejné dynamice tempa růstu zkoumaného ukazatele.

4. Závěr

V současné době je téma přijetí eura v ČR velmi aktuální otázkou. ČR je díky podpisu přístupových smluv vázána k přijetí společné evropské měny, ovšem není vázána ke konkrétnímu datu. Po problémech eurozóny s Irskem, Řeckem, možnými problémy v Portugalsku, Španělsku a Itálii se nyní otevírá zcela nová dimenze diskuse o správnosti kroku přijetí eura v ČR. Autor práce provedl analýzu nutných legislativních změn, analýzu plnění konvergenčních kritérií a makroekonomických konsekvencí přijetí eura na Slovensku. Dále byla provedena komparace makroekonomických ukazatelů Slovenska a ČR na úrovni celostátní i regionální. V části zabývající se legislativními korekcemi vyplývajícími z případného přijetí eura v ČR autor zmapoval z jeho pohledu ty důležité.

Nejdříve autor potvrdil stanovenou hypotézu, že při přijetí eura bude muset dojít ke změně ústavy ČR. Konkrétně bude muset dojít k reformulaci VI. hlavy, která v ústavě zakotvuje ČNB. Autor v příslušné kapitole uvádí vlastní návrhy k reformulaci této části ústavy.

Dále autor zmapoval podstatné změny v obchodním zákoníku, kde bude muset dojít k přepočtení výše základního kapitálu obchodních společností z českých korun na eura, což autor doporučuje formou technického odkazu ve Změnovém zákoně. Změnový zákon dle autora práce musí pamatovat též na úpravu povinnosti podnikatele zapsat se do obchodního rejstříku, jež vyplývá z určitého obratu během stanoveného období a v současné době je samozřejmě ona povinnující částka v obchodním zákoníku uváděna v českých korunách.

V rámci občanského zákoníku musí být pamatováno na část řešící náhradu škody, konkrétně § 444, odstavec 3, písmena a) až f), kde jsou uvedeny konkrétní částky náhrady škody v českých korunách. Změny musí nastat i v rámci § 839 zabývající se smlouvou o sdružení, jsou zde mimo jiné řešeny vklady a vypořádání majetkových podílů společníků v občanském sdružení. Vnesený majetek společníků do sdružení může být vyčíslen v českých korunách, leč k vypořádání podílu, z jakýchkoli důvodů, může dojít až po přijetí eura. Pro případ vyrovnání musí tudíž existovat odkaz at' už

princiální v Obecném či konkrétní ve Změnovém zákoně. V neposlední řadě se změny dotknou úroků, například půjde-li o úroky pravomocně uznané, nevztahuje se na ně dle § 110, odstavce 3 promlčecí doba, nicméně může nastat situace, kdy budou úroky pravomocně přiznány v době, kdy bude zákonným platidlem euro, ačkoliv to bude rozhodnutí vztahující se k době, kdy byla zákonným platidlem česká koruna – výše úroků pak bude muset být opět přepočtena na eura. Autor pro takové případy doporučuje principiální řešení v rámci Obecného zákona.

V ekonomické části práce autor zkoumal plnění konvergenčních kritérií z hlediska ČR. Kritérium cenové stability a úrokové míry ČR v posledním zkoumaném roce splnila a dlouhodobě nemá problémy s jejich plněním. Autor práce však navrhuje technickou revizi základny pro výpočet kritérií, jelikož dle autora současná struktura základny výpočtu odporuje teorii optimálních měnových oblastí formulované Mundellem. Jedno ze základních kritérií teorie je, aby došlo k maximální sladění v oblasti cenové stability mezi státy v měnové unii. Nicméně v tuto chvíli se kandidátský stát musí v rámci kritéria cenové stability a úrokové míry poměřovat s výsledky třech zemí s nejlepšími výsledky. To by bylo v pořádku, kdyby šlo o poměrování se třemi nejlepšími výsledky členských zemí měnové unie, v tomto případě eurozóny, nikoli nejlepší výsledky členů EU. Členský stát eurozóny musí být členem EU, leč člen EU nemusí být součástí evropské měnové unie, tudíž se může stát, že kandidátská země bude svou sladěnost poměřovat se třemi zeměmi, které ani nemusí být členy eurozóny. Autor práce proto navrhuje technickou revizi základny výpočtu uvedených kritérií tak, aby se kandidátská země musela poměřovat se členy evropské měnové unie, jejíž součástí chce být, nikoli se členy EU, kteří ani součástí eurozóny býti nemusí.

Kritérium veřejného dluhu zatím ČR plní bez problémů, nicméně zjištěný trend naznačuje nutnost brzké nedeficitní rozpočtové politiky vlády, jinak v budoucnu hrozí překročení stanoveného kritéria – v posledním zkoumaném roce 2010 činil veřejný dluh 37,6% z českého HDP, referenční hranice kritéria je stanovena na 60%. Kritérium vládního dluhu se však ČR v letech 2009 a 2010 splnit nepodařilo, v obou letech byla překročena referenční hranice 3%. Autor práce tak činí závěr, že pro splnění těchto kritérií musí ČR provést reformy zejména v oblasti mandatorních výdajů, což bude vyžadovat silnou politickou vůli činit nepopulární opatření, v opačném případě ČR

může hrozit dlouhodobé neplnění obou konvergenčních kritérií zdravých veřejných financí.

Komparace makroekonomických konsekvencí Slovenska a ČR v oblasti srovnání tempa růstu HDP na základě kvartálních výsledků přineslo výsledek v podobě totožných trendů vývoje zkoumaného ukazatele. Stejný výsledek autor zjistil u trendů míry nezaměstnanosti, kde však koncem roku 2011 dochází k malé disonanci projevující se dynamičtější tempem růstu nezaměstnanosti na Slovensku proti mírnějšímu tempu růstu nezaměstnanosti v ČR. Velmi podobné trendy autor práce zjistil také u míry inflace a hodnot úrokových měr dlouhodobých vládních dluhopisů s tím, že tempo míry inflace v roce 2011 bylo na Slovensku dynamičtější o celé dva procentní body. K totožným závěrům došel autor při komparaci úrokových měr dlouhodobých vládních dluhopisů, když k výrazné diferenci ve vývoji došlo až v roce 2011 – Slovensko si muselo připlatit za emitované dluhopisy o téměř 2% ročně více než ČR.

Velmi podobné trendy autor zaznamenal při komparaci míry nezaměstnanosti a úrovně průměrných hrubých mezd v Banskobystrickém a Jihočeském kraji. Jedná se o dva nejbližší kraje z hlediska počtu obyvatel, hustoty průmyslu, intenzity cestovního ruchu, což byly důvody vedoucí autora ke komparaci Jihočeského kraje právě s Banskobystrickým. Výsledky lze interpretovat tak, že euro Banskobystrickému kraji v rámci dané komparace nepomohlo k lepšímu vývoji trendu ani u jednoho vybraného makroekonomického ukazatele.

Závěr ze zkoumání makroekonomických konsekvencí přijetí eura na Slovensku při komparaci s ČR je takový, že euro se zcela evidentně nestalo na celostátní, ani regionální úrovni katalyzátorem pozitivnějšího vývoje sledovaných makroekonomických ukazatelů. V rámci dané komparace lze tak učinit závěr, že ČR absence eura nezpůsobila negativní vývoj sledovaných proměnných a navíc s vlastní měnou dokonce ČR dosáhla mírně lepších trendů daných ukazatelů než Slovensko s eurem. Autor práce tudíž potvrdil hypotézu, že euro nebude mít žádný vliv na trendy vybraných makroekonomických ukazatelů Slovenska při komparaci s ČR.

5. Summary

Currently is the topic adoption of the euro in the Czech Republic an actual issue. The Czech Republic must accept euro but a date is not specify. After eurozone problems with Ireland and Greece, possible problems with Portugal, Spain and Italy is the discussion of the euro adoption different.

At first author verified hypotesis, that euro adoption must change the Constitution of the Czech Republic. Specifically Chapter VI. must be reformulated, because this chapter is about the Czech national bank. Author mention in competent section his own proposals for an amendment this part of constitution.

After it author was occupied with essentially modification of commercial code. In commercial code must be recalculated an amount basic capital of the company from koruna to euro and must be reformulated a requirement of registration in commercial code, which is calculated in koruna.

In civil code must be changed a part, which solve damage compensation, concretely § 444, article 3, letters a) to f) and a part about contract of association in § 839.

Interests will be affected because of euro adoption. For example interests legally recognized are without time limitation. But it can be a situation, that interests will be legally recognized at the time of the euro, although decision is fot the time of the koruna. Interests will must be recalculated. Author for those examples recommend solutions in general law.

In the economic part author solved meeting of convergation contributions for the Czech Republic. The Czech Republic accomplish contribution of price stability and rate of interest in the last researched year and in the long period had no problems with accomplishment. Author discovered conflict between theory of optimal monetary territory from Mundell and actual structure of algorithm for this case.

Author recommended a change a base the calculation. The candidate state should be measured with members of the European Monetary Union not with members of the European Union, which must not be a members of the European Monetary Union.

With contribution of the public debt has the Czech Republic currently no problem, but trend indicates need for early nondeficit budget, because in the future can be contribution exceeded.

Contribution of the government debt failed to meet in 2009 and 2010. Author recommended, that is necessary reforms mandatory expenditures.

Examining the macroeconomic implications the adoption of the euro in Slovak compared to Czech Republic shows, that euro obviously did not happen catalyst for positive trends observed macroeconomic indicators at national or regional level. In the comparison can be concluded that the absence of the euro in the Czech Republic did not cause a negative development of the variables and also with its own currency reached the Czech Republic even a slightly better trends of the indicators than Slovak with euro. Author confirmed the hypothesis that the euro will have no impact on trends in selected macroeconomic indicators in comparison with the Slovak Republic.

6. Přehled použité literatury

1. BALDWIN, R., WYPLOSZ, CH., *Ekonomie evropské integrace*. Praha : Grada Publishing, s.r.o., 2007. 480 s. ISBN 978-80-247-1807-1
2. BRŮŽEK, A., *Evropská měnová integrace*. Praha : VŠE Praha, 1996. 138 s. ISBN 80-7079-151-9
3. CIHELKOVÁ, E., *Mezinárodní ekonomie II*. Praha : C. H. Beck, 2008, 258 s. ISBN 978-80-7400-054-6
4. DEDMAN, M., *The origins and development of the European Union 1945-2008: a history of European integration*. Oxon : Taylor & Francis Group, 2010. 204 s. ISBN 0-203-87361-0
5. DURČÁKOVÁ, J., MANDEL, M., *Mezinárodní finance*. Praha : Management Press, s. r. o., 2003. 394 s. ISBN 80-7261-090-2
6. GANDOLFO, G., *International finance and open-economy macroeconomics*. Heidelberg : Springer Verlag, 2002. 613s. ISBN 3-540-43459-3
7. GILLINGHAM, J., *European Integration, 1950 2003: Superstate Or New Market Economy?*. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 588 s. ISBN 978-0-521-01262-1
8. HELÍSEK, M., *Vstup ČR do eurozóny, ERM II a kurzové konvergenční kritérium*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2007. 174 s. ISBN 978-80-7408-000-5
9. HERNANDÉZ – CATÓ, E., *The West African Economic and Monetary Union: recent developments and policy issues*. : International Monetary Fund, 1998. 33 s. ISBN 978-1-557-75755-5
10. HOLMAN, R., *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. Praha : C. H. Beck, 2010. 424 s. ISBN 978-80-7179-861-3
11. KOHOUT, P., *Finance po krizi, Evropa na cestě do neznáma, třetí vydání*. Praha : Grada publishing, a. s., 2011. 328 s. ISBN 978–80-247-4019-5
12. LACINA, L., *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha : C. H. Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-8-071-79560-5
13. LARSEN, F., VANHOONACKER, S., *The ratification of the Maastricht Treaty: issues, debates, and future implications*. Dordrecht : Martinus Nijhoff Publisher, 1994. 543 s. ISBN 0-7923-3125-7

14. PALÁČEK, M., *Základní dokumenty Evropské unie*. Český Těšín : Poradce, s. r. o., 2005. 766 s. ISBN 80-7365-071-1
15. PIRIS, J.-C., *The Lisbon Treaty: A Legal and Political Analysis*. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. 426 s. ISBN 978-0-521-14234-2
16. SLANÝ, A., *Makroekonomická analýzy a hospodářská politika*. Praha : C. H. Beck, 2003. 375 s. ISBN 978-8-071-79738-8
17. ŠREIN, Z., *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. Praha : VŠE Praha, 1999. 369 s. ISBN 80-7079-946-3
18. ŠRÁMEK, O. a kol., *Krach evropské ústavy*. Praha : Centrum pro politiky a ekonomiky, 2005. 102 s. ISBN 80-865547-45-0
19. VAN BEEK, F., *The Eastern Caribbean Currency Union--institutions, performance, and policy issues*. Washington, D.C. : International Monetary Fund, 2000. 65 s. ISBN 978-1-557-5894-1

Internetové zdroje:

20. Brvm.org [online]. 2011[cit. 23.3.2012]. Brokerages Firms. Dostupné z WWW: <<http://www.brvm.org/Default.aspx?tabId=104&language=en-US>>.
21. Evropská komise [online]. 2010 [cit. 24.3.2012]. Česká republika. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/ceska_cs.htm>.
22. Evropská komise [online]. 2010 [cit. 24.3.2012]. Konvergenční kritéria. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_63_cs.htm>.
23. Geocurrents.info [online]. 2011[cit. 23.3.2012]. Caribbean. Dostupné z WWW: <<http://geocurrents.info/geopolitics/maps-of-caribbean-geopolitics>>.
24. Superchalupy.cz [online]. 2012 [cit. 18.4.2012]. Dokumenty. Dostupné z WWW: <<http://www.superchalupy.cz/ubytovani-jihocesky-kraj/>>.
25. Wikipedia.sk [online]. 2010 [cit. 18.4.2012]. Dostupné z WWW: <http://sk.wikipedia.org/wiki/S%C3%BAbor:Banska_okresy.png>.
26. Zavedenieura.cz [online]. 2011 [cit. 28.3.2012]. Dokumenty. Dostupné z WWW: <<http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/dokumenty.html>>.
27. Zavedenieura.cz [online]. 2009 [cit. 20.3.2012]. Eurozóna. Dostupné z WWW:

<http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.html>.

28. Zavedenieura.cz [online]. 2009 [cit. 28.3.2012]. Pracovní skupiny NKS. Dostupné z WWW:<http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/narod_koord_skup_legislativa.html>.

Ostatní zdroje:

29. Dokument Národní koordinační skupiny pro zavedení eura v České republice
„Příprava právního prostředí na zavedení eura v ČR“
30. Nařízení č. 1103/97/ES
31. Pakt stability a růstu
32. Společný dokument Ministerstva financí a ČNB schválený vládou ČR na jejím zasedání dne 14.12.2011 „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou“

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Mapa eurozóny k 20.3.2012

Obrázek 2: Východokaribská měnová unie

Obrázek 3: Západoafrická měnová unie

Obrázek 4: Mapa Banskobystrického kraje

Obrázek 5: Mapa Jihočeského kraje

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Porovnání metody jednorázové a postupné změny

Tabulka 2: Základní obsahové pilíře Obecného zákona

Tabulka 3: Harmonogram činností tvorby Obecného zákona

Tabulka 4: Přepoččet výše základního kapitálu simulovaným směnným kurzem 25
czk/eur

Tabulka 5: Plnění konvergenčního kritéria cenové stability ČR ve 4 posledních letech

Tabulka 6: Míra inflace v procentech v ČR a hranice kritéria cenové stability dle
oficiální respektive autorem navrhované metody výpočtu

Tabulka 7: Dlouhodobé úrokové sazby státních dluhopisů v procentech v ČR a hranice
kritéria úrokové stability dle oficiální respektive autorem navrhované
metody výpočtu

Seznam grafů:

- Graf 1: Plnění konvergenčního kritéria cenové stability ČR
- Graf 2: Plnění kritéria úrokové míry ČR
- Graf 3: Plnění kritéria úrokové míry při autorem navrhované změně výpočtu z hodnot členských zemí eurozóny
- Graf 4: Plnění konvergenčního kritéria vládního deficitu ČR
- Graf 5: Plnění konvergenčního kritéria veřejného dluhu ČR
- Graf 6: Kvartální vývoj a trend tempa HDP Slovenska
- Graf 7: Trend kvartálního vývoje tempa HDP Slovenska a České republiky
- Graf 8: Kvartální vývoj tempa HDP Slovenska a České republiky
- Graf 9: Nezaměstnanost na Slovensku od roku 2004 – 2012
- Graf 10: Obecná míra nezaměstnanosti ve Slovensku a ČR mezi roky 2004 – 2012
- Graf 11: Trend vývoje obecné míry nezaměstnanosti v SR a ČR mezi roky 2004 a 2012
- Graf 12: Trend vývoje obecné míry nezaměstnanosti v SR, ČR a eurozóně mezi roky 2004 a 2012
- Graf 13: Nezaměstnanost osob do 25 let na Slovensku mezi roky 2004 a 2012
- Graf 14: Nezaměstnanost osob do 25 let na Slovensku a v ČR mezi roky 2004 a 2012
- Graf 15: Nezaměstnanost osob do 25 let na Slovensku, v ČR a eurozóně mezi roky 2004 a 2012
- Graf 16: Vývoj míry inflace na Slovensku mezi roky 2004 – 2011
- Graf 17: Vývoj míry inflace na Slovensku a v ČR mezi roky 2004 – 2011
- Graf 18: Úroková míra dlouhodobých státních dluhopisů Slovenska v letech 2004 a 2012
- Graf 19: Komparace úrokových měr dlouhodobých státních dluhopisů Slovenska a ČR mezi roky 2004 - 2012
- Graf 20: Trend míry registrované nezaměstnanosti v Jihočeském a Banskobystrickém kraji
- Graf 21: Průměrná měsíční hrubá mzda a její trend v Banskobystrickém kraji v letech 2004 až 2010
- Graf 22: Trendy průměrné hrubé měsíční mzdy v Banskobystrickém a Jihočeském kraji v letech 2004 až 2010